

Jules Verne

VÁRKASTÉLY A KÁRPÁTOKBAN

REGÉNY

Fordította: Gellért György

I

Ez a história nem fantasztikus, csupán romantikus. Vajon ebből arra kell-e következtetni, hogy nem igaz, mivel valószínűtlen? Ez tévedés volna. Olyan időket élünk, amikor minden megtörténhet - szinte jogunk van azt mondani, hogy már minden meg is történt. Ha elbeszélésünk ma egyáltalán nem valószínű, holnap az lehet, azon tudományos lehetőségek révén, amelyeket a jövő tartogat, és senki sem merné a legendák közé sorolni. Különben is e gyakorlatias és pozitív XIX. század alkonyán már nem születnek legendák, sem Bretagne-ban, a zord korriganos vidékén, sem Skótországbán, a brownie-k és a gnómok földjén, sem Norvégiában, az ázok, elfek, tündérek és valkűrök hazájában, sőt még Erdélyben sem, ahol a Kárpátok oly természetes keretként kínálkoznak bármiféle szellemidézéshez. Mégis meg kell jegyezni, hogy az erdélyi lakosság még nagyon ragaszkodik a régmúlt századok babonáihoz.

Európa e szélső tartományait leírta De Gérando, Elisée Reclus pedig meglátogatta. De egyikük sem szólt semmit arról a különös históriáról, amelyre ez a regény épül. Tudomásuk volt-e róla? Talán igen, de bizonyára nem akartak hitelt adni neki. Ez sajnálatos, mivel az egyik a krónikás pontosságával mesélte volna el, a másik pedig az útleírásait jellemző ösztönös költészettel.

Minthogy sem az egyik, sem a másik nem tette, most én kísérelm meg elmondani helyettük.

Ez év május 29-én egy pásztor őrizte a nyáját a Retyezát lábánál zöldellő fennsík szélén; ez a hegy egyenes törzsű fákkal szegélyezett, és gondosan művelt földekben bővelkedő termékeny völgy fölött emelkedik. A magas, fedetlen, nyílt fennsíkot télen úgy leborotválja a nemere, nyugati-északnyugati szél, akár a borbély kése. Ilyenkor azt mondják róla a vidéken, hogy meg van borotválva - mégpedig olyankor egészen simára.

Ennek a pásztornak az öltözetében nem volt semmi árkádiai, sem a viselkedésében semmi bukolikus. Nem volt Daphnisz, Amüntász, Titürosz, Lükidász vagy Meliboiosz. Otromba facipőbe bújtatott lába előtt egyáltalán nem a Lignon csörgedezett, hanem a havasalföldi Zsil, melynek friss és pásztori vize méltó lett volna arra, hogy a Astrea regényének tekervényes kanyarulatain csordogáljon végig.

Frik, a veresdi Frik - ez volt az egyszerű pásztor neve - éppoly gondozatlan külsejű volt, akár állatai. Ugyanabban a faluszéli odúban élt, ahol juhái és disznói tanyáztak.

A nyáj tehát az említett Frik felügyelete alatt legelt. A pásztor most egy füves buckán feküdt, fél szemmel aludt, a másikkal éberen figyelt, nagy pipája a szájában. Olykor füttyentett a kutyáinak, ha valamelyik birka elkalandozott a legelőről. Ha belefűjt kürtjébe, hangját sokszorosan visszaverték a hegyek.

Délután négy óra volt. A nap hanyatlani kezdett. Keleten néhány hegy csúcsa derengett, de lábuk már belemerült a lebegő párába. Délnyugat felől, a heglánc két hasadékán keresztül, két ferde napsugárnyaláb hatolt be, mint a félig nyitott ajtón beszűrődő fénysugár.

Ez a hegrendszer Erdély legzordabb részéhez tartozott, amelyet a Hunyad megye elnevezéssel jelölnek.

Erdély az Osztrák-Magyar Monarchia érdekes darabkája. Maga e név magyarul „erdővidék”-et jelent, északnyugaton Magyarország, délen Havasalföld, keleten Moldva határolja. Területe hatvanezer négyzetkilométer, vagyis hatmillió hektár - körülbelül Franciaország egykilenced része -, amolyan Svájc-féle, csak felével nagyobb a helvét földnél, de lakossága nem több.

Erdélyt, a szépen művelt fennsíkok, dús legelők, szeszélyes futású völgyek és égbe nyúló csúcsok földjét a Kárpátok eruptív eredetű elágazásai csíkozzák, és számos folyóvíz barázdálja, ezek azután a Tiszát és a büszke Dunát duzzasztják, s ennek Vaskapu nevű szurdoka - néhány mérfölddel délebbre - a Balkán hegység szorosát zárja le Magyarország és az oszmán birodalom határán.

Ilyen a dákoknak ez a régi országa, melyet időszámításunk első évszázadában Traianus meghódított. Függetlensége, amelyet Zápolya János és utódai idején, egész 1699-ig élvezett, véget ért I. Lipóttal; ő ezt a területet Ausztriához csatolta. De bármilyen volt is politikai alkotmánya, Erdély különböző népfajok közös lakóhelye maradt, amelyek egymás mellett éltek itt, de nem olvadtak össze - a románok, a magyarok, a cigányok, a székelyek és a szászok is, akiket az idő és a körülmények végül majd „elmagyarosítanak”, az erdélyi egység javára.

Vajon melyik népfajhoz tartozott Frik pásztor? A régi dákok elkorcsosult ivadéka volt? Erről nehezen lehetett volna nyilatkozni borzas haja, piszkos arca, torzonborz szakállá, sűrű szemöldöke - két vöröses szőrű kefe - meg zöldeskék szeme láttán, amelynek nedves könnyzacskóját öreges karika vette körül. Hatvanöt éves lévén legalább ennyinek lehetett tartani. De magas, szikár volt, szálegyenes a sárga subájában, amelynél csak a mellkasa bozontosabb, és egy festő sem átalította volna lekapni a körvonalait, amint szalmacsutakra formázó gyékénykalapjában, hollócsőr alakú botjára támaszkodva, mozdulatlanul állt, akár a szikla.

Amikor a napsugarak behatoltak a nyugati hasadékon, Frik megfordult; majd kezéből látcsövet formált - ahogy szócsövet csinál az ember, hogy messziről is hallják -, és kutatóan meredt a messzeségbe.

A látóhatár derült csíkján, jó néhány mérföldre, de a távolságtól igencsak összezsugorodva, egy vár körvonalai rajzolódtak ki. Az ódon kastély a Vulkán-szoros elszigetelt hegyhátán, egy Orgall nevű fennsík felső részén helyezkedett el. A ragyogó napfény villódzása közepett körvonalai olyan élesen rajzolódtak ki, mint a sztereoszkopikus képeken. De a pásztornak is ugyancsak éles szeme lehetett, ha képes volt bármilyen részletet megkülönböztetni a távoli tömegben.

Egyszerre csak fejét csóválva felkiáltott:

- Vén kastély!... Vén vár... Hiába terpeszkedsz azon a szirten!... Még három év, és akkor véged, mert a bükkfádnak már csak három ága van!

Ez a bükkfa a vár egyik bástyájának a legszélén állt, és feketén simult az ég mezejéhez, mint valami finom papírkivágás, és olyan messziről aligha láthatta volna bárki más, Friket kivéve. A pásztor szavait a kastély legendája sugallta; erről majd később, a maga idejében magyarázattal szolgálunk.

- Igen! - ismételte Frik - három ága... Tegnap még négy volt, de a negyedik ma éjszaka letört... Csak a csonkja maradt... Már csak hármat látok. Ott a szétágazásnál... Csak hármat, vén vár... csak hármat!

Amikor valaki eszményi oldaláról vizsgál egy pásztort, képzelete szívesen varázsolja ábrándos és szemlélődő lénné, aki a bolygókkal tárgyal, a csillagokkal társalog, olvasni tud az égen. Valójában többnyire együgyű és faragatlan tuskó, de az általános hiszékenység mégis könnyűszerrel ruházza fel természetfölötti képességgel; ért a rontáshoz; kedve szerint idéz fel rontó erőket, és hárítja az emberekre és állatokra - ami ez esetben egy és ugyanaz; gyógyító porokat árul; bájított és varázsigéket vásárolnak tőle. Vajon nem teszi-e még a barázdákat is terméketlenné, elvarázssolt köveket dobálva közéjük, vagy juhokat meddővé, pusztán a bal szeme pillantásával? Ezek a babonák mindenkor, minden országban léteznek. Még a legciviliz-

záltabb vidékeken sem lehet elmenni egy pásztor mellett anélkül, hogy az ember néhány baráti szót, sokatmondó köszönést ne intézzon hozzá, s „pásztor” néven üdvözlje, amihez az ragaszkodik. A kalapemelés elhárítja a gonosz igézetet, és az erdélyi utakon ezt éppoly kevésbé mellőzik, mint másutt.

Friket boszorkánymesternek és fantasztikus szellemek idézőjének tartották. Egyesek szerint vámpírok és boszorkányok engedelmeskedtek neki; mások szerint sötét éjszakákon - a hold utolsó negyedekor - látni lehetett őt, akár más vidékeken a nagy varázslót, amint a malmok zsilipjén lovagol, s a farkasokkal beszélget vagy a csillagokról ábrándozik.

A pásztor pedig hagyta, hadd beszéljenek, és hasznót húzott belőle. Igézőszereteket és ellenszereteket árult. De - meg kell jegyezni - maga éppoly hiszékeny volt, mint vásárlói; nem hitt ugyan a saját varázslataiban, a vidéken keringő legendáknak azonban ő is hitelt adott.

Nem lehet csodálkozni tehát, hogy az iménti jóslatot vont le a vén várkastély közeli eltűnéséről, a három ágúvá csonkult bükkfa láttán, és azon sem, hogy sietett a rossz hírrel Veresdre.

Teli tüdőből belefűjt hosszú, fehér fakürtjébe, és elindult nyájával visszafelé a faluba. Kutyái követték és terelték az állatokat - a két harapós és vad korcs kuvasz inkább a juhok szét-tépésére, mintsem megőrzésére látszott alkalmasnak. Vagy száz juh volt a nyájban, közöttük egy tucatnyi egyéves bárány, a többi pedig három- és négyesztendős, vagyis négy- és hatfogú.

A nyáj Kolc veresdi bíróa volt, aki a községnek jókora összeget fizetett a legeltetésért, és nagyra becsülte juhászát, Friket; tudta róla, hogy nagyon ügyes a nyírásban, és jól ért a betegségek, a szájpénész, a görvélykór, a kergekór, a májmétely s ficam, a patafájás, a lábvéggyulladás és egyéb juhnyavalyák gyógyításához.

A nyáj sűrű tömegben ballagott, legelől a vezérürü, s a kolomp szüntelenül szólt a bégetés közepette.

A legelőt elhagyva Frik a tágas mezők szegélyén haladó széles ösvényre tért. Itt igen magas szárú, nagyon hosszú kalászu búza hullámozott; néhány kukoricatábla is húzódott erre. Az út fenyves szélén vezetett, az erdei- és jegenyefenyők alja hús és sötét volt. Lejjebb a Zsil fényes habjai siklottak, vizét tisztára szűrte a mederfenék kavicsa, hátán pedig a fentebbi fűrésztelepekről bedobott farönkök úsztak.

A kutyák és a juhok megálltak a folyó jobb partján, és mohón inni kezdtek a magas partról, megrezgetve a sűrű nádat.

Veresd innen már csak három puskalövésnyire esett, a sűrű füzesen túl, amely egészséges fákból állt, nem pedig olyasféle csenevész, alsó ágaiktól megfosztott törzsekből, amelyek néhány lábbal gyökereik fölött elsatnyulnak. Ez a füzes egészen a Vulkán-hágó lejtőig terjedt, a hasonló nevű falu pedig a Kopasz-hegy oldalán levő kiugráson terült el.

A vidék már kihalt volt ilyenkor. A mezei munkából napszálltakor visszatérnek otthonukba az emberek, és Frik útközben senkit sem üdvözölhetett. Ahogy nyája szomját oltotta, a völgy hajlatai felé vette útját - ekkor azonban a Zsil kanyarulatánál, vagy ötven lépéssel lejjebb, egy ember bukkant fel.

- Hé, barátom! - kiáltotta a pásztornak.

Olyasféle vándorárus volt, akik a megye vásárait járják. A városokban, a mezővárosokban, sőt még a legszerényebb falvakban is találkozni lehet velük. Nem jönnek zavarba, ha meg akarják értetni magukat: minden nyelven beszélnek. Vajon ez olasz, szász vagy román lehetett-e? Ezt

bizony senki sem tudta volna megmondani. De az bizonyos, hogy zsidó volt, magas, sovány férfi, sasorrú, hegyes szakállú, domború homlokú, igen élénk szemű.

Ez a házaló messzelátót, hőmérőt, barométert és kis órákat árult. Ami nem fért bele az erős vállszíjon lógó batyujába, a nyakában és az övében csüngött: valóságos csecsebecsereklám volt, holmi két lábon járó kirakat.

Az árus valószínűleg tiszteletet és talán üdvös félelmet is érzett, már amilyet a pásztorok szoktak kiváltani. Mindjárt kezet is szorított Frikkal. Azután megkérdezte románul - ez a nyelv a latin és a szláv keveréke -, de idegenes kiejtéssel:

- Jól vagyunk, barátom?

- Igen... már amilyen az idő - felelte Frik.

- Akkor ma jól van, mert szép az idő.

- De holnap már esni fog.

- Esni fog?!... - kiáltott fel a házaló. - Hát errefelé felhő nélkül is elered az eső?

- Ma éjjel felhők jönnek... odaátrul... a hegység komiszabbik feléről.

- Miből látja ezt?

- A juhaim gyapjából. Olyan érdes és száraz, akár a cserzett bőr.

- Az bizony baj azoknak, akik az országutakat róják...

- És jó azoknak, akik otthon őrzik a házuk ajtaját.

- Ehhez ház is kell, pásztor.

- Vannak gyermekei? - kérdezte Frik.

- Nincsenek.

- Házas?

- Nem.

Errefelé szokás ilyesmiről érdeklődni, ha két ember találkozik. Frik így folytatta:

- Honnan jön, kalmár uram?

- Nagyszebenből.

Nagyszeben Erdély egyik legfontosabb városkája. Onnan az utas nyugatra fordulva a Zsil völgyébe ér, amely egészen Petrozsényig ereszkedik alá.

- És hová megy?

- Kolozsvárra.

Aki Kolozsvárra akar eljutni, annak csupán fölfelé kell tartani a Maros völgyében; majd Gyulafehérváron keresztül, a Bihar-hegység első nyúlványait követve lehet elérni a megye székhelyét. Legfeljebb százötven kilométeres út.

Ezek a hőmérő-, barométer- és limlomárusok mindig különleges, titokzatos lénynek látszanak, s kissé szokatlan módon viselkednek. Ez a foglalkozásukból ered. Ugyanis az időt árulják, mindenféle formában: a most pergő időt, a mai és a holnapi időjárását, miként más házalók a kosarat, kötött ruhát vagy pamutkelmét. Azt mondhatnánk, hogy ezek a Saturnus és Társa cég kereskedelmi utazói, amelynek cégére az arany homokóra lehetne. Kétségtelenül ilyen hatást

tett a házaló zsidó is Frikre, aki némi csodálkozással nézegette a kirakatát; e tárgyak újak voltak számára, azt sem tudta, mire valók.

- Hé, kalmár uram! - kérdezte, és kinyújtotta a karját. - Mire való ez a kacat, amely úgy csattog az övében, akár egy akasztott vénember csontja?

- Ezek értékes holmik - felelte az árus -, és mindenkinek nagyon hasznosak.

- Mindenkinek! - kiáltott fel Erik, és sokatmondóan hunyorított. Még a pásztornak is?

- Még annak is.

- Hát ez a masina?

- Ez a masina - válaszolt a kereskedő, és egy hőmérőt táncoltatott a keze között - közli, hogy meleg van-e vagy hideg.

- Eh, barátom! Hiszen ezt úgyis tudom, mikor izzadok ingben, vagy vacogok a subámban is.

Ez kétségtelenül elég egy pásztor számára, aki nemigen törődik a tudomány miértjeivel.

- Hát ez a nagy vacak azzal a mutatóval? - folytatta Frik, és egy aneroid barométerre mutatott.

- Ez egyáltalán nem vacak, hanem olyan eszköz, amely megmondja, hogy holnap szép idő lesz-e, vagy esik...

- Igazán?

- Igazán.

- Pompás! - vágott vissza Frik. - Nekem aztán nem kéne, még ha csak egy krajcárba kerülne is. Hiszen ha csak elnézem a hegyek között vonuló vagy a legmagasabb csúcsok fölött vágató felhőket - nem tudom-e az időt már egy teljes nappal előbb. Nézze csak azt a ködöt! Szinte a földből száll fel... Nos hát, én megmondom, hogy holnap abból eső lesz.

Frik pásztor, az időjárás nagy megfigyelője, valóban meglehetett barométer nélkül.

- Akkor azt már nem is kérdezem, hogy órára szüksége van-e - folytatta a házaló.

- Órára?... Van nekem egy, amely magától jár, és a fejem fölött lebeg. A nap, odafönt. Látja, barátom, amikor az megáll a Roduk csúcs fölött, akkor dél van, amikor pedig az Egelt hasadékan keresztül néz ki, akkor este hat óra. Ezt a juhaim éppoly jól tudják, mint jómagam, a kutyáim pedig, akár a juhaim. Tartsa meg hát a limlomjait.

- Nohát - folytatta a házaló, ha nem volnának más vásárlóim, pásztorokból nehezen tudnék meggazdagodni! Tehát semmire sincs szüksége?

- Az égvilágon semmire.

Ez az egész olcsó portéka különben mind meglehetősen közepes készítmény volt, a légsúlymérők nem mutatták pontosan a változékony vagy az állandó szép időt, az órák mutatói túlságosan hosszú órákat vagy nagyon is rövid perceket jeleztek - egyszóval csupa vásári holmi. A pásztor talán sejtette ezt, s nemigen hajlott rá, hogy vevőnek csapjon fel. Mégis, amikor már-már a kezébe vette a botját, hirtelen megrázott egy csőfélét, amely a házaló hevederén lógott, s megkérdezte:

- Hát ez a lyukas vas itt mire való?

- Ez nem lyukas vas.

- Akkor mordály?

A pásztor ezen afféle kiöblösödő ócska pisztolyt értett.

- Nem - felelte a házaló -, messzelátó.

Közönséges távcső volt, amely ötszörös-hatszorosra nagyítja meg a tárgyakat, vagyis éppen annyival hozza közelebb. Frik lekapcsolta a szerszámot, nézegette, tapogatta, ide-oda forgatta, hengereit egymásba csúsztotta.

Azután fejét csóválta.

- Messzelátó? - kérdezte.

- Igen, mégpedig a javából. Alaposan meghosszabbítja a látását.

- Ó, nekem jó a szemem, barátom. Amikor tiszta az idő, a legutolsó sziklákat is látom egészen a Retyezát csúcsáig, a legutolsó fákat is a Vulkán-szoros mélyén.

- És nem is hunyorog?

- Nem is hunyorgok. A harmat teszi ezt, amikor estétől reggelig szabad ég alatt hállok. Ez aztán derekasan kitisztítja az ember látókáját.

- Hogyhogy... a harmat? - csodálkozott a házaló. - Hiszen az inkább megvakít.

- De nem a pásztor.

- Ám legyen! De ha jó is a szeme, az enyém még jobb, amikor a messzelátót ráillesztem.

- Szeretném látni.

- Hát lássa úgy, hogy a saját szemét illeszti oda...

- Az enyémet?

- Próbálja meg.

- És nem kerül semmibe? - kérdezte Frik, aki természettől fogva igen bizalmatlan volt.

- Semmibe... hacsak rá nem szánja magát, hogy megveszi tőlem ezt a masinát.

Frik, miután e tekintetben teljesen megnyugodott, fogta a messzelátót, amelynek csöveit a házaló beigazította. A pásztor lehunyta bal szemét, és a szemlencsét a jobb szemére tapasztotta.

Legelőször a Vulkán-szoros felé nézett, s felfelé haladt a Kopaszhegy irányában. Ezután leengedte a szerszámot, és Veresd falura szegezte.

- Ej, ej! Hát mégis igaz... - mondta. - Messzebbre lát, mint a szemem... Ott a főutca... Felismertem az embereket... Lám, Deck Miklós, az erdész, ott jön vissza a körútjáról, hátán a bőrtáskája, vállán a puskája...

- Hiszen megmondtam! - jegyezte meg a házaló.

- Igen... igen... valóban Miklós! - folytatta a pásztor. - És ki az a lány, aki kilép Kolc bíró házából, vörös szoknyában meg fekete pruslikban, mintha elébe akarna menni?

- Nézze csak jól, és ugyanúgy ráismer a lányra is, mint a legényre...

- Hát igen!... Miriota... a szép Miriota!... Ó, a szerelmesek... a szerelmesek!... Most aztán vigyázzatok, mert én itt tartalak titeket a cső hegyén, egyetlen szót se szalasztok el!

- Nos, mit szól a masinámhoz?

- Ej, ej... hát hogy messzire lehet látni vele!

Mivel Friknek eddig sohasem volt módja távcsövön keresztül nézni, Veresd joggal megérdemelte, hogy Hunyad megye legelmaradottabb falvai közé sorolják. És az is volt, mint hamarosan látni fogjuk.

- Rajta, pásztor - folytatta az árus -, mustráljon csak még vele... és messzebbre Veresdnél... A falu túlságosan közel van hozzánk... Nézzen túl rajta, sokkal tovább, ha mondom!

- És az se kerül többbe?

- Az se.

- Jól van!... Akkor a Zsil mentén keresgélek!... Igen... Ott a livádiai harangtorony... Megismerem a keresztjéről, az egyik ága csonka... Távolabb, a völgyben, a fenyők között pedig látom a petrozsénni templomtornyot a bádognakakásával, a csőre nyitva van, mintha a csibéit hívogatná!... Meg odaát az a torony, amelyik a fák között meredezik... Ez biztosan a petrillai torony. De most jut eszembe, várjon csak, kalmár uram, ha még ez is ugyanannyiba kerül...

- Ugyanannyiba.

Frik az Orgall-fennsík felé fordult; azután a messzelátó hegyével végigkövette a Kopasz-hegy oldalán sötétlő erdők függönyét, és a tárgylencse látómezejében megjelentek a vár távoli körvonalai.

- Igen! - kiáltott fel. - A negyedik ág a földön hever... Jól láttam! És senki se megy oda felvenni, hogy szép Szent Iván-éji tüzet rakjon belőle... Senki, bizony... még én sem!... Az ember kockára tenné a testét-lelkét... De annyi baj legyen... Van valaki, aki érti a módját, hogy ezen az éjszakán bedobja a pokoli tűzbe... A Csört!

Csörtnek nevezik az ördögöt ezen a vidéken, amikor beszélgetés közben felidézik.

A házaló talán éppen magyarázatot akart volna kérni e szavakra, melyek érthetetlennek tűntek a nem veresdiek számára - ekkor azonban Frik, rémülettel vegyes meglepetéssel, így kiáltott fel:

- De micsoda pára száll fel az őrtoronyból?... Valóban köd van?... Azt lehetne hinni, hogy füst... De hát ez lehetetlen!... A várkastély kéményei már sok-sok év óta nem füstölnek!

- Ha füstöt lát odaát, pásztor, akkor az füst.

- Nem... házaló barátom, nem! A maga masinájának az üvege homályos.

- Törölje meg!

- És ha megtörlöm...

Frik megfordította a távcsövet, subája ujjával megdörzsölte az üveget, és újra a szeméhez tette.

Valóban füst kigyózott az őrtorony csúcsán. Egyenesen szállt fel a szélcsendes levegőben, a magasban egybekeveredett párával.

A pásztor mozdulatlanul állt, s egyetlen szót sem szólt többé. Egész figyelme a várra összpontosult, amelyet az emelkedő árnyék lassan elborított az Orgall-fennsík szintjéig.

Frik hirtelen leeresztette a messzelátót, és a subája alatt lógó tarisznyához nyúlt.

- Mit kóstál a masinája? - kérdezte.

- Másfél forint - válaszolt a házaló.

Még egy forintért is odaadta volna a távcsövet, ha Frik a legcsekélyebb alkudozási szándékot tanúsítja. De a pásztor meg sem moccant. Szemlátomást az éppoly hirtelen, mint megmagyarázhatatlan döbbenet hatása alatt kezét tarisznyája legmélyére dugta, és előszedte a pénzt.

- Saját magának veszi a messzelátót? - kérdezte a házaló.

- Nem... a gazdámnak, Kolc bírónak.

- Hát akkor majd ő megtéríti...

- Igen... a két forintot, amit nekem kóstált...

- Hogyhogy... két forintot?

- Hát persze!... No, akkor jó estét, barátom!

- Jó estét, pásztor!

Frik fütttyentett a kutyáinak, elindította a nyáját, és gyorsan továbbindult Veresd felé.

A kereskedő utánanézett, s megcsóválta a fejét, mintha bolonddal lett volna dolga.

- Ha ezt tudom - dünnyögte -, drágábbra tartom a távcsöveget!

Azután megigazította övén és vállán a kirakatot, és a Zsil jobb partja mentén lefelé haladva, Gyulafehérvár felé vette útját. Hová igyekszik? Nem fontos. Éppen csak felbukkant ebben a történetben. Többé úgysem találkozunk vele.

II

Akár azokról a sziklákról van szó, amelyeket a természet a talaj utolsó megrázkódtatásai után, a geológiai korszakokban egymásra halmozott, vagy emberkéz alkotta építményekről, amelyek fölött átsuhant az idő szele - a látvány körülbelül egyforma, amint néhány mérföld távolságból figyeljük. A terméskő és a faragott építőkő könnyűszerrel összetéveszthető. Messziről ugyanolyan színű, ugyanolyan alakú, falaikat a távlat ugyanúgy torzítja el, s egyforma a színárnyalatuk is a századok szürkés patinája alatt.

Így volt ez a várnál - más szóval a kárpáti várkastélynál is. Lehetetlen felismerni elmosódó alakját ezen az Orgall-fennsíkon, amelyet a kastély, a Vulkán-szorostól balra, valósággal megkoronáz. Egyáltalán nem emelkedik ki a hegyek háttéréből. Amit az ember őrtoronyak tartana, talán csak kőhalom. A néző azt hiszi, hogy bástyafal lőréseit látja, pedig ott talán csak sziklás gerinc van. Az egész összkép homályos, imbolygó, bizonytalan. Számos utazó ezért azt is állítja, hogy a kárpáti várkastély csupán a megye lakosságának képzeletében létezik. A legegyszerűbb mód erről megbizonyosodni az volna, hogy az ember megalkuszik egy vulkáni vagy veresdi vezetővel, felmegy a szorosba, felkapaszkodik a hátságra, s végigjárja ezeket a képződményeket. Csakhogy kalauzt találni itt még kevésbé könnyű, mint meglegelni a várhoz vezető utat. A két Zsil e vidékén senki sem volna hajlandó - óriási díj fejében sem - a kárpáti kastélyhoz elvezetni az utast.

Bármint áll is a dolog, egy olyan távcső látómezejében, amely nagyobb teljesítményű és pontosabban irányítható, mint a most vásárolt silány műszer, ebből az ősi hajlékból a következőt lehetne észrevenni:

Nyolc-kilencszáz lábnyira a Vulkán-szoros mögött egy kúszónövények szövevényétől borított, homokkő színű erődfalat, amely négy-ötszáz ölnyi kerületben fut körbe, s követi a fennsík szintkülönbségeit: mindegyik végén egy-egy saroktornyot, a jobb oldalt pedig, ahol a híres bükkfa nőtt, még egy hegyes tetejű, karcsú, kiugró őrtoronyféle is koronázza; balra néhány, áttört támpillérekkel megtámasztott falsíkot, melyen egy kápolna harangtornya nyugszik, repedt harangját a heves szélviharok megkongatták, olykor a vidék népének nagy rémületére; végül a közepén egy lőrésekkel ellátott, lapos tetejű, zömök őrtornyot, melyen három ólomrácsos ablakos van, az első emeletet pedig körbefutó terasz övezi; a lapos tetőn hosszú fémrudat, rajta hűbérúri szélvitorla, amolyan rozsdalepte szélkakas ékeskedik, melyet a nemere legutóbbi rohama délkeleti irányban rögzített.

Mi rejtőzött e sok helyütt kitöredezett várfalon belül? Volt-e bármilyen lakható épület odabent? A felvonóhídon vagy az árokfolyosó-kapun be lehetett-e jutni? E kérdésekre jó néhány éve senki sem tud válaszolni. A kárpáti várkastély ugyan jobb állapotban volt, mint amilyennek látszott, valójában azonban ma már a babonával tetézett, ragályos rémület védelmezte, mint hajdanában a sugárágyúk, a bombavető, a csatakigyók és a régmúlt századok egyéb tűzérési szerszámai.

A kárpáti várkastély mégis megérdemelte volna, hogy a turisták és régiségkedvelők látogassák. Fekvése az Orgall-fennsík ormán kivételesen szép; az őrtorony legfelső, lapos tetejéről egészen a hegyek legszéléig nyílik kilátás. Hátról a szeszélyes nyúlványokat bocsátó, magas hegylánc hullámszik: ez Erdély határa. Elöl a kanyargós Vulkán-szoros tátong, a szomszédos tartományok közti egyetlen járható útvonal. A két Zsil völgyén túl Mezőlivádia, Lónya, Petrozsény, Petrilla községek emelkednek, amelyek a gazdag szénmedence kiaknázására szolgáló tárnák nyílásánál tömörülnek. Azután leghátul, csodálatosan egymásra torlódnak az

erdős aljú, zöldellő oldalú, kopár csúcsú bércek, amelyeken a Retyezát és a Páring meredek csúcsai uralkodnak. Végül a Hátszegi-völgyön és a Maros folyásán túl az Erdélyi-érchegység ködpárába vesző, távoli körvonalai derengtek.

E katlan mélyén a talaj horpadása hajdan tavat alkotott, s ebbe ömlött a két Zsil, mielőtt utat talált a hegyláncon keresztül. Ez a horpadás most nem más, mint egyetlen szénbánya, hátrányaival és előnyeivel, a magas téglakémények elvegyülnek a nyárfák, a fenyők és a bükkök koronái közé: a feketés füst megmérgezi a hajdan gyümölcsfáktól és virágoktól illatozó levegőt. Abban a korban, amikor e történet játszódik, ez a bányavidék, bár az ipar vasmarka szorongatta, még nem veszített semmit természetes vadságából.

A kárpáti kastély a XII. vagy a XIII. századból származik. Akkoriban, a vezérek vagy a vajdák uralma alatt, a kolostorokat, a templomokat, a palotákat, a kastélyokat ugyanolyan gondosan megerősítették, akár a mezővárosokat vagy a falvakat. A hűbéruraknak és a parasztoknak egyaránt biztosítaniuk kellett magukat mindenféle támadás ellen. Ez a helyzet magyarázatot nyújt arra, hogy a vár ódon fala, bástyái és őrtornya miért keltik egy védelemre berendezkedett hűbéri építmény benyomását. Vajon mely építész emelte ezen a fennsíkon, ilyen magasan? Ezt nem tudni, és a merész művész neve ismeretlen, hacsak nem a román Manoli mester volt, akit olyan sokra tartanak a havasalföldi legendák, s aki Curtla de Arges-ben „Fekete Rudolf” híres várát emelte.

Ha az építész személye kétséges is, a kastélyt birtokló család egyáltalán nem az. A Gortz bárók emberemlékezet óta a vidék urai voltak. Belekeveredtek valamennyi háborúba, amely vérbe borította az erdélyi tartományokat; harcoltak a magyarok, a szászok, a székelyek ellen, nevük szerepel a „kantátákban”, a „dojnákban”, amelyek megörökítik a vészes időszakok emlékét; jelmondatuk a híres román közmondás volt: „Da pe mearte”, „Adj mindhalálig!” - és ők adtak, a függetlenség ügyéért ők véruket ontották.

A XIX. század közepe táján az ősi Gortz család utolsó képviselője Rudolf báró volt. A kárpáti várkastélyban született, s kora ifjúságában egész családja sorra halt ki mellőle. Huszonkét esztendősen egyet maradt a világon. Övéi úgy hullottak évről évre, akár a százados bükkfa ágai, amelyhez a népi babona a kastély fennállását kapcsolta. Rokonok, sőt úgyszólván barátok híján vajon mit tehetett Rudolf báró, hogy kitöltse szabad idejét az egyhangú magánosság közepett, amelyet a halál teremtett körülötte? Milyen volt ízlése, milyenek ösztönei, hajlamai? Ilyesmiről nemigen tudtak nála, hacsak nem arról, hogy ellenállhatatlan szenvedély fűtötte a zene, főként kora nagy művészeinek éneke iránt. Egy napon aztán a már erősen rogyadozó kastélyt néhány vén szolga gondjára bízta, és eltűnt. Mint később ismeretessé vált, meglehetősen tekintélyes vagyonát annak szentelte, hogy végigjárja az európai énekművészet fő központjait, a német, francia, olasz színházakat, ahol kielégíthette telhetetlen műkedvelő szeszélyeit. Vajon különc volt-e, hogy ne mondjuk, rögeszmés? Fura életmódja okot ad arra, hogy ezt higgyük.

A szülőföld emléke mégis mély nyomot hagyott az ifjú Gortz báró szívében. Messzi külföldi bolyongásai alatt sem felejtette el erdélyi hazáját. Egyszer vissza is tért, hogy részt vegyen a román parasztok egyik elkeseredett lázadásában. Az ősi dákok ivadékait azonban legyőzték, s e vereség következtében hagyta el Rudolf báró végképp a kárpáti várkastélyt, amelynek egyes részei már omladoztak. A halál pedig hamarosan megfosztotta a várat utolsó szolgáitól, s az teljesen elhagyatottá vált. Ami pedig Gortz bárót illeti, róla az a hír járta, hogy egy híres betyárhoz csatlakozott, de aztán kettévált az útjuk.

A megye lakói körében azonban az a változat talált általános hitelre, hogy Rudolf báró elesett egy híres betyár és a fináncok összecsapása során. A hír alaptalan volt. Mivel azonban Gortz báró ettől fogva sohasem mutatkozott többé a várban, halálában senki sem kételkedett. De persze ésszerűbb dolog fenntartással fogadni a hiszékeny népség szóbeszédeit.

Az elhagyatott kastélyt kísértetek járják, látomások töltik be. Az élénk és tüzes képzelet hamarosan fantomokkal népesíti be, hazajáró lelkek jelennek meg, szellemek kísértének az éjszakai órákban. Európa elmaradottabb, babonás vidékein még előfordul ilyesmi, és Erdély a babonás helyek között is az elsőség rangjára pályázhat.

Különben hogyan is vethette volna el Veresd falu a természetfölöttiben való hiedelmeket? Hiszen a pópa és a tanító - az előbbi a hívek vallási életének irányítója, az utóbbi a gyermekek nevelője - már csak azért is őszintén tanították ezeket a meséket, mivel ők maguk is feltétlenül hittek bennük. „Bizonyítékok alapján” állították, hogy a mezőn farkasemberek kószálnak, hogy a vámpírok, amelyeket vészjósló kiáltozásukról ludvérceknek is neveznek, embervért isznak, hogy a romok között „stafi”-k bolyonganak, és kárt tehetnek az emberben, ha esténként nem visz nekik ételt és italt. Vannak tündérek, „babá”-k, amelyeket kedden vagy pénteken kerülni kell, mert ez a hét két legrosszabb napja. Csak merészkedjék bárki a megye erdőségeibe. Ezek elvarázsolt erdők, „balaui”-k, óriási sárkányok rejtőznek bennük. Állkapcsukat egészen a felhőkig tájták. Meg hatalmas szárnyú „zmei”-k, amelyek elrabolják a királyi vérből való leányokat, sőt a legalacsonyabb származásúakat is, ha szépek! Íme látszólag egész sereg félelmetes szörny - de hol a jó szellem, amelyet a nép képzelete velük szembeállít? Egy van csak, a „serpi de casa”, a házi tűzhely kígyója, amely meghitten édegel a kemence mögött, s amelynek üdvös befolyását a paraszt úgy vásárolhatja meg, ha friss tejjel táplálja.

Ha vár valaha is alkalmas lehetett arra, hogy menedékkül szolgálja a román mondavilág alakjainak, vajon nem épp a kárpáti várkastély-e az? Ezen az elszigetelt fekvésű, és csak bal felől, a Vulkán-szoros irányából járható fennsíkon mi más tanyázhatott, mint sárkány, tündér, vámpír, esetleg a Gortz bárók néhány visszajáró családi kísértete is. Innen eredt a vár rossz híre, és mint mondták, teljes joggal. Senkinek eszébe sem jutott, hogy odamerészkedjék. A vár ragályos rémületet terjesztett maga körül, mint döglöves kigőzölgést az egészségtelen mocsár. Aki csak negyed mérföldre megközelítette, kockára tette életét ezen a földön és üdvösségét a túlvilágon. Mindezt betéve tudták a tanulók Hermod mester iskolájában.

Ez az állapot azonban csak addig tarthat, míg fennmarad a Gortz bárók ódon erődje, vagy legalábbis a kövei. És itt lépett közbe a legenda.

A legszavahihetőbb veresdiek szerint a vár léte a vén bükkfától függött, amelynek koronája a várfal jobb oldalán levő sarokbástya fölött meredezett.

Gortz Rudolf végleges távozása óta a falusiak - különösen Frik, a pásztor - megfigyelték, hogy ez a bükk minden esztendőben elveszíti egyik fő ágát. Tizennyolcat számoltak össze a fatörzs szétágazásánál; amikor Rudolf bárót utoljára látták az őrtorony lapos tetején, s most már csak három maradt a fán. Márpedig minden lehulló ág egy teljes évvel megrövidítette a vár életét. Az utolsó lehullása végső pusztulását okozná. És ekkor majd hiába keresnék az Orgall-fennsíkon a kárpáti várkastély maradványait.

Mindez valójában csak egyike volt a legendáknak, amelyek olyan könnyen szárnyra kelnek a nép képzeletében. Először is: valóban minden évben elhullatta egyik ágát a vén bükk? Ez egyáltalán nem volt bizonyos, bár Frik nem habozott ezt állítani: ő nem tévesztette szem elől a fát, miközben nyája a Zsil menti legelőkön tépegette a fűvet. Bár Frik szavához férhetett kétség, mégis Veresd legutolsó parasztja, legelső tisztségviselője egyaránt bizonyosra vette, hogy

a vár életéből csak három esztendő van hátra, mivel az „őrző bükk” már csupán három ágat számlál.

A pásztor tehát visszaindult a faluba, hogy megvigye a fontos hírt, amikor a messzelátó esete közbejött.

Fontos hír, valóban nagyon fontos hír! Füst jelent meg az őrtorony csúcsa fölött... Amit Frik a saját szemével nem vehetett észre, azt a házaló műszerével világosan látta... Egyáltalán nem holmi pára az, hanem füst, csak egybekeveredik a felhőkkel... Pedig a vár elhagyatott... Hosszú ideje senki sem haladt át az árokfolyosó kapuján, amely kétségtelenül zárva van, sem pedig a felvonóhídon, melyet bizonyára felhúztak. Ha lakik ott valaki, akkor csakis természetfölötti lény lehet... De vajon miért raktak volna tüzet a szellemek az őrtorony egyik helyiségében?...Valamelyik szobában ég, vagy a konyhában?... Ez aztán valóban megmagyarázhatatlan.

Frik sietve hajtotta állatait az istálló felé. Hangja hallatára kutyái lármásan zavarták a nyáját az emelkedő úton, amelynek porát lecsapta az este nedvessége.

A későn hazatérő parasztok sorra köszöntötték, amikor elmentek mellette, ő azonban alig viszonzta udvariasságukat; ez aztán valóban aggasztó volt, mert ha valaki el akarja kerülni a rontást, nem elég ráköszönnie a pásztorra, hanem annak viszonznia is kell a köszöntést. Frik azonban riadt szemével, különös viselkedésével, kusza mozdulataival nemigen látszott erre hajlandónak. Ha juhainak felét farkasok és medvék ragadják el, akkor sem tűnhetett volna feldúltabbnak. Ugyan milyen rossz hírt hozhat?

Elsőnek Kolc bíró tudta meg. Mihelyt Frik megpillantotta, messziről odakiáltott:

- Tűz van a várban, bíró uram!

- Mit beszélsz, Frik?

- Csak azt, ami van.

- Megbolondultál?

Csakugyan, hogy támadhatott tűz a vén köhalmazban? Éppúgy lehetett volna feltételezni, hogy a Negojt, a Kárpátok legmagasabb csúcsát lángok nyaldossák, az sem lett volna nagyobb képtelenség.

- Azt mondod, Frik? Azt mondod, hogy a vár ég? - ismételte Kolc bíró.

- Ha nem is ég, de füstölni füstöl.

- Valami pára lehet...

- Az bizony füst... Jöjjön, és nézze meg!

A falu főutcájának közepe felé indultak, a szoros vízmosásai fölé emelkedő töltés szélére, ahonnan jól lehetett látni a kastélyt.

Amint odaértek, Frik átnyújtotta a messzelátót Kolc bírónak.

Persze az éppoly kevéssé értett a műszer használatához, mint a pásztor.

- Mi ez? - kérdezte.

- Ezt a masinát két forintért vásároltam kegyelmednek, bíró uram, de biztosan négyet is megér!

- Kitől?

- Egy házalótól.

- És mivégre?

- Illessze a szeméhez, szegezze rá egyenest a várra, nézzen bele, és akkor meglátja.

A bíró a távcsövet a kastély felé irányította, és hosszasan vizsgálta.

Igen! Valóban füst szállt az őrtorony egyik kéményéből. Ebben a pillanatban a hegyoldalon kúszott fölfelé, mert a szellő eltérítette irányától.

- Füst! - ismételte elképedve a bíró.

Eközben csatlakozott hozzájuk Miriota és Deck Miklós, az erdész; ők néhány perccel ezelőtt értek haza.

- Mire szolgál ez? - kérdezte a fiatalember, s kezébe vette a messzelátót.

- Arra, hogy messzire lásson - felelte a pásztor.

- Tréfál, Frik?

- Annyira nem tréfálok, erdész úr, hogy alig egy órája felismertem, ahogy lefelé jött az úton, Veresdbe, és magácskát is...

Nem fejezte be a mondatát, Miriota elpirult, és szép szemét lesütötte. Pedig hát nem tilalmas dolog, hogy egy tisztességes lány a vőlegénye elébe menjen.

A lány és a fiatalember egymás után kézbe vette a nevezetes messzelátót, s a várra irányította.

Eközben féltucatnyi szomszéd csődült oda a töltésre megérdeklődni, hogy mi történt, majd sorjában kipróbálták a műszert.

- Füst! Füst van a várban! - mondta egyik.

- Talán ménkű csapott az őrtoronyba? - jegyezte meg egy másik.

- Dörgött az ég? - kérdezte Friktől Kolc mester.

- Egyszer se, egy hét óta - válaszolt a pásztor.

Ezek a derék emberek akkor sem döbbentek volna meg jobban, ha azt közlik velük, hogy a Retyezát csúcsán kráter nyílt, utat engedve a föld mélyén feszülő gőzöknek.

III

Veresd falucska oly kevésbé jelentős, hogy helyét a legtöbb térkép egyáltalán fel sem tünteti. A közigazgatási rangsorban még a szomszéd községnek is alá van rendelve: ennek neve Vulkán, s azt a Kopasz-hegy e része után kapta, amelyen mind a két helység oly festőien húzódik meg.

A bányamedence kiaknázása mostanában nagyot lendített Petrozsény, Mezőlivadia és a többi, néhány mérföldnyire fekvő városka helyzetén. De sem Vulkán, sem Veresd a legcsekélyebb előnyét sem élvezte a nagy ipari központ közelségének; ezek a falvak már ötven éve ilyenek, s nem változnak újabb fél évszázad múlva sem. Elisée Reclus szerint Vulkán lakosságának jó felerészét „a határ felügyeletével megbízott hivatalnokok, vámőrök, csendőrök, fináncok és a járvány esetére szervezett vesztegzári szolgálat ápolói alkotják”. Ha elhagyjuk a csendőröket és a fináncokat, és hozzáteszünk valamivel nagyobb számú földművest – akkor megkapjuk Veresd lakosságát, vagyis négy-ötszáz lelket.

Ez a falu egyetlen utca, egyetlen széles utca csupán, s ennek meredek lejtőjén meglehetősen fáradságos akár felkapaszkodni, akár pedig leereszkedni. Az utca természetes útvonalul szolgál a Havasalföld és Erdély határa között. Itt haladnak át a gulyák, juhnyájak és disznócsordák, a hús-, a gyümölcs- és gabonakereskedők meg az a néhány utas, aki megkockáztatja az átkelést a szoroson, és nem a kolozsvári vonattal utazik vagy a Maros völgyén keresztül megy.

A természet bőkezűen megajándékozta a Bihar-hegység, a Retyezát és a Páring között fekvő medencét. Nemcsak a talaj termékenysége teszi gazdaggá, hanem a földje mélyén rejlő kincsek is: a tordai kőszobányák évi hozama meghaladja a húszezer tonnát, és a parajdi hegy, amelynek boltozata hét kilométer területű, kizárólag nátriumkloridból áll; a torockói bányák ólmot, galenitet, higanyt és elsősorban vasat termelnek, ez utóbbi lelőhelyeit a X. század óta aknázzák ki; a vajdahunyadi ércből kitűnő minőségű acél készül; könnyen kiaknázható szénbányák vannak e tavakban gazdag völgyek felső rétegeiben, Hátszeg, Mezőlivadia, Petrozsény körzetében, e roppant kőszéntelep tartalmát kétszázötven millió tonnára becsülik; végül az aranyosbányai, topánfalvai aranybányák és az aranyosók vidéke, ahol temérdek, igen kezdetleges felszerelésű malom dolgozza fel a Veres-patak, az „erdélyi Paktalosz” aranytartalmú homokját, s ahonnan évente kétmillió frank értékben szállítanak el ebből a nemesfémből.

Ez a körzet látszólag a természet kegyeltje, gazdagsága azonban nemigen segíti elő lakossága jólétét. A fontosabb központokban, Torockón, Petrozsényben, Lónyán akad ugyan egy pár, a modern ipar kényelmének megfelelő berendezés, vannak mérnöki tervek szerint készült épületek, csarnokok, üzletek, igazi munkástelepek, s jó néhány erkélyes és verandás ház is látható - ilyesmit azonban Vulkán vagy Veresd falucskában hiába keresnénk.

Legfeljebb hatvan ház tornyosul egymás hegyén-hátán az egyetlen utcán, szeszélyes formájú tetejük orma kinyúlik a vályogfalak fölé, homlokzatuk a kertre néz, emeletként a tetőablakos padlás szolgál, melléképület a düledező csűr; zsúptetős, megvetemedett istálló, itt-ott kút, melynek gémjéről vödör lóg, két-három, viharok alkalmával „kiáradó” pocsolya, néhány erecske, amelynek pályáját a zezugos kerékvágások határozzák meg - így fest az utca két oldalán, a hegyszoros ferde lejtői között épült Veresd falu. Mindez azonban üde és vonzó; a kapukban és az ablakokban virágok, a falakat zöld futónövények függönye takarja, a zsúptető

óaranyába kusza fű vegyül, nyárfák, szilfák, bükkfák, fenyők és juharok nyújtóznak a házak fölé, „amilyen magasra csak nyújtózni tudnak”. Ezen túl a hegylánc közbelső nyúlványainak lépcsői, leghátul pedig a messzeségtől kéklő hegyek roppant orma olvad össze az égbolt azúrával.

Veresden sem németül, sem magyarul nem beszélnek, ahogyan más helységben Erdélynek e részében, hanem románul - még a cigány családok is, amelyek inkább megtelepedve, mintsem táborokban laknak a megye különböző falvaiban. Ezek az idegenek átveszik a vidék nyelvét, akárcsak a vallását. A veresdi cigányok valamiféle kis törzset alkotnak, a vajda vezetésével; hegyes tetejű kunyhókban, „barakas”-okban laknak, ahol gyermekek serege nyüzsög; és szokásaik, szabályos életmódjuk révén jelentősen különböznek Európán keresztül-kasul vándorló fajtestvéreiktől. Szintén a görögkeleti vallást követik, alkalmazkodnak azoknak a keresztényeknek a hitéhez, akik között letelepedtek. Veresd egyházi vezetője a Vulkánban székelő pópa, aki az egymástól csupán fél mérföldnyire eső két község lakóinak lelki gondozását látja el.

A civilizáció olyan, akár a levegő vagy a víz. Mindenütt, ahol út, - akár csak rés - nyílik számára, behatol, és megváltoztatja a vidék arculatát. Tagadhatatlan viszont, hogy a Kárpátok e déli részén még semmiféle rés sem támadt a civilizáció számára. Mivel Elisée Reclus azt mondhatta Vulkánról, hogy „ez a civilizáció utolsó állomása a havasalföldi Zsil völgyében”, nem csodálkozhatunk azon, hogy Veresd Hunyad megye egyik legelmaradottabb faluja volt. Hogyan is lehetne másként ezeken a helyeken, ahol az emberek megszületnek, felnőnek és meghalnak anélkül, hogy valaha is kitették volna a lábukat a falujukból!

Megkockáztathatnánk az ellenvetést, hogy hiszen iskolamester és bíró is van Veresdben! Igen, kétségtelenül van. Csak hát Hermod mester csupán annyit képes megtanítani, amit maga is tud, vagyis egy keveset olvasni, egy keveset írni, egy keveset számolni. Saját műveltsége nem terjed túl ezen. Ami a tudományt, a történelmet, a földrajzot, az irodalmat illeti - ő csak a népdalokat és a környék legendáit ismeri. E tekintetben aztán ritka bőséggel működik a memóriája! A fantáziája is igen kitűnő, és néhány falusi iskolásgyerek nagy hasznát veszi az óráinak.

Ami pedig a bírót illeti, helyénvaló, ha bővebben foglalkozunk Veresd első köztisztviselőjének hivatali ténykedésével.

Kolc mester ötvenöt-hatvan esztendő, apró ember, román származású, rövidre nyírt haja őszbe csavarodik, bajusza még fekete, szeme inkább szelíd, mintsem élénk; testalkata izmos, mint a hegylakóké. Fején nagy karimájú posztókalapot visel, hasán cifra csatos, széles övet; felsőtestét ujjatlan zeke borítja, rövid és kissé buggyos nadrágja bőrcsizmája magas szárába tűrve. Inkább polgármester volt, mint bíró, s bár hivatali teendői a falusi lakosok sokféle ügyes-bajos dolgának intézésére kötelezték, ő főként azzal foglalkozott, hogy önkényesen igazgatta faluját, amiből az erszénye számára is csurrant-cseppent valami. Valóban, mindenféle ügylet, adásvétel után illetéket szedett - nem beszélve azokról a vámdíjakról, amelyeket a külföldiek - akár átutazó emberek, akár kereskedők - sietve a zsebébe csúszattak.

Ez az előnyös helyzet bizonyos jólétet biztosított Kolc bíró számára. Míg a megyében élő parasztok többsége az uzsora hálójában vergődött, s lassanként pénzkölcsönzők váltak a föld igazi tulajdonosaivá - a bíró értette a módját, hogy elkerülje kapzsiságukat. Birtoka mentes volt a jelzálogtól - a „betáblázástól”, mint ezen a vidéken mondani szokás -, ő nem tartozott senkinek. Inkább adhatott, mintsem kért kölcsönt. Több legelője, dús rétje volt a nyájai számára, eléggé gondosan művelt földjei, és bár ellenezte az újfajta módszereket, még szőlője is jogos büszkeséggel töltötte el, ha végigsétált a fürtöktől roskadozó tőkék mellett; ezeknek a

termését szép haszonnal adta el - kivéve azt a jelentős hányadot, amelyet saját maga fogyasztott el.

Magától értetődik, hogy Kolc bíró háza a legszebb a faluban: a hosszú, felfelé kapaszkodó utcát átszelő földhányás sarkán áll. Kőháznak mondható, homlokzata befelé néz, a kertre, ajtaja a harmadik és a negyedik ablak között van, az ereszcsonát lombfűzerek szegélyezik összefonódó kusza ágaikkal, a két bükkfa olyan magas, hogy koronájuk a zsúptető fölött ágazik el. Hátul szép gyümölcsöskert, ahol palánták sakktáblaszerű szabályossággal húzódnak, a gyümölcsfák sorai pedig elborítják a szoros lejtőjét. A házban igen takaros, szép szobák, tarkára festett bútorok, asztalok, ágyak, padok és zsámolyok, a pohárszékeken fazekak és tálak ragyognak, a mennyezet mestergerendáiról pántlikákkal díszített vázák és élénk színű kelmék lógnak alá, a takarókkal és terítőkkal borított, súlyos ládák ruhásszekrényül szolgálnak; a fehérre meszelt falakon pedig román történelmi hősök élénken kiszínezett képmásai függnek. Így tartják itt számon a törökverő Hunyadi Jánost is.

Barátságos otthon - egyetlen ember számára mégis túlságosan nagy lett volna. Kolc mester azonban nem élt egyedül. Vagy tíz éve özvegyosorra jutott, de volt egy leánya, a szépséges Miriota, akinek Veresdtől egészen Vulkánig, sőt azon túl is, a csodájára jártak. Hallgathatott volna valamilyen fura pogány névre is, mint Florica, Daina, Dauritia, amelyek nagy becsben állnak a havasalföldi családoknál. De nem! Ő Miriota volt, vagyis „báránka”. A báránka azonban időközben megnőtt; bájos húszéves lány lett, szőke hajú, barna szemű, szelíd tekintetű; arcvonásai szépek, megjelenése kellemes. Valóban minden ok megvolt rá, hogy igen csábítónak tessenek a gallérnál, a csuklónál és a vállon vörös fonállal kihímzett ingében, az ezüstcsatos övvel leszorított „katringá”-jában, a derekán megkötött, kék-piros csíkos, házi-szöttek kötényében, amelyhez rövid szárú sárga bőrcsizmát, fején pedig könnyű kendőt viselt, és szabadon lengő hosszú hajának dús fonatát szalag vagy kis fémpénz ékesítette.

Igen! Miriota szép lány, és - ami egyáltalán nem baj - gazdag is, ennek a Kárpátok mélyén eldugott falucskának mértékével mérve. Jó háziasszony?... Kétségtelenül az, hiszen okosan vezeti apjának háztartását. Tanult?... Nos hát, Hermod mester iskolájában elsajátította az olvasást, az írást, a számolást; helyesen számol, ír és olvas, de többre nem vihette - s ezt nem is lehet csodálni. Viszont igen jártas az erdélyi mesékben és mondákban. Ezeket ugyanolyan jól ismeri, mint a tanítómestere. Ismeri a Leánykő legendáját, amely a tatárok üldözése elől menekülő, kissé fantasztikus hercegkisasszonyról szól; a Királyhágó völgyi sárkánybarlang regéjét; „a tündérek idején épült” dévai erőd meséjét; a Detunata, „a villámtól sújtott” legendáját; a híres bazalthegy óriási kőhegedűhöz hasonlít, s viharos éjszakákon az ördög játszik rajta; a Retyezát legendáját, mely hegynek csúcsát egy boszorkány borotválta le; a tordai szorosét, ezt Szent László király egyetlen kardvágással hasította szét. Bevalljuk, Miriota hitelt adott ezeknek a képzeletszüleményeknek, mégis bájos és szeretetre méltó teremtség volt.

Sok legény vetett rá szemet a környéken, csupán szépsége miatt. Nem is nagyon gondoltak arra, hogy Miriota Kolc bírónak, Veresd első hivatalnokának egyetlen örököse. Különben is céltalan lett volna neki udvarolni. Hiszen a lány már jegenyében járt Deck Miklóssal.

Ez a Deck Miklós délceg román fiatalember volt: huszonöt esztendő, magas termetű, izmos testalkatú; fejtartása büszke, fekete haját eltakarta a fehér kalpag; tekintete nyílt, mozgása fesztelen, járásából, mozdulataiból határozottság sugárzott. Hímzett báránybőr zekét viselt, és szilárdan állt karcsú szarvaslábain. Foglalkozására nézve erdész volt, vagyis csaknem annyira katona, mint civil. Mivel némi földje is akadt Veresd környékén, tetszett a leány apjának, és szeretetre méltó és daliás ifjú létére igencsak megkedveltette magát a lánnyal, akit senki sem hódíthatott el tőle, sőt attól kezdve rá sem nézhetett. No ilyesmi eszébe sem jutott senkinek.

Deck Miklós és Kolc Miriota esküvőjét a következő hónap közepére tervezték - vagyis úgy két hét utánra. Erre az alkalomra a falu ünneplőbe öltözik. A leány apja illendően elrendez mindent. Egyáltalán nem volt ő fősvény; ha szerette is a pénzt, alkalomadtán elkölteni sem sajnálta. Az esküvő után Deck Miklós beköltözik a családi házba, amely a bíró után majd rászáll; s ha majd Miriota maga mellett érzi őt, talán nem riad fel többé a hosszú téli éjszakákon az ajtó nyikorgására vagy bútor roppanására, nem fél a kísértettől.

A veresdi előkelőségek névsorának kiegészítéséül még két, nem kevésbé fontos nevet kell bemutatni - az iskolamesterét és az orvosét.

Hermod mester ötvenöt éves, kövér, szemüveges ember volt, porcelán csutorájú pipáját állandóan fogai között szorongatta, ritkás haja égnek állt lapos koponyáján, arca szőrtelen volt, bal orcája idege rángatózott. Fontos teendője volt, hogy maga metszette tanítványainak a lúdtollat, az acéltoll használatát ugyanis nem engedte meg, még hozzá elvből. És milyen hosszúra faragta a hegyüket a jól kiélesített vén zsebkésével! Milyen pontossággal, szemhunyorítva végezte el az utolsó metszést, amellyel a végüket kettészelte! A szép írás a legelső; erre irányult minden erőfeszítése, erre kellett tanítványait ösztökélnie a hivatástudattól eltelt tanítónak. Az oktatás csak másodrendű volt - és mindenki tisztában volt azzal, hogy mire tanítja Hermod mester iskolájában a fiúk és a lányok nemzedékeit.

Most pedig Patak orvos van soron.

Hogyhogy? Veresden orvos is volt, és a falu mégis hitt a természetfölötti dolgokban?

Igen, de szükséges, hogy tisztázzuk Patak doktor címhasználatát, akárcsak Kolc bíró voltát.

Patak, ez a negyvenöt éves, hegyes pocakú, kövér és tömzsi emberke, igen feltűnő módon általános orvosi gyakorlatot folytatott Veresden és környékén. Háborítatlan nyugalomával és szédítő bőbeszédűségével nem kisebb bizalmat keltett, mint Frik, a pásztor - ez pedig nem csekélység. Orvosi tanácsai és gyógyszerei ártalmatlanok voltak, nem súlyosbították pácienseinek apró-cseprő bajait, amelyek maguktól is meggyógyultak volna. Különben is, a Vulkán-szorosban egészségesek az emberek; a levegő itt kiváló, a járványos betegségek úgyszólván ismeretlenek, s ha valaki meghal, hát csak azért ér véget élete, mert még Erdélynek e kiváltságos zugában is meg kell egyszer halni. Ami Patak doktort illeti - igen! doktornak nevezték -, bár elfogadták orvosnak, semmiféle képzettsége nem volt sem az orvostudományban, sem a gyógyszerteranban, semmiben. Egyszerűen vesztegzári ápoló volt valamikor, és szerepe arra szorítkozott, hogy az előírt időig, az egészségügyi bizonyítvány kiadásáig, megfigyelés alatt tartsa a határon az utasokat. Semmi több. Ez azonban elegendőnek látszott a nem akadékoskodó veresdieknek. Hozzá kell tenni - ami nem meglepő, - hogy Patak doktor szabadgondolkodó volt, mint ez illik mindazokhoz, akik felebarátaik gondozásával foglalkoznak. Ezért nem is hitt el semmiféle babonát, amely a Kárpátok e vidékén dívott, még a várról szólókat sem. Nevetett, gúnyolódott rajtuk; s amikor azt mondta valaki előtte, hogy emberemlékezet óta senki sem merészkedett a várkastély közelébe, ő így felelt:

- Engem ugyan nem kellene biztatni, hogy ellátogassak a ti vén bagolyváratokba! - És ezt ismételtette boldog-boldogtalannak, aki hajlandó volt véleményét meghallgatni.

Mivel azonban senki sem biztatta, mert még ettől is óvakodtak - Patak doktor nem ment fel a várba, és így a hiszékenységek jóvoltából a kárpáti várkastélyt még mindig a titokzatosság áthatolhatatlan leple borította.

IV

A hír néhány perc alatt elterjedt a faluban. A bíró, kezében a becses messzelátóval, az imént ment a házba, s Deck Miklós és Miriota követte. Ebben a pillanatban már csak Frik volt a földhányáson; vagy húszan sereglettek köréje, férfiak, nők és gyermekek, és néhány cigány is csatlakozott hozzájuk, akik éppoly izgatottnak látszottak, mint a veresdi lakosok. Körülfogták Friket, kérdésekkel ostromolták, és a juhász a tudós ember büszke fontoskodásával válaszolt, mint aki valami egészen rendkívülit látott.

- Igen! - ismételte. - A vár füstölt, még most is füstöl, és füstölni fog mindig, amíg csak kő kövön marad belőle!

- De ki gyűjthetett tüzet odafenn? - kérdezte egy öregasszony, és összekulcsolta a kezét.

- A Csört - felelte Frik, a vidéken szokásos nevén említve az ördögöt -, hiszen ez az agyafűrt kópé jobban ért a tűz szításához, mint az oltásához!

Erre a válaszra mindenki igyekezett észrevenni a füstöt az őrtorony csúcsán. A többség állította is, hogy tisztán látja, bár ilyen messziről az teljességgel észrevehetetlen volt.

A különleges tünemény hatása felülmúlt mindenféle képzeletet. Szükséges, hogy kiemeljük ezt a körülményt. Az olvasó próbálja beleélni magát a veresdiek hangulatába - és akkor nem csodálkozik majd a később elbeszélte eseményeken. Nem kívánom, hogy természetfölötti dolgokban higgyen, de gondoljon arra, hogy ezek az egyszerű emberek fenntartás nélkül hittek benne. A bizalmatlanságot, amelyet a kárpáti várkastély elhagyatottságával keltett, most még a rémület is tetézte. A kastély lakottnak tűnt - és miféle lények lakhatnak ott, nagy Isten!

Akadtt Veresden is gyülekezőhely az italkedvelőknek, s még azok is jártak ide, akik ugyan nem ittak, de szívesen elbeszélgettek a napi munka után ügyes-bajos dolgaikról - ez utóbbiak száma természetesen csekélyebb volt. Ez a mindenki előtt nyitva álló helyiség a falu első számú, helyesebben szólva egyetlen vendégfogadója.

Ki volt ennek a tulajdonosa? Egy Jónás nevezetű zsidó ember, körülbelül hatvanesztendő, megnyerő ábrázatú, derék férfi, aki fekete szemével, hajlott orrával, széles ívű szájával, sima hajával és hagyományos kis szakállával a sémi fajta jellegzetességeit mutatta. Ez az alázatos modorú és lekötélő ember szívesen kölcsönzött kisebb összegeket boldog-boldogtalannak, és nem volt követelőző a biztosítékot illetően, sem túlságosan uzsorás a kamat dolgában, azt azonban elvárta, hogy pénzét az elfogadott határidőre megkapja. Vajha az erdélyi vidék pénzkölcsönzői mind ilyen türelmesek lennének, mint a veresdi fogadós!

A Mátyás Király fogadó - ez volt a neve - a veresdi főutca által átszelt földhányás egyik sarkán, a bíró házával szemközt állt. Régi hodály volt, félig fából, félig kőből épült, néhol erősen toldozott-foldozott, de dúsan elborította a zöld repkény, s igen csábító külsejűnek látszott. A földszintes épület üvegajtaja teraszra nyílt. A belépő vendég előbb egy nagy terembe jutott, ahol asztalok álltak a poharak és padok az ivók számára, valamint egy szüette tölgyfa pohárszék, amelyen tálak, edények és palackok csillogtak. Jónás egy megfeketedett fapult mögül szolgálta ki vendégeit.

A helyiségbe négy ablakon hatolt be a világosság: kettő a terasz felől volt a homlokzatfalon, két másik pedig szemközt, a hátsó falon. Ezek közül az egyik, amelyet kívülről a kúszó vagy csüngő növények sűrű függőnye takart, el volt zárva, s alig-alig eresztett át némi világosságot.

A másik ablak azonban, amikor kinyitották, lehetővé tette az álmélkodó tekintet számára, hogy végigsuhanjon a Vulkán-szoros egész alsó völgyén. Néhány lábbal az ablakmélyedés alatt a Nyád kavargó vize zúgott. Ez a hegyi patak az Orgall-fennsíknek a vár omladozó tömegével koronázott magaslatain eredt, és a völgy lejtőin ereszkedett alá; mivel pedig állandóan, még nyár idején is bőséges táplálékot kapott a hegyi erektől, zúgva rohant a havasalföldi Zsil medre felé.

Jobbra, a nagyterem mellett, a féltucatnyi kis szoba elegendő volt azoknak a ritkán jelentkező utasoknak az elhelyezésére, akik a határ átlépése előtt meg akartak pihenni a Mátyás Királyban. Bizonyosak lehettek abban, hogy a figyelmes és szolgálatkész kocsmárosnál szíves fogadtatásban részesülnek, jutányos áron. Jónás mindig el volt látva jóféle dohánnyal - ezt a környék legjobb „trafikjaiból” szerezte be. A vendéglős hálósobája egy keskeny manzárdkamra volt, melynek kétágú tetőablaka a zsúpfedélbe vágva a teraszra nyílt.

Ebben a fogadóban gyűltek össze még aznap, május 29-én este, a veresdi nagyfejük: Kolc bíró, Hermod tanító, Deck Miklós erdész, egy tucatnyian a tekintélyesebb lakosok közül, valamint Frik, a pásztor, aki - különösen mai felfedezése óta - nem számított jelentéktelennek e személyiségek között. Csak Patak doktor hiányzott az előkelőségek gyülekezetéből. Sürgősen hívatta ugyanis egy öreg páciense, aki az ő szolgálataira várt, hogy átköltözzék a másvilágra, de a doktor megígérte, hogy tüstént visszajön, mihelyt páciensének már nem lesz szüksége orvosi segítségre.

Miközben az exápolót várták, a nap fontos eseményéről beszélgettek, de közben falatoztak és iddogáltak. Jónás az étkezőket a mamaliga néven ismert kukoricamáléval traktálta, amely frissen fejt tejjel átítatva elég kellemes eledel; az inni kívánóknak meg kis pohárákban erős szeszt szolgáltat fel. A pálinka pohárja néhány garasba kerül, különösen az erős sligovica fogy jelentős mennyiségben a Kárpátok vidékén.

Meg kell említeni, hogy Jónás kocsmáros - így volt szokás a fogadóban - csakis az „ülőket”, vagyis az asztaloknál helyet foglaló vendégeket szolgált ki. Tudott dolog, hogy az ülővendégek mindig bőségesebben rendelnek, mint az állók. Ezen az estén pedig busásnak ígérkezett a bevétel, a vendégek szinte versengtek a padokért. Jónás ezért a kancsóval asztaltól asztalra járt, és sorra töltögette a sűrűn ürülő poharakat.

Este fél kilenc volt. Már alkony óta szakadatlanul vitáztak, de sehogy sem jutottak meg egyezésre, hogy mi a teendő. Ezek az emberek csak egy dologban értettek egyet: ha a kastélyt ismeretlen egyének lakják, ez éppoly veszélyes lehet Veresd számára, mint egy löporraktár a városkapunál.

- Nehéz eset! - mondta a bíró.

- Nehéz eset! - tódította a tanító, elmaradhatatlan pipájából pöfékelve.

- Nehéz eset! - ismételték szó szerint a jelenlevők.

- Ne felejtsek - vetette közbe Jónás -, hogy a várkastély rossz híre eddig is nagy kárt okozott az egész környéknek...

- És ezentúl még cifrább lesz! - kiáltott közbe Hermod mester.

- Ritkán jár erre idegen... - sóhajtott Kolc bíró.

- Most pedig egyáltalán nem jönnek többé! - fűzte hozzá Jónás, és egyszerre sóhajtott a bíróval.

- Sokan már arra gondolnak, hogy elköltöznek innen! - jegyezte meg az egyik ivó vendég.

- Én leszek az első - felelt egy környékbeli paraszt -, és már megyek is, mihelyt eladtam a szőlőmet...

- Ha ugyan talál rá vevőt, barátom! - vágott vissza a kocsmáros. Látni való, hová jutottak beszélgetésük során ezek a derék falusi előkelőségek. A kárpáti várkastély okozta személyes rémületen keresztül feltámadt a sajnálatos módon megsértett közös érdekek tudata. Nincs több utas, és ezt megsínylette Jónás fogadója. Nem akadt idegen, és így a bíró elesett a vámtól, amelynek összege fokozatosan csökkent. Nincsenek vevők a Vulkán-szoros környéki földekre, és a tulajdonosok még potom áron sem tudják eladni. Így ment ez évek óta, és most az a veszély fenyegetett, hogy ez a sajnálatos helyzet még súlyosabbra fordul.

Így állt a dolog, amikor még a vár szellemei nyugodtan viselkedtek, szinte észre sem lehetett venni őket. Mi lesz most, ha jelenlétüket már szemmel láthatóan nyilvánítják ki?

Frik, a pásztor - meglehetősen tétova hangon - így vélekedett:

- Talán el kéne...

- Micsoda? - kérdezte gazdája, a bíró.

- ...menni oda, és megnézni, uram.

Valamennyien egymásra néztek, azután lesütötték a szemüket, s a kérdés válaszolatlanul maradt.

Jónás törte meg a csendet: a bíróhoz intézte szavait.

- A kegyelmed pástora - jelentette ki határozottan - ráhibázott: ez az egyetlen lehetőség.

- A várba menni?...

- Igen, kedves barátaim - felelte a fogadós. - Ha füst száll fel az őrtorony kéményéből, akkor ott tűz van, ha pedig tűz van, akkor valakinek a keze gyújtotta azt...

- Valakinek a keze... hacsak nem karom az! - válaszolt az öreg paraszt, fejét csóválva.

- Kéz vagy karom, egyre megy! - mondta a fogadós. - Azt kell tudni, hogy mit jelent. Először fordul elő, hogy füst száll fel a kastély kéményéből, mióta Gortz Rudolf báró eltávozott...

- De az is lehet, hogy már régebben is volt füst, csak senki sem vette észre - vélekedett Kolc bíró.

- Ezt aztán sohasem hinném el - kiáltott fel hevesen Hermod mester.

- Pedig nagyon is hihető - jegyezte meg a bíró -, hisz nem volt messzelátónk, amellyel megállapíthattuk volna, hogy mi történik a várban.

Helyes megjegyzés volt. A jelenség régóta előfordulhatott, s még a kitűnő szemű pásztor figyelmét is elkerülhette. Akárhogyan legyen is, új keletű a jelenség, akár nem - az kétségtelennek látszott, hogy most emberi lények költöztek a várkastélyba. Ez pedig rendkívül nyugtalanító szomszédságot jelentett Vulkán és Veresd lakosai számára.

Hermod mester szükségesnek vélte, hogy hiedelmének támogatására ellenvetést tegyen:

- Emberi lények, barátaim?... Engedelmeikkel, én ebben egyáltalán nem vagyok biztos. Ugyan miért jutna emberi lények eszébe olyasmi, hogy a várba meneküljenek, milyen szándékkal tennék, és miként kerülhettek volna oda?

- Hát akkor kik ezek a betolakodók?! - kiáltott fel Kolc bíró.

- Természetfölötti lények - felelte nyomatékosan a tanító. - Miért ne lehetnének szellemek, kísértetek, manók, sőt talán veszedelmes gyermekfaló szörnyek, akik szép nők alakját öltik fel.

E felsorolás közben minden szem a Mátyás Király tágas ivójának ajtajára, ablakaira és kandallójára szegeződött. S valóban azon tűnődött mindenki, vajon nem pillantja-e meg mindjárt egyiket-másikat az emlegetett rémalakok közül.

- Mégis, barátaim - kockáztatta meg Jónás -, ha ezek a lények szellemek, akkor képtelen vagyok megérteni, miért gyújtottak volna tüzet, hiszen nincs mit főzniük...

- Hát a boszorkánykonyhájuk?... - felelt a pásztor. - Elfelejtí, hogy ahhoz tűz kell?

- Tiszta sor! - fűzte hozzá az iskolamester ellentmondást nem tűrő hangon.

Ezt a bölcs megállapítást vita nélkül elfogadták; általános vélemény szerint tehát kétségtelenül természetfölötti, nem pedig emberi lények választották üzelmeik színhelyéül a várkastélyt.

Deck Miklós eddig nem vett részt a beszélgetésben. Az erdész beérte azzal, hogy figyelmesen hallgatott. A vén vár, titokzatos falai, eredete, középkori külseje mindig kíváncsisággal vegyes tiszteletet keltettek benne. Sőt, mivel igen bátor férfi volt - noha éppoly hiszékeny, mint akármelyik veresdi lakos -, több ízben kijelentette, hogy kedve volna szétnézni a várfalon belül.

Képzeltető, hogy Miriota milyen makacsul utasított volna el egy ennyire kalandos tervet! Ha még akkor támadtak volna Miklós ilyen ötletei, amikor szabadon cselekedhetett, a maga kedvére - ám legyen! A vőlegény azonban már nem a maga ura, s ilyen kalandokba bocsátkozni - örütség vagy felelőtlenség lenne. A szép leány, bármennyit könyörgött is, egyre attól félt, hogy az erdész valóra váltja tervét. Csak az nyugtatta meg kissé, hogy Deck Miklós nem jelentette ki határozottan, hogy a várba megy, mert akkor senkinek, még neki sem lett volna hatalma visszatartani a fiatalembert. A leány tudta, hogy jegyese makacs és elszánt legény, aki sohasem másítja meg adott szavát. Amit mond - azt meg is teszi. Ezért Miriota ugyancsak megrémült volna, ha sejti, miféle gondolatokat forgat fejében Miklós ebben a pillanatban.

Deck Miklós szerencsére hallgatásba burkolózott, s ebből az következett, hogy Frik javaslatát senki sem vette komolyan. Felmenni a várkastélyba éppen most, amikor kísértet jár fent, ugyan ki merészelne ép ésszel ilyet tenni?... Ki-kí talált magában nyomós okot rá, hogy még a gondolatát is elvesse... A bíró már nem volt abban a korban, hogy ilyen nehéz útra vállalkozzék... A tanítómesternek az iskolájára kellett vigyáznia, Jónásnak a fogadójára ügyelnie, Friknek a juhait legeltetnie, a többi paraszt pedig az állataival meg a szénájával volt elfoglalva.

Nem! Senki sem volt hajlandó feláldozni magát, s mind ezt hajtogatta magában:

„Aki olyan vakmerő, hogy felmegy a várba, az könnyen ott is maradhat!”

Ebben a pillanatban - a jelenlévők nagy ijedelmére - kivágódott a fogadó ajtaja.

De csak Patak doktor volt, őt pedig nehezen lehetett volna gyermekrabló tündérnek tartani.

Miután páciense meghalt - ez orvosi éleslátásának becsületére vált, ha szakértelmének nem is -, Patak doktor a Mátyás Király-beli összejövetelre sietett.

- Végre itt van! - kiáltott fel a bíró.

Patak doktor olyan sietve szorított kezét mindenkivel, mintha orvosságait osztogatta volna - és meglehetősen gúnyos hangon kiáltotta:

- Nos, barátaim, még mindig az a vár... a Csört vára miatt fáj a fejük... Ó, milyen gyávák... De ha füstölni akar ez a vén kastély, hát csak füstöljön!... Vajon a mi tudós Hermodunk nem füstöl, ráadásul naphosszat?... Úgy látom, mindenki holtsápadt az ijedelemtől!... Betegeim is mind erről beszéltek... Talán kísértetek raktak tüzet ott?... Hát miért ne, ha náthásak!... Májusban aligha lehet meleg az őrtorony helyiségeiben. De lehet, hogy kenyeret sütnék a túlvilágiak számára!... Bizony, jól kell táplálkozni odafönt, ha igaz, hogy feltámadnak!... Talán az égi pékek állítottak be, kenyeret sütni...

Végezetül egy sor tréfa következett; a veresdiék rendkívül kevésbé méltányolták, Patak doktor azonban hihetetlen nagyképűséggel adta elő őket.

Hagyták, hadd beszéljen.

Azután a bíró megkérdezte:

- Tehát semmi jelentőséget nem tulajdonít annak, doktor, ami a várban történik?

- Semmit, uram.

- Azt mondta, hogy hajlandó volna odamenni? És ha ezt mások kétségbe vonnák?

- Én...? - csodálkozott a hajdani ápoló. Hangja némi bosszúságot árult el amiatt, hogy szavaira emlékeztették.

- Ugyan... Hát nem mondta, nem ismételtette? - erősködött az iskolamester is.

- Mondtam... bizonyára... valóban... és ha csak arról van szó, akár meg is ismételhetem.

- Arról van szó, hogy meg is tegye - jelentette ki Hermod.

- Hogy felmenjek?

- Igen... mi nem vonjuk kétségbe a bátorságát... megelégszünk azzal, hogy megkérjük rá - fűzte hozzá Kolc bíró.

- De értsék meg... barátaim... természetesen... egy ilyen ajánlat...

- Nos hát, mivel habozik, nem kérjük meg rá... De akkor joggal kétségbe is vonjuk, hogy meg meri tenni!

- Kétségbe vonják?...

- Igen, doktor!

- Jónás, maga túlságosan messzire megy - fűzte a szót a bíró. - Patak doktornak nincs szüksége ilyen biztatásra... Tudjuk, hogy szavatartó ember. És amit ígért, azt meg is teszi... már csak azért is, hogy szolgálatot tegyen a falunak és az egész környéknek.

- Hogyhogy, hát komoly a dolog?... Azt akarják, hogy felmenjek a várkastélyba? - kérdezte a doktor, és pirosposzgás arca halottsápadtra vált.

- Nem tagadhatja meg - válaszolta határozottan a bíró.

- Kérem... derék barátaim... kérem... fontoljuk meg a dolgot, kérném szépen!

- Mindent megfontoltunk - felelt Jónás.

- Legyenek hát belátással... Ugyan mire volna jó nekem, hogy felmenjek oda... és mit találnék ott?... Néhány derék embert, aki a várba menekült... és aki a légynek sem árt...

- Nos hát - válaszolt Hermod mester -, ha ezek úgyszólván derék emberek, akkor semmitől sem kell tartania, s alkalma lenne rá, hogy felajánlja nekik szolgálatait.

- Ha szükségük volna rá - felelt Patak doktor -, ha hívatnának, akkor nem is haboznék... mérget vehetnek rá... hogy a kastélyba menjek. De hívatlanul bizony nem megyek, és ingyen nem vizitálok senkit...

- Megkapja a fizetséget a fáradságáért - szólt Kolc mester - és az idejéért is.

- És ki fizeti meg?

- Én... mi... annyit, amennyit kíván! - válaszolt Jónás vendégeinek többsége.

A doktor, állandó hetvenkedése ellenére, szemlátomást ugyanolyan gyáva volt, mint falubelije. Miután szabadelvűnek adta ki magát, és kigúnyolta a helybeli legendákat, most nagyon kényelmetlen lett volna megtagadnia a kért szolgálatot. Mégsem volt semmiképp ínyére felmenni a várkastélyba, még ha kárpótolják is fáradságáért. Azzal próbált hát érvelni, hogy ez a látogatás semmilyen eredménnyel nem járhat, s a falu csak nevetségessé teszi magát, ha kiküldi őt a vár felderítésére... Érvelése azonban kudarcot vallott.

- Ugyan, doktor, én azt hiszem, hogy az égvilágon semmit sem kockáztat - szólt Hermod mester -, mivel ön különben sem hisz a szellemekben.

- Nem... én nem hiszek bennük.

- Márpedig ha azok ott a kastélyban nem hazajáró lelkek, nem szellemek, akkor emberi lények, akik ott rendezkedtek be - és megismerkedhet velük.

Az iskolamester okoskodása logikusan hangzott, nehéz volt megcáfolni.

- Rendben van, Hermod - felelt Patak doktor -, de esetleg visszatartanak a várban...

- Ez arra vallana, hogy szívesen látják - válaszolt Jónás.

- Kétségtelenül. De ha távollétem elhúzódnék, s a faluban valakinek szüksége lenne rám...

- Mindnyájan kitűnő egészségnek örvendünk - felelte Kolc bíró; egyetlen beteg sincs Veresden, mióta utolsó páciense jobblétre szenderült.

- Mondja meg őszintén... elszánta magát az indulásra? - kérdezte a fogadós.

- Én ugyan nem - csattant fel az orvos -, de egyáltalán nem azért, mintha félnék... Hiszen jól tudják, hogy nem hiszek az efféle boszorkányságokban... Az igazság az, hogy az egésznet képtelenségnek tartom, és ismétlem, nevetségesnek... Azért, mert az őrtorony kéményéből füst száll... amely talán nem is füst... Hát nem!... Nem megyek fel a kastélyba...

- Majd én elmegyek!

Deck Miklós, az erdész avatkozott bele e szavakkal a beszélgetésbe.

- Te... Miklós?! - kiáltott fel a bíró.

- Én... de van egy feltételem: Patak doktor kísérjen el.

Ez egyenesen az orvosnak szólt, s az felugrott, hogy lerázza magáról a terhes megbízatást.

- Hová gondolsz? - rivallt az erdészre. - Hogy én... elkísérjelek?... Bizonyára kellemes séta volna... így kettesben... ha valami haszna lenne... és ha oda lehetne merészkedni... Hiszen jól tudod, hogy még út sem vezet a várhoz... Nem is juthatnánk fel...

- Én megmondtam, hogy felmegyek a várba - jelentette ki Miklós -, és mivel megmondtam, fel is megyek.

- De én... én nem mondtam!... - kiáltott fel a doktor, s úgy kapálózott, mintha valaki nyakon ragadta volna.

- De bizony hogy mondta! - emlékeztette Jónás.

- Igen!... Igen! - válaszolták egy emberként a jelenlevők.

A hajdani ápolót mindenfelől szorongatták, s ő nem tudta, hogy szabaduljon. Ó, mennyire sajnálta most, hogy ilyen elővigyázatlanul elkötelezte magát a hetvenkedésével! Sohasem képzelte volna; hogy komolyan veszik, sem pedig, hogy egyszer felszólítják, vigye a bőrét a vásárra... Most már nem térhetett ki előle, hacsak nem akart Veresd csúfja lenni, hisz Vulkán egész vidéke könyörtelenül kigúnyolná. Így hát elhatározta, hogy megembereli magát ebben a balszerencsében.

- Nos hát... ha annyira akarják - mondta -, én elkísérem Deck Miklóst, bár felesleges!

- Helyes, helyes, Patak doktor! - kiáltották a Mátyás Király vendégei.

- És mikor indulunk, erdész? - kérdezte Patak doktor, közömbösséget színlelve, amely azonban alig leplezhette gyávaságát.

- Holnap reggel - válaszolt Deck Miklós.

E szavakra meglehetősen hosszú csend következett. Ez mutatta, mennyire őszinte volt Kolc bíró és a többiek izgalma. A poharak kiürültek, a kancsók is, mégsem állt fel senki, mégsem gondolt senki a távozásra. Jónás ezért alkalmasnak tartotta a pillanatot arra, hogy még egy-egy pohárka pálinkát szolgáljon fel.

Ekkor, az általános csendesség közepette, hirtelen tisztán felcsendült egy hang, s lassan, tagoltan a következőt mondta:

- Deck Miklós, ne menj holnap a várba!... Ne menj oda... mert szerencsétlenség ér!

Ki szólt?... Honnan jött ez a hang, melyet senki sem ismert, s amely szinte egy láthatatlan szájból hallatszott?... Csakis kísértet hangja, természetfölötti hang, túlvilági hang lehetett.

A rémület tetőfokra hágott. A vendégek nem mertek egymásra sem nézni, nem mertek egyetlen szót sem kiejteni...

A legbátrabb - természetesen Deck Miklós - mégis tudni akarta, mihez tartsa magát. Az bizonyos, hogy ezeket a szavakat ott a teremben ejtette ki valaki ilyen értetően. Elsőnek az erdész szánta rá magát, hogy megmozduljon. Odament a polcos szekrényhez, és kinyitotta.

Üres volt.

Elindult, hogy megvizsgálja az ivóból nyíló földszinti szobákat.

Sehol senki.

Kitárta a kocsma ajtaját, kilépett és végighaladt a földhányáson, egészen a főutcáig.

Sehol senki.

Néhány pillanattal később Kolc bíró, Hermod iskolamester, Patak doktor, Deck Miklós, Frik, a pásztor és a többiek eltávoztak a kocsmából, s magára hagyták Jónást; az pedig sietve becsukta az ajtót, kétszer is ráfordította a kulcsot.

Ezen az éjszakán Veresd lakosai különösen nagy gonddal zárkóztak be házukba, mintha kísértet fenyegetné őket...

Rémület uralkodott az egész faluban.

V

Deck Miklós és Patak doktor másnap kilenc óra tájt szándékozott útnak indulni. Az erdész terve az volt, hogy felmennek a Vulkán-szorosban, s a legrövidebb úton igyekeznek a gyanús vár felé.

Az őrtoronyból szálló füst és a Mátyás Király ivójában hallott hang tüneménye után nem lehetett csodálkozni azon, hogy az egész lakosság valósággal esztét veszttette. Néhány cigány család már azt fontolgatta, hogy elköltözik a vidékről. Családi körben másról sem beszéltek, csak erről - de csakis suttozva. Próbálja meg kétségbe vonni bárki, hogy maga az ördög, a Csört fenyegette meg az ifjú erdészt. Hiszen Jónás fogadójában vagy tizenöt - mégpedig igen szavahihető - helybeli lakos hallotta a különös szavakat. Képtelenség lett volna azt állítani, hogy valamennyien holmi érzéki csalódás áldozataul estek. E tekintetben nem lehetett kétség; Deck Miklóst név szerint figyelmeztették, hogy szerencsétlenül jár, ha makacsul ragaszkodik tervéhez, és átkutatja a várkastélyt.

A fiatal erdész mégis útra készült, holott senki sem kényszerítette. Bármennyire hasznos lett volna Kolc bíró számára, ha felderíti a várkastély titkát, és akármilyen fontos is a falunak, hogy megtudják, mi történik ott - a falubeliek mindent elkövettek, hogy Deck Miklóst eltérítsék szándékától. Miriota sírva-ríva, kétségbeesetten, könnybe úszó szemmel kérlelte, ne ragaszkodjék makacsul ehhez a kalandhoz. Hiszen ez már a hang intelme előtt is veszélyes volt, most pedig egyenesen örülség! És lám, Deck Miklós, esküvője küszöbén, kockára akarja tenni életét egy efféle kísérlettel, s jegyese térden állva sem tudja visszatartani...

Sem jó barátai ellenzése, sem Miriota könnyei nem tudták eltántorítani az erdészt. Ez egyébként senkit sem lepett meg. Ismerték Miklós hajthatatlan jellemét, szívósságát, mondhatni konokságát. Kijelentette, hogy elmegy a kárpáti várkastélyba, és ebben semmi sem gátolhatja meg - még a közvetlenül hozzá intézett fenyegetés sem. Igen! Ő elmegy a várba, még ha soha vissza nem tér is!

Elérkezett az indulás órája. Deck Miklós utoljára szívére szorította Miriotát, szegény leány pedig három ujjal keresztet vetett magára - pravoszláv szokás szerint ez a Szentháromság előtti hódolat jelképe.

És Patak doktor?... Nos hát, miután felszólították, hogy kísérje el az erdészt, megpróbált kibújni, de sikertelenül. Már mindent elmondott, amit csak mondhatott. Minden elképzelhető ellenvetést megtett! Végül a tisztán hallott, határozott parancs mögé próbálta elsáncolni magát, amely megtiltotta a kastélyba menést...

Deck Miklós erre csupán ennyit válaszolt:

- Ez a fenyegetés csak rám vonatkozik.

- És ha szerencsétlenség ér, erdész - felelte Patak doktor -, akkor én vajon ép bőrrel megúszhatom-e?

- Ép bőrrel vagy sem, megígérte, hogy eljön velem a kastélyba, és el is fog jönni, mivel én indulok.

A veresdiék belátták, hogy az erdészt semmi sem akadályozhatja meg ígéretének teljesítésében, igazat adtak hát neki. Hiszen helyesebb volt, ha Deck Miklós nem egyedül merészkedik erre a kalandra. A doktor pedig nagy bosszúsággal beletörődött a dologba -

érezte ugyanis, hogy már nem visszakozhat, ez megingatná helyzetét a faluban, és hencegése miatt a gúny céltáblája lenne. Beletörődött, de lelke rémülettel volt tele. Különben szilárdan eltökélte: az első legcsekélyebb akadályt is felhasználja, hogy társát visszafordulásra kényszerítse.

Deck Miklós és Patak doktor tehát elindult, Kolc bíró, Hermod iskolamester, Frik és Jónás pedig elkísérte őket egészen az országút kanyarulatáig.

Erről a helyről Kolc bíró még utoljára a várra szegezte messzelátóját, a műszertől ugyanis nem vált meg többé. Az őrtorony kéményén most semmiféle füst nem látszott, pedig könnyen észre lehetett volna venni az igen tiszta látóhatár szegélyén, a szép tavaszi reggelben. Vajon arra kellett következtetni ebből, hogy a kastély természetes vagy természetfölötti vendégei elillantak, amikor látták, hogy az erdész nem is hederít a fenyegetéseikre? Egyesek így gondolkodtak, és ez döntő körülmény volt ahhoz, hogy a feladatot teljes nyugalommal véghezvigyék.

Kezet szorítottak, és Deck Miklós, a doktort magával vonva, eltűnt a hágó kanyarulata mögött.

Az ifjú erdész szolgálati öltözetében volt, paszománnyal szegélyezett, széles ellenzőjű sapkát viselt, kabátjának övében széles kés lógott tokban, buggyos nadrág volt rajta, vasalt csizma, derekán tölténytáska, vállán hosszú puska. Ügyes céllovó megérdemelt hírében állt, s mivel ha kísértetekkel nem is, de a határvidéken járkáló csavargókkal találkozhattak, vagy ha nem is csavargókkal, néhány dühödt medvével - bizony jogos elővigyázatosság volt a védekezésre így berendezkedni.

Ami a doktort illeti, ő kötelességének vélte felszerelkedni kovás pisztolyával, még ha öt lövés közül hármát elhibáz is. Fejsze is volt nála, ezt társa arra az esetre adta oda, ha netalán a Kopasz-hegy sűrű erdőségén keresztül kell majd utat törniük. Patak fején a falusiak széles karimájú kalapja volt, s begombolkozott vastag úti köpenyébe; lábán erősen vasalt csizma; ez a súlyos felszerelés azonban bizonyára nem akadályozta volna meg abban, hogy alkalomadtán kereket oldjon.

Az erdész és az orvos egyaránt némi elemózsiát vitt tarisznyájában, hogy szükség esetén hosszabb ideig folytathassák a kutatást.

Túljutva az út kanyarulatán, néhány száz lépésig a Nyád mentén haladtak, a jobb parton fölfelé. Ha a hegyömb vízmosásain keresztülhaladó utat követik, túlságosan nyugat felé kerültek volna. Előnyösebbnek látszott a hegyi patak medre mellett menni tovább, ez egyharmaddal megrövidítette volna a távolságot, mivel a Nyád az Orgall-fennsík redői között ered. A meredek part azonban később járhatatlannak bizonyult, mélyen alá volt mosva, és magas sziklák torlaszolták el úgy, hogy még gyalogszerrel sem lehetett átjutni rajtuk. Ezért rézsút bal felé kellett átvágniuk, hogy mihelyt túljutnak a Kopasz-hegy erdőségeinek alsó övezetén, visszakanyarodhassanak a kastély irányába.

Ez volt különben az egyetlen útféle, ahonnan a várat meg lehetett közelíteni. Abban az időben, amikor Gortz Rudolf báró fent lakott Veresd község, a Vulkán-szoros és a havasalföldi Zsil völgye között a közlekedés egy errefelé vágott keskeny csapáson keresztül bonyolódott le. De miután húsz éven át elburjánzott itt a növényzet, és a bozót áthatolhatatlan szövevénye egészen eltorlaszolta az egykori ösvény vagy kanyargós út nyomát, most már hiába is keresték volna.

Amikor el kellett hagyniuk a Nyád mélyen bevágódó medrét, amelyben bömbölve tajtékzott a víz, az erdész megállt, hogy tájékozódjék. A kastély már nem látszott innen. Csak a hegység alacsony lejtőin lépcsőzetesen emelkedő erdők függönyén túl tűnik majd újra elő - az efféle

elrendezés a Kárpátok egész hegyszerére jellemző. Csak a csúcsnál ritkul az erdő, a legtetejéről kapta a hegy a Kopasz nevet. Támpontok híján tehát nehéz volt meghatározni a helyes irányt. Csak a nap állásából lehetett helyzetüket megállapítani, a nap sugarai akkor éppen a délkelet felé húzódnak, távoli hegygerinceket súrolták.

- Látod, erdész - szólt az orvos -, látod!... Még út sincs... illetve nincs többé.

- Majd lesz - válaszolt az.

- Mondani könnyű, Miklós...

- Cselekednünk kell, Patak doktor.

- Tehát még mindig kitartasz?

Az erdész beérte egy igenlő bólintással, s nekiindult a fák között.

E pillanatban a doktor roppant kívánságot érzett a visszaforduláshoz; társa azonban olyan elszánt pillantással nézett rá vissza, hogy nem mert elmaradozni.

Patak doktornak az volt az utolsó reménye, hogy Deck Miklós hamarosan eltéved az erdők útvesztőjében, hiszen bármennyire megszokta az erdőt, szolgálata során errefelé sohasem kellett járnia. De az orvos nem vette számításba a csodálatos emberi szímet, az erdész szakmai ösztönét, ezt a szinte „állati” készséget, amely lehetővé teszi, hogy valaki a legcsekélyebb jelek alapján is tájékozódjék - mint az ágak ilyen vagy olyan irányú vetődése, a terep szintkülönbsége, a kéreg színe, a déli vagy az északi szélnek kitett moha különböző árnyalata. Deck Miklós nagyon jól értette mesterségét, és sokkal eszesebben gyakorolta, semhogy valaha is eltévedt volna - még ismeretlen helyen sem. Méltó vetélytársa lett volna Súlyoszemnek vagy akár Csingacsuknak Cooper erdőiben.

Mégis nehézségekkel járt az átjutás ezen az erdőúton. Legelő szil és bükk emelkedett meg néhány „hamis platán”-nak nevezett jávorfa és fenséges tölgy, egészen a hágótól balra levő magasabb hegyhátakon tömörülő nyírek, erdei- és jegenyefenyők szintjéig. Fenségesek voltak ezek a fák hatalmas törzsükkel, friss nedvtől meleg ágaikkal. Sűrű lombkoronájuk egymásba fonódott és zöld tetőt alkotott, amelyen a napsugarak nem tudtak áttörni.

A továbbjutás az erdőben viszonylag könnyű lett volna, ha az alacsonyan csüngő ágak alatt osonhatnak át. De micsoda akadályok voltak a talaj színén, és mekkora fáradságba került volna kiirtani a csalánt és a tüskebokrokat, védekezni a tövises ezrei ellen, amelyek a legkönnyebb érintésre rájuk ragadtak. Deck Miklós különben nem olyan ember volt, aki törődik az ilyesmivel, és ha átjuthatott az erdőn, bizony ügyet sem vetett néhány karcolásra. Ilyen körülmények között azonban csak igen lassan haladhattak - bosszantó akadály, hiszen fontos, hogy délutánig feljussanak a várba. Akkor még eléggé világos lenne ahhoz, hogy megvizsgálják, és még az éj beállta előtt visszatérhetnének Veresdbe.

Az erdész ezért fejszével vágott utat magának a sűrű tövisbozót közepette, amelyből növényi szuronyok meredeztek; lábuk egyenetlen, göröngyös talajt tapodott, amelyen gyökerek vagy tuskók dudorodtak, s ezekbe belebotlott, hacsak alá nem süppedt az avar nedves rétegébe, melyet itt a szél sohasem sepről el. A temérdek becő úgy ropogott, akár a durranó borsó, a doktor nagy rémületére, aki e sortüzek hallatára felugrált, jobbra-balra nézelődött, vagy ijedten visszafordult, ha vadszőlő akadt a kabátjába, mintha karom akarná visszatartani. Szegény doktor bizony egyáltalán nem érezte biztonságban magát. Most azonban már nem mert egyedül visszafordulni, inkább azon iparkodott, hogy ne maradjon el messzire hajthatatlan társa mögött.

Az erdőben néha szeszélyes alakú tisztások tűntek fel. Valóságos fényzuhatagok törtek be ezekbe. A magányukban megzavart feketególya-párok felrebbentek a magas ágakról, s nagy szárnycsapásokkal szálltak odébb. A tisztásokon még keservesebb volt átvergődni. Itt aztán valóban egymásra halmozódtak - akár roppant pálcikajáték- a vihartól kidöntött vagy a vénségtől kidőlt fák, mintha óriás favágó fejszéje mért volna rájuk halálos csapást. Hatalmas törzsek korhadtak itt, szerszám soha nem aprítja őket rönkökké, szekér soha nem szállítja el a havasalföldi Zsil medréhez. E nehezen leküzdhető és néha ki sem kerülhető akadályokkal Deck Miklósnak és társának sok baja volt. De míg a ürge, hajlékony és izmos fiatal erdésznek sikerült megbirkóznia velük, a kurta lábú, pocakos, lihegő és minduntalan kifulladás Patak doktor bizony nem úszta meg néhány esés nélkül, s ilyenkor az erdész volt kénytelen talpra segíteni.

- Meglásd, Miklós, végül még eltöröm valamimet! - hajtogatta az orvos.

- Akkor saját magának mindjárt helyre is igazítja.

- Ugyan már, légy ésszel... Nem szabad makacsul a lehetetlenre törekedni!

De hát Deck Miklós már messze elől járt, és a doktor, nem jutván zöldágra vele, sietett utolérni.

Vajon az eddig követett irány valóban a várkastély felé vezette őket? Ezt egyelőre bajos lett volna megállapítani. Mivel azonban a terep szüntelenül emelkedett, az erdőszél felé kellett fölfelé kapaszkodni, és ezt délután három órakor el is érték.

Ezen túl, egészen az Orgall-fennsíkig, zöld fák függőnye terült el, egyre ritkulva, ahogyan a hegylánc lejtője magasodott.

A Nyád itt újra előbukkant a sziklák közül, talán mert északnyugatnak kanyarodott, vagy mivel Deck Miklós rézsútosan feléje tért. Ez a körülmény meggyőzte a fiatal erdészt, hogy jó úton haladt: a patak nyilván az Orgall-fennsík mélyéről fakadt.

Deck Miklós nem tagadhatott meg az orvostól egyórai pihenőt a hegyi patak partján. Gyomruk is éppoly parancsolóan követelte a magáét, mint a lábuk. Tarisznyájuk alaposan meg volt tömve, a kulacs pedig, mindkettőjüké, nyakig töltve jóféle pálinkával. Ráadásul néhány lépésnyire kristálytisza, friss víz folyt, amelyet megszűrte a fenék kavicsrétege. Lehet-e többet kívánni? Sok erőt pazaroltak el, és a hiányt pótolni kellett.

Indulásuk óta a doktornak nemigen volt módja beszélgetni az erdőszéllel, hisz az megállás nélkül járt előtte. De mihelyt letelepedtek a Nyád meredek partján, Patak nyomban kárpótolta magát. Az egyik kevés beszédű volt, a másik nagy fecsegő. Így hát nem csoda, hogy a kérdések nagyon terjedősek voltak, a válaszok viszont igen kurták.

- Beszéljünk egy keveset, erdész barátom, mégpedig komolyan - kezdte az orvos.

- Hallgatom - felelte Deck Miklós.

- Most ugyebár azért tartunk itt pihenőt, hogy erőt gyűjtsünk...

- Eltalálta.

- Mielőtt visszatérünk Veresd-be...

- Nem... Mielőtt felérünk a várba.

- Ugyan már, Miklós! Hiszen hat órája gyalogolunk, és félúton ha vagyunk...

- Vagyis: nincs vesztegetni való időnk.

- De éjszaka lesz, mire a kastélyhoz érünk, és mivel feltételezem, hogy nem leszel bolond a sötétben kockára tenni az életedet, meg kell várnunk a reggelt...

- Meg is várjuk.

- Tehát nem vagy hajlandó lemondani erről az esztelen tervről?

- Nem.

- Hogyhogy? Végképp kimerültünk, egy jó asztalra lenne szükségünk meg jó ágyra egy kényelmes szobában, és te szabad ég alatt akarod tölteni az éjszakát?

- Igen, ha valamilyen akadály miatt nem tudnánk behatolni a kastélyba.

- És ha nincs akadály?

- Akkor az őrtorony valamelyik helyiségében hálunk.

- Az őrtorony helyiségében! - hördült fel Patak doktor. - Azt hiszed, erdész, én hajlandó leszek egy egész éjszakát ebben az átkozott várban tölteni?

- Kétségtelenül, hacsak nem akar inkább odakint hálni – egyedül.

- Egyedül!... Egyáltalán nem így egyeztünk meg, és ha el kell válnunk, akkor inkább most azonnal, hogy visszatérhessek a faluba.

- Úgy egyeztünk meg, Patak doktor, hogy követ mindenüvé, ahová én megyek.

- Nappal igen... De éjjel nem!

- Akkor hát távozhat, de vigyázzon, nehogy eltévedjen az erdőben.

Eltévedni - éppen ez aggasztotta a doktort. Úgy érezte, hogy magára hagyatva - mivel nem ismerte a kopasz-hegyi erdőkön keresztül vezető roppantul kanyargós ösvényeket - képtelen lenne visszatalálni a veresdi útra. És egyedül maradni, amikor majd leszáll az éjszaka - amely talán nagyon sötét lesz -, és úgy lebotorkálni a hegyszoros lejtőjén, esetleg lezuhanni egy vízmosás alá - ez aztán végképp nem volt ínyére. Bár feltette magában, hogy napnyugta után nem mászik fel a bástyafalra, akármilyen makacsul ragaszkodnék hozzá az erdész - mégis helyesebbnek vélte követni őt egészen a fal tövéig. De még egy utolsó kísérletet tett, hogy megállítsa társát.

- Jól tudod, kedves Miklós barátom - szólt -, én sohasem lennék hajlandó elválni tőled... Mivel ragaszkodsz hozzá, hogy eljuss a kastélyba, én nem hagylak egyedül odamenni.

- Helyes a beszéd, Patak doktor, s remélem, ki is tart emellett.

- Nem... még egy szót, Miklós. Ha éjszaka lesz, mire odaérünk, ígérd meg, hogy nem próbálsz bejutni a várba.

- Azt ígérem, doktor, hogy a lehetetlent is elkövetem a bejutásra, vagyis egyetlen tapodtat sem hátrálok, amíg ki nem derítem, hogy mi történik fent.

- Mi történik, erdész! - kiáltott fel Patak doktor, s vállat vont. - De hát ugyan mi történnék?

- Fogalmam sincs, de mert elhatároztam, hogy megtudom, hát meg is fogom tudni.

- Előbb oda kell jutnunk ahhoz az átkozott várkastélyhoz! - válaszolt az orvos kifogyva az érvekből. - Márpedig ha az eddigi nehézségekből ítélünk és abból, hogy mennyi időnkbe telt átvergődni a kopasz-hegyi erdőkön, akkor igencsak esteledik, mielőtt megpillanthatjuk a várat...

- Nekem más a véleményem - felelte Deck Miklós. - A hegylánc magaslatain a fenyves nem annyira bozótos, mint ezek a szilfából, juharból és bükkből álló erdők.

- De ott meredekebb lesz!

- Mit számít az, ha csak nem járhatatlan az út.

- De azt hallottam, hogy az Orgall-fennsík környékén medvékkel lehet találkozni.

- Van puskám, és magának is van pisztolya, doktor, megvédheti magát.

- De ha leszáll az éjszaka, könnyen eltévedhetünk a sötétben!

- Nem, mert most már van kalauzunk, és remélem, többé nem hagy el bennünket.

- Kalauzunk?! - kiáltott a doktor. Felugrott, és nyugtalanul pillantott körül.

- Igen - felelte Deck Miklós -, és ez a kalauz a Nyád patak. Elég, ha követjük felfelé a jobb partját, s eljutunk a fennsík gerincére, ahol ered. Úgy vélem tehát, hogy két órán belül a várkapunál leszünk, ha megállás nélkül megyünk.

- Két óra múlva! Csak hat ne legyen belőle!

- Gyerünk! Készen áll?

- Máris, Miklós, máris!... Hiszen alig néhány percet pihentünk.

- Ez a néhány perc jó félóra. Utoljára kérdelem: készen áll az indulásra?

- Készen állok!... Amikor a lábam olyan nehéz, akár az ólom... Hiszen tudod, Miklós, hogy én nem vagyok olyan jó gyalogló, mint egy erdész!... Megdagadt a lábam, és kegyetlenség ilyen lábbal arra kényszeríteni, hogy kövessék...

- Unom már, Patak doktor! Ha úgy tetszik, fel is út, le is út! Minden jót!

Deck Miklós felkelt.

- Az isten szerelmére, erdész! - kiáltotta Patak doktor. - Hallgass meg hát!

- Hallgassam az ostobaságait?

- Hiszen már későre jár, miért ne maradnánk itt, és ütnénk tábor itt, e fák védelmében?... Holnap hajnalban aztán tovább indulnánk, és az egész délelőtt rendelkezésünkre állna, hogy eljussunk a fennsíkra...

- Doktor - válaszolt Deck Miklós -, ismétlem: én az éjszakát a várban akarom tölteni.

- Nem! - kiáltott fel az orvos. - Nem... ezt nem teszed, Miklós!... Meg tudlak ám akadályozni!

- Hogyan?

- Beléd kapaszkodom... Visszahúzlak!... Megverlek, ha kell...

A szerencsétlen Patak már azt sem tudta, mit beszél.

Deck Miklós még csak nem is felelt; puskáját a vállsíjra akasztotta, és néhány lépést tett a Nyád meredek partja felé.

- Várj... Várj!... - rimázkodott az orvos. - Micsoda átkozott fickó!... Még egy pillanatig!... Elzsibbadt a lábam... nem hajlanak az ízületeim...

Mégis mindjárt hajlani kezdtek, mert a hajdani ápoló kénytelen volt szaporán szedni kurta lábát, hogy utolérje az erdészt, aki még csak hátra sem fordult.

Négy óra volt. A napsugarak a Kopasz-hegy gerincét súrolták, amely nyomban elfogta őket, s így a fény ferde nyalábban világította a fenyves felső ágait. Deck Miklósnak nagyon is igaza volt, hogy sietett, mert alkonyatkor az erdő alja néhány pillanat alatt sötétbe borul.

Érdekes, különös látványt nyújtanak ezek az erdők, ahol az igénytelen, magashegyi fafajták sorakoznak. Girbegurba, torz fák helyett téres közökben álló, gyökereiktől kezdve egészen ötven-hatvan láb magasságig csupasz, egyenes száltörzsek emelkednek, csomók nélkül, és örökzöld tűleveleiket sátorként tárják szét. Tövéknél kevés bozót vagy kusza fű. A föld színén hosszú kúszógyökerek, hidegtől megdermedt kígyókhoz hasonlóak. A talajt rövid szálú, sárgás moha borítja, amelyet száraz gallyak tarkítanak és tavalyi tobozok hintenek teli - ropognak a láb alatt. A meredek lejtőt kristályos sziklák barázdálják, hegyes élük a legvastagabb bőrt is felsérti. Nehéz is volt átjutni ezen a fenyvesen, jó negyed mérföldnyi szakaszon. A kötöm-bökre felmászni - ehhez bizony olyan hajlékony derék, erős láb, biztos mozgás kellett, amivel Patak doktor már nem dicsekedhetett. Deck Miklósnak csak egy órájába telt volna, ha egyedül van, s most háromba került koloncként hurcolt útítársa miatt, mert minduntalan meg kellett állnia, hogy bevárja vagy felsegítse őt valamelyik, kurta lába számára túlságosan magas sziklára. A doktor már csak egyvalamitől félt, de attól borzalmasan: hogy egyedül marad e zord magányosságban.

Eközben, míg a lejtők egyre nyaktörőbbé lettek, a Kopasz-hegy csúcsa felé a fák ritkulni kezdtek. Már csak kisebb elszigetelt csoportokat alkottak. E csoportok között elő-előbukkant a távoli hegyeknek az esti párán át kirajzolódó körvonala.

A Nyád hegyi patak, amelynek vonalát az erdész pillanatra sem hagyta el, itt már csermellyé vékonyodott, bizonyára valahol a közelben van a forrása. Néhány száz lábnyira a terep utolsó gyűrődései fölött az Orgall-fennsík domborodott, a vár épületeitől koronázva.

Miklós végül feljutott a fennsíkra, egy utolsó erőfeszítés árán - ez az erőfeszítés azonban a doktort tehetetlen tömeggé silányította. A szerencsétlennek annyi ereje sem maradt, hogy még húsz lépést vánszorogjon, lerogyott, akár az ökör a mészáros taglójától.

Az erdészen alig látszott a fáradsága meredek kaptató után. Mozdulatlanul állt, és tekintetével szinte falta a híres kárpáti várkastélyt, amelyhez még sohasem jutott ennyire közel.

Szeme elé tárult a csipkézett várfal: mély árok védte, egyetlen vonóhídja pedig az árokfolyosó kőpárkánnyal keretezett kapuja előtt emelkedett a magasba.

A bástyafal körül az Orgall-fennsíkon magány és csend honolt.

A lenyugvó nap fényénél még végig lehetett tekinteni az egész épülettömbön, de már homályosan beleveszett az est árnyaiba. Teremtett lélek sem látszott a bástyafal mellvédjén, sem az őrtorony felső, lapos tetején, sem az első emeleti körbefutó teraszon. Egyetlen füstcsík sem gomolygott az évszázados rozsdától mart, különös alakú szélkakas körül.

- Nos hát, erdész - kérdezte Patak doktor -, elismered-e, hogy lehetetlen átkelni ezen az árkon, leengedni ezt a felvonóhidat, és kinyitni ezt a kaput?

Deck Miklós nem válaszolt.

Belátta, hogy pihenőt kell tartania a kastély falának tövében, a sötétben hogyan is bocsátkozhatna le az árok mélyére, és kapaszkodhatna fel a sáncárok oldalán, hogy a körfalon belülre jusson? Legokosabb nyilván az volt, ha megvárja a hajnalt, hogy fényes nappal láthasson a kutatáshoz.

Így is döntöttek, az erdész nagy elégedetlenségére, de a doktornak annál nagyobb örömére.

VI

Az ezüstsarló karcsúságú újhold napnyugta után csaknem azonnal eltűnt. A nyugatról gyülekező felhők sorra kioltották az alkony utolsó fénysugarait. Az alacsonyabban fekvő övezetekből emelkedő árnyék fokozatosan elborította az egész tájat. A hegykoszorú homállyal telt meg, s a várkastély körvonalai hamarosan eltűntek az éj fátyla alatt.

Az éjszaka ugyan igen sötétnek ígérkezett, de semmi sem vallott arra, hogy valamilyen légköri jelenség, zivatar, eső vagy vihar zavarná meg. Deck Miklós és társa szerencséjére, akik a szabad ég alatt készültek táborozni.

A kietlen Orgall-fennsíkon egyetlen fa sem nőtt, csupán a föld színén kúszó néhány bokor, ez azonban semmiféle védelmet sem nyújthatott az éjszaka hűvössége ellen. Szikla viszont bőven akadt, az egyik félig a talajba mélyedt, a másik szinte billegett, hogy egyetlen lökéssel a fenyvesig lehetett volna taszítani.

Az egyetlen növény, amely valóban dúsan tenyészett ezen a köves talajon, az „orosztövis”-nek nevezett bogáncs volt, amelynek magvai, Elisée Reclus állítása szerint, a muszka lovak szőrén kerültek ide.

Az utasoknak nem maradt más hátra, mint valamilyen alkalmas helyet találni, ahol megvárhatják a reggelt, és védelmet lelhetnek az éjszaka hidege elől; ilyen magasságban a lehülés eléggé jelentős.

- Bőséges választékunk van. Egyik rosszabb a másiknál! - dünnyögte Patak doktor.

- Csak panaszkodjék! - válaszolta Deck Miklós.

- Persze hogy panaszkodom! Remek hely ahhoz, hogy felszedjek valami jóféle náthát vagy derekas reumát, amelyet azután hiába kúrálók!

Ez a vallomás őszintén csengett a hajdani vesztegzári ápoló szájából. Ó, hogy siratta most kényelmes kis veresdi házát, jól védett szobáját meg párnával és paplannal bélelt meleg ágyát!

Az Orgall-fennsíkon szanaszét heverő kötömbök közül olyat kellett kiválasztaniuk, amelynek helyzete a legjobb védelmet nyújtotta az egyre csípősebb délnyugati szél ellen. Az erdész így is tett, s az orvos nemsokára letelepedett melléje egy széles szikla mögött, amelynek felső része lapos volt, akár egy asztal.

Ez a szikla egyike volt azoknak az ördögszemmel és kötörőfüvel borított kőpadoknak, amelyek az erdélyi vidékeken sűrűn találhatók az utak kanyarulatainál. Az utas nemcsak melléjük telepedhet, de szomszédját is olthatja a tetejükön álló korszóból, amelynek tartalmát naponta megújítják a környék lakói. Amíg Gortz Rudolf báró a kastélyban lakott, ezen a kőpadon is állt egy vizesedény, s a személyzetnek gondja volt rá, hogy soha ki ne ürüljön. Jelenleg azonban a sziklán törmelék éktelenkedett, és zöldes moha lepte be.

A kőpad egyik végén gránitoszlop emelkedett, régi kereszt maradványa, két karja helyét már csak elmosódott rovátka jelezte a függőleges száron. Patak doktor szabadgondolkodó létére nem ismerhette el, hogy ez a kereszt védelmet nyújthat a természetfölötti jelenségekkel szemben. Mégis, a hitetlenek jó részére jellemző furcsa módon, egy kissé hitt az ördögben. És most úgy vélte, hogy a Csört nem lehet messze, ő kísért a várban, és sem az árokátjáró zárt

kapuja, sem a felhúzott felvonóhíd, sem a meredek bástyafal, sem a mély árok nem tarthatná vissza, ha épp arra támadna kedve, hogy kitekerje a nyakukat.

Arra a gondolatra, hogy az egész éjszakát ilyen körülmények köz kell töltenie, a doktor megborzongott a rémülettől. Hát nem! Ez több volt, mint amennyit egy jámbor lélektől követelni lehet, a legbátrabbak sem tudtak volna itt helytállni.

Majd pedig, kissé megkésve, eszébe jutott valami - valami, ami fel sem ötlött benne, amikor elindult Veresdről. Hiszen kedd este volt, s ezen a napon a környékeliek napnyugta után óvakodnak elhagyni a házukat! A kedd köztudomásúan a rontás napja. A hagyomány szerint, aki ilyenkor kimerészkedik, az bizony holmi gonosz szellemmel találkozhat. Ezért kedden napszállta után senki se jár az utcákon, utakon. S ő nemcsak elhagyta házát, hanem egy varázslat alatt álló kastély szomszédságában tanyázik, két-három mérföldnyire a falutól! És itt lesz kénytelen megvárni a hajnalt... ha egyáltalán megéri! Mi ez, ha nem az ördög megidézése?

Az efféle gondolatokba merült doktor arra figyelt fel, hogy az erdész jókorát kortyol a kulacsából, és nyugodtan elővesz tarisznájából egy darab hideg húst. Patak jobbnak vélte utánozni őt, s így is tett. Egy libacomb, jókora karéj kenyér, a kulacsból megöntözve - több nem is kellett ereje helyreállításához. De ha éhségét sikerült is csillapítania, félelmét annál kevésbé.

- Most pedig aludjunk! - mondta Deck Miklós, mihelyt elhelyezte tarisznáját a szikla tövében.

- Aludjunk?!

- Jó éjszakát, doktor!

- Jó éjszakát kívánni könnyű, csak hogy én attól félek, ez az éjszaka rosszul végződik.

Az erdész nem válaszolt: nemigen volt kedve társalogni. Mivel foglalkozása révén megszokta az erdőben alvást, a lehető legkényelmesebben nekitámaszkodott a kőpadnak, és nyomban mély álomba merült. A doktor csak a foga között szitkozódhatott, útitársa szabályos lélegzését hallva.

Ő bezzeg képtelen volt akár csak néhány percre is elzsongítani halló- és látóérzékét! Fáradtsága dacára szüntelenül figyelt, szüntelenül fülelt. Agya azoknak a különös látomásoknak esett prédájául, amelyek az álmatlanság zavaaraiból születnek. Vajon mit fürkészett az árnyék sűrűjében? Mindent és semmit, a környező tárgyak bizonytalan körvonalait, az égen a csapzott felhőket, a várkastély alig kivehető tömegét. Azután úgy rémlett, hogy az Orgall-fennsík sziklái valamilyen pokoli táncot lejtene. És ha meginognak alapjaikban, végigzúdulnak a lejtőn, rágurulnak a két meggondolatlanra, és szétzúzzák őket e kastély kapuja előtt, ahová tilos belépniük?

A szerencsétlen orvos felkelt, és hallgatta a neszeket, amelyekhez hasonlóak gyakran járnak a magas fennsíkokat, ezeket a nyugtalanító zúgásokat, amelyek zizegésből, nyögésből és sóhajtozásból vegyülnek össze. Hallotta továbbá a sziklákat bőszt szárnycsapásaikkal súroló éjjeli baglyokat, a portyájukra induló denevéreket és a néhány gyászos macskabagolypárt, amelynek huhogása úgy csengett, akár a jajszó. Ilyenkor izmai összerándultak, és jejes verejtékben úszó teste megremegett.

Így teltek a hosszú órák egészen éjfélig. Ha beszélgethet, ha hébe-korba néhány szót válthat valakivel, ha szabad folyást engedhet méltatlankodásának - Patak doktor kevésbé félt volna. Társa azonban aludt, mint a tej.

Éjfél - a legrémítőbb óra valamennyi közül, a látomások, a boszorkányok órája!

Mi történt hát itt?

A doktor feltápáskodott, és nem tudta, ébren van-e vagy lidérces álmot lát.

Odafönt tényleg látni vélt - nem! valóságosan látott - kísérteties fénytől megvilágított, különös alakokat, amint a látóhatár egyik végétől a másikig suhantak, felemelkedtek, lesüllyedtek, a felhőkkel együtt aláereszkedtek. Szörnyeknek, kígyófarkú sárkányoknak, terebélyes szárnyú griffeknek, óriási polipoknak, roppant vámpíroknak tűntek, amelyek le akarnak csapni rá, hogy megragadják vagy elnyeljék.

Azután úgy rémlett, az Orgall-fennsíkon minden mozog: a sziklák, az erdőszélen emelkedő fák. És sűrű időközökben, igen tisztán, kongás szűrődött a fülébe.

- A harang... - mormolta Patak. - A vár harangja!

Igen! Ez valóban a vén kápolna harangja volt, nem pedig a vulkáni templomé, hisz az utóbbinak hangját a szél az ellenkező irányba sodorta volna.

És most a kongás meggyorsult... A kéz, amely a harangot lóbálja, nem halottat búcsúztat... Nem! Ez vészharang, ziháló szava visszhangokat riaszt az erdélyi határvidéken!

E gyászos zengés hallatára Patak doktort görcsös félelem, leküzdhetetlen aggodalom, ellenállhatatlan rémület fogja el, amelytől hideg borzongás fut végig az ember egész testén.

A harang ijesztő futamai felverik álmából az erdészt. Deck Miklós felemelkedik, Patak doktor viszont szemlátomást magába roskad.

Az erdész fülét hegyezi, szeme igyekszik áthatolni a várkastélyt borító sűrű sötétségen.

- Ez a harang!... Ez a harang!... - ismétli Patak doktor. - A Csört harangoz!

A végképp megháborodott doktor kétségtelenül jobban hitt az ördögben, mint valaha!

Az erdész mozdulatlanul figyelt, s nem válaszolt.

Hirtelen örvénylő hullámokban csapott fel egy üvöltés – olyasféle, amelyet a hajókürtök hallatnak a kikötő bejáratánál. Fűlsiketítő harsogása széltében-hosszában megreszkettette a környéket.

Azután fény lobbant fel a központi őrtoronyban, erős fény, és vakítóan éles sugarak, vakító ragyogás tört elő belőle. Vajon milyen forrásból eredt ez a roppant világosság, melynek sugarai hosszú nyalábokban pásztázták az Orgall-fennsík tetejét? Vajon milyen kohóból szökött ki ez a fény, amely valósággal lángra gyújtotta a sziklákat, ugyanakkor pedig furcsa, halotti szürkéségbe borította őket?

- Miklós!... Miklós!... - kiáltott fel az orvos. - Nézz rám!... Én is már csak hulla vagyok, mint te?

Az erdész és az orvos valóban hullához hasonlított: arcuk sápadt volt, szemük kihunytt, szemeüregük sötét üreg lett; orcájuk zöldes, szürke foltos, hajuk pedig mint a moha, amely a néphit szerint az akasztott emberek koponyáján nő.

Deck Miklóst elképesztette, amit látott és hallott. Patak doktor pedig a rémület tetőfokára jutott, izmai görcsbe rándultak, haja égnek állt, pupillája kitágult, egész teste merevgörcsbe torzult. Miként Vidor Hugo, az Elmélkedések költője mondja: ez az ember „iszonyatot lehelt”!

E rettenetes tünemény egy percig - legfeljebb egy percig - tartott. Akkor a különös fény fokozatosan elhalványult, a bömbölés elcsitult, és az Orgall-fennsík újra csendbe és sötétségbe borult.

Egyik utas sem próbált már elaludni: az orvos a döbbenettől letaglózva, az erdész pedig a kőpad előtt állva várta a hajnalt.

Vajon mire gondolt Deck Miklós e jelenségek láttán, amelyek számára nyilván természetfölöttinek tűntek? Nem volt-e elég mindez, hogy megingassa elhatározását? Vajon ezek után is makacsul ragaszkodni fog a vakmerő kaland folytatásához? Igaz, megfogadta, hogy behatol a várba, átkutatja az őrtornyot... De nem tett már eleget azzal is, hogy eljutott az áthághatatlan fal tövébe, hogy magára vonta a szellemek haragját, és felidézte az elemek háborgását? Vádolhatják-e ígéretének megszegésével, ha most visszatér a faluba, és nem vetemedik arra a végső örültségre, hogy be is merészkedjék ebbe az ördögi kastélyba?

Az orvos hirtelen odarohant hozzá, megragadta a kezét, igyekezett magával vonszolni, s tompa hangon ismételtette:

- Gyere!... Gyere!

- Nem! - válaszolta Deck Miklós.

És visszatartotta Patak doktort, aki e végső erőfeszítés után már-már összeroskadott.

Végre-valahára elmúlt az éjszaka; mindketten olyan lelkiállapotban voltak, hogy sem az erdész, sem az orvos nem érzékelte a napkeltéig eltelt időt. Emlékezetükben semmi sem maradt meg a hajnalhasadtát megelőző órákról.

E pillanatban rózsaszín csík tűnt fel a keleti látóhatáron, a két Zsil völgyén túl, a Páring gerince fölött. Könnyed fehérség terjedt a zebrabőrszerűen csíkozott égbolt alján.

Deck Miklós a várkastély felé fordult. A körvonalak fokozatosan kirajzolódtak, az őrtorony kibontakozott a Vulkán-szorosba aláereszkedő vastag ködből, a kápolna, a folyosók, a bástyafal előbukkantak az éjszakai párából, végül a sarokbástyán előtűnt a bükkfa, amelynek lombját a keleti szellő zúgatta.

A várkastély megszokott külsején semmiféle változás nem látszott. A harang is ugyanolyan mozdulatlan volt, akár a hűbéri korból való, vén szélkakas. Az őrtorony kéményeit a legapróbb füstgomoly sem cifrázta, rácsos ablakai makacsul zárva voltak.

A terasz fölött néhány madár röpködött kurta, éles kiáltásokat hallatva.

Deck Miklós a várkastély főbejárata felé fordította tekintetét. A magasba emelt felvonóhíd elzárta az árokfolyosó kapuját a Gortz bárók címereivel díszített két köpillér között.

Az erdész, úgy látszik, eltökélte magát, hogy a végsőig folyta ezt a kalandos vállalkozást, s elhatározását egyáltalán nem ingatta meg az éjszaka eseményei. A szót a tett kövesse - köztudomásúan volt a jelszava. Sem a titokzatos hang, amely személy szerint fenyeget meg a Mátyás Király ivójában, sem azok a megmagyarázhatatlan hang- és fénytünetek, amelyeknek az imént volt tanúja, nem akadályozhatták meg abban, hogy áthatoljon a vár falán. Úgy gondolt egy óra elegendő lesz a folyosók végigjárására, az őrtorony megvizsgálására - és akkor, miután ígéretét megtartotta, visszaindul Veresdbe, s még dél előtt hazaérkezhet.

Ami Patak doktort illeti, ő már csupán holmi tehetetlen gép volt, ellenálló erő és akarat nélkül, amely oda megy, ahová tuszkolják, ha elesik, nem tud többé talpra állni. Az éjszaka rémségeitől teljes meghibbant, és semmiféle ellenvetést nem tett, amikor az erdész kastélyra mutatott, s így szólt:

- Induljunk!

Pedig már kivilágosodott, s a doktor visszatérhetett volna Veresdbe, nem kellett attól félnie, hogy eltéved a kopasz-hegyi erdőségben. Még sem tekinthetjük érdeméül, hogy Deck Miklóssal maradt. Azért nem hagyta ott útítársát, s nem indult vissza a faluba, mert már nem volt képes számot vetni a helyzettel, mert már csupán lélek nélküli test volt. Így hát nem is ellenkezett, amikor az erdész a sáncárok külső lejtője felé vonszolta.

Már most lehetséges volt-e másként behatolni a várba, mint az árok átjáró ajtaján keresztül?

Deck Miklós elsősorban ezt akarta felderíteni.

A bástyán egyetlen rés, egyetlen omlás, egyetlen repedés sem látszott, ahol be lehetett volna jutni a várövezet belsejébe. Szinte meglepő volt, hogy a régi falak ilyen jó állapotban maradtak - ez bizonyára a vastagságuknak köszönhető. A falakat koronázó lőrések vonaláig felkapaszkodni lehetetlennek tűnt, mivel ezek mintegy negyven lábnyi magasságban emelkedtek az árok fölött. Úgy látszott hát, hogy az erdész, alighogy eljutott a kárpáti várkastélyhoz, mindjárt leküzdhetetlen akadályba ütközött.

Szerencséjére azonban - vagy inkább szerencsétlenségére - az árokfolyosó ajtaja fölött volt egy lőrésféle, vagy inkább nyílás, ahol hajdanában csatakiógyó terpeszkedett. A felvonóhid egyik, földig csüngő láncon egy ürge és erőteljes ember eléggé könnyen felmászhat eddig a nyílásig. Ez eléggé szélesnek látszott ahhoz, hogy a vállalkozó bejuthasson, és hacsak belülről nincs ráccsal elzárva, Deck Miklósnak bizonyára sikerül így behatolnia a várudvarba.

Az erdész első pillantásra rájött, hogy más megoldás nincs, és ezért egy ferde, meredek ösvényen lebecsátkozott a sáncárok belső oldalán, a doktor pedig szinte öntudatlanul követte.

Mind a ketten hamarosan lejutottak az árok fenekére, amelyet kövek borítottak, a vadon burjánzó növények szövevénye között. Az ember nemigen tudhatta, hová lépjen, azt sem, vajon nem hemzsegnék-e garmadával mérges csúszómászók ebben a nyirkos gödörben.

Az árok közepén, a bástyafallal párhuzamosan, egy majdnem teljesen kiszáradt, régi kis csatorna medre mélyedt, amelyet egyetlen jókora lépéssel át lehetett ugrani.

Deck Miklós, akinek testi és lelki ereje csorbítatlan volt, hidegvérrel haladt, a doktor pedig gépiesen követte, mint a kötélén vonszolt állat.

Az erdész, miután túljutott a csatornán, vagy húsz lépést a várfal töve mentén haladt, s megállt az árokfolyosó kapuja alatt, ahol a láncon vége lecsüngött. Kéz- és lábbal kapaszkodva, ezen könnyűszerrel elérhette a nyílás alatt kiszögellő köpárkányt.

Deck Miklós szemlátomást nem igyekezett Patak doktort arra kényszeríteni, hogy vele együtt kísérelje meg a felkapaszkodást. A magafajta súlyos alak ilyesmire úgyis képtelen lett volna. Az erdész tehát beérte azzal, hogy erősen megrázza a doktort, s így adja értésére szándékát; majd lelkére kötötte, hogy el ne mozduljon az árok fenekéről.

Azután az erdész elkezdett fölfelé mászni a láncon; hegylakóizmai számára ez szinte gyerekjáték volt.

Amikor azonban az orvos ráeszmélt, hogy egyedül maradt, bizonyos mértékig felismerte a helyzetet. Megértette, körülnézett, látta, hogy társa már vagy tizenkét lábnyira lóg a talaj fölött, s akkor a rémülettől elszorult hangon, így kiáltott fel:

- Állj meg... Miklós... állj meg!

Az erdész nem is hederített rá.

- Gyere le... gyere le... különben elmegyek! - nyöszörgött a doktor, akinek sikerült újra lábra állnia.

- Menj csak! - válaszolta Deck Miklós.

Lassan tovább kapaszkodott fölfelé a felvonóhíd lánacán.

Patak doktor - a rémület tetőfokán - vissza akart térni a sánc meredek ösvényéhez, hogy feljusson az Orgall-fennsík peremér inaszakadtából rohanjon haza Veresdre.

Ekkor azonban olyan csoda történt, amelyhez képest elhomályosult mindaz, ami a múlt éjjel annyira feldúlta! Nos, mozdulni sem tudott... Mindkét lába megbénult, mintha satu pofái közé szorult volna... Vajon tud-e lépni velük?... Bizony nem!... Lába a csizmája sarkával, talpával odatapadt a földhöz... A doktor tehát csapda rugói közé esett?... Sokkal rémültebb volt, semhogy felismerhette volna helyzetét... Valószínűbb, hogy lábbelijének szegei akadtak bele a talajba.

Bárhogyan volt is, a szegény ember úgy állt, mint a sóbálvány... Földbe gyökerezett a lába... Még annyi ereje sem volt, hogy kiáltson, csak kétségbeesetten kinyújtotta a kezét... Azt lehetett gondolni, hogy valamilyen szörny szorításából akarja kitépni magát, amelynek torka a föld méhéből bukkant föl.

Deck Miklós eközben feljutott az árokfolyosó kapujáig, s keze éppen az egyik vasalásra tette, amelybe a felvonóhíd sarokpántja illeszkedett.

Ekkor fájdalmas kiáltás hagyta el ajkát; majd hátrabukott, mintha villámcsapás sújtotta volna, végigsiklott a láncon, amelyet végső ösztönével újra megragadott, s legurult az árok fenekére.

- Igaza volt a hangnak: baj fog érni! - suttogta, és elveszítette eszméletét.

VII

Miként írhatnánk le azt az aggodalmat, amely Veresd lakosságát emésztette, mióta a fiatal erdész és Patak doktor útra kelt? Ez csak szüntelenül fokozódott, ahogyan teltek-múltak a végtelen hosszúnak tetsző órák.

Kolc bíró, Jónás fogadós, Hermod iskolamester és még néhányan állandóan a földhányás tetején örködtek. Mindegyikük kitartóan figyelte a vár távoli tömegét, azt leste, nem mutatkozik-e újra füstcsík az őrtorony fölött. De füst nem látszott - ezt megállapíthatták a szakadatlanul ebbe az irányba szegezett messzelátó segítségével. A műszerért kiadott két forint valóban nem volt kárba vesztett pénz. A bíró, aki nagyon is haszonleső és igen zsugori ember volt, sohasem sajnálhatott kevésbé költséget, mint ezt az oly alkalmasan felhasznált pénzt.

Délben fél egykor, amikor Frik megjött a legelőről, mohón vallatóra fogták. Van-e újság, valami rendkívüli, természetfölötti dolog?

Frik azt felelte, hogy végigment a Zsil völgyén, de semmi gyanúsat nem tapasztalt.

Ebéd után, két óra tájt, ki-ki visszatért megfigyelőhelyére. Senkinek sem jutott eszébe otthon maradni, főként nem a Mátyás Királyba betérni, ahol azok a fenyegető szavak elhangzottak. Hogy a falaknak füle van, ez még hagyján, a köznyelvben használatos szólás is ezt tartja - de hogy szájuk is legyen!

A derék kocsmáros joggal félhetett attól, hogy vendéglője bojkott alá kerül, s ez mégiscsak módfelett aggasztotta. Vajon nem lesz-e kénytelen bezárni a boltját, és, vendégek híján, maga meginni a pálinkakészletet? Pedig a veresdiek megnyugtatóására ő már töviről hegyire átkutatta a Mátyás Királyt, megvizsgálta a szobákat, még az ágyak alját is, felforgatta a polcos szekrényeket és a pohárszéket, tűvé tette az ivó, a pince és a padlás minden zegét-zugát, ahol valamilyen ízetlen tréfálkozó ezt az érzéki káprázatot megrendezhette volna. Semmit sem talált! Éppígy nem talált semmit az épületnek a Nyád fölé emelkedő oldalán sem. Az ablakok túlságosan magasan voltak, semhogy fel lehetett volna kapaszkodni a nyílásukig a függőleges fal hátán, amelynek alja a hegyi patak vad árjába merült. Hiába! A félelem nem okosodik, és kétségtelenül hosszú időbe telik majd, amíg Jónás törzsvendégei visszanyerik bizalmukat a fogadója, a pálinkája meg egyéb italai iránt.

Hosszú időbe?... Tévedés, és mint majd meglátjuk, ez a kellemetlen jóslat egyáltalán nem igazolódott.

Valójában úgy történt, hogy egy teljesen előre nem látott esemény folytán a falu előkelőségei néhány nap múlva ismét a Mátyás Király asztalai mellett folytatták mindennapos tanácskozásait, derekas italozás kíséretében.

Most azonban térjünk vissza a fiatal erdészhez és útítársához, Patak doktorhoz.

Az olvasó emlékszik rá, hogy amikor Deck Miklós elindult Veresdről, megígérte a nekibúsult Miriotának, hogy nem időzik sokáig a kárpáti várkastélyban. Ha nem éri baj, ha a rá szórt fenyegetés nem válik valóra, akkor úgy számította, kora estére otthon lesz. Várták tehát, mégpedig türelmetlenül! Különben sem a lány, sem az apja, sem az iskolamester nem sejtette, hogy a nehéz út miatt az erdész csak az éj leszálltakor érhetne el az Orgall-fennsík peremét.

Érthető hát, hogy a nyugtalanság, amely már napközben is igen heves volt, minden mértéket felülmúlt, amikor a vulkáni harang nyolcat ütött - ezt Veresden tisztán lehetett hallani. Vajon mi történhetett, hogy Deck Miklós és a doktor egész napi távollét után sem jelent meg? Senkinek sem jutott eszébe hazamenni, amíg vissza nem érnek. Minden pillanatban felbukkanni vélték őket a szoroshoz vezető út kanyarulatában.

Kolc bíró és leánya az utca végébe ment, oda, ahová előzőleg pásztort küldtek őrködni. Többször már azt hitték, hogy árnyak rajzolódnak ki a messzeségben, a fák közötti tisztáson túl... De merő káprázat volt! A szoros kihalt volt, mint rendesen, mivel a határmenti lakosok éjszaka ritkán merészkedtek oda. Ráadásul kedd este volt - kedd a gonosz szellemek napja -, s ezen a napon, alkonyatkor az erdélyiek nem szívesen kószálnak a vidéken. Bezzeg bolond volt Deck Miklós, hogy ilyen napot választott a vár meglátogatására! Az igaza megvallva a fiatal erdésznek akkor ez egyáltalán nem jutott eszébe, de másnak sem a faluban.

Miriota azonban most éppen erre gondolt. És milyen ijesztő látományok tárultak fel előtte! Képzeletben óráról órára követte jegyesét a Kopasz-hegy sűrű erdőségein keresztül az Orgall-fennsíkra kapaszkodó útján... Most, amikor leszállt az éj, Miriotának úgy rémlett, hogy látja Miklóst a várudvaron, amint a várkastélyban kísértő szellemek elől igyekszik menekülni... Miklós bizonyára a rontásaik játékszerévé lett... Áldozatul esett a bosszújuknak... Most pedig valamilyen föld alatti tömlőc mélyén sínylődik... talán meg is halt...

Mit nem adott volna szegény leány, ha Deck Miklós után rohanhat! És mivel ezt nem tehetette, legalább egész éjszaka itt szerette volna várni a visszatérését. Apja azonban hazaparancsolta, és miután Friket ott hagyták megfigyelőnek, mindketten hazatértek.

Mihelyt Miriota magára maradt kis szobájában, egészen átengedte magát a könnyeinek. Teljes szívből szerette a derék Miklóst, és szerelme annál hálásabb volt, mert az ifjú erdész egyáltalán nem olyan körülmények között kérte meg a kezét, ahogy ezen a vidéken a házasságok rendszerint létrejönnek - mégpedig elég különös módon.

Minden esztendőben, Szent Péter ünnepén, „leányvásár” kezdődik. Ezen a napon az egész megyéből összegyűlnek a hajadonok. Legszebb szekerekkel érkeznek, amelyeket a legjobb lovak húznak; magukkal hozzák a kelengyéjüket, vagyis saját kezűleg szőtt, varrott, hímzett ruháikat, élénk színűre festett ládákban; családtagjaik, barátnőik, szomszédasszonyaik is elkísérik őket. És megérkeznek a fiatalemberek, pompásan kiöltözve, selyemövvvel derekukon. Páváskodva végigjárják a vásárt, kiválasztják a lányt, aki tetszik nekik, az eljegyzés jeléül gyűrűt és kendőt adnak neki - és az ünnep elmúltával megtartják az esküvőt.

Deck Miklós egyáltalán nem efféle vásáron találkozott Miriotával. Az ő kapcsolatuk nem a véletlen műve volt. Gyerekkoruk óta ismerték és szerették egymást. Az ifjú erdész nem a vásár árverésén szemelte ki jövődöbelijét, s Miriota nagyon hálás volt ezért. De jaj! Miért ilyen határozott Miklós, ilyen makacs, ilyen csökönyös jellemű, miért ragaszkodik könnyelmű ígéretének beváltásához! Pedig szerette Miriotát, de még a lánynak sem volt elég befolyása rá, hogy visszatarthatta volna az átkozott kastély meglátogatásától.

Micsoda éjszakája volt a szomorú Miriotának - csupa aggodalom és sírás! Semmi kedve sem volt lefeküdni. Kihajolt az ablakon, tekintete a meredek utcára szegeződött, és mintha egy hangot hallott volna, amely ezt suttogta:

- Deck Miklós fittyet hányt a fenyegetésnek!... Miriotának nincs többé vőlegénye.

Ez azonban csak megzavart érzékeinek csalódása volt. Semmiféle hang nem szállt az éjszaka csendjében. A Mátyás Király különtermében észlelt, megmagyarázhatatlan tünemény Kolc bíró házában nem ismétlődött meg.

Másnap Veresd apraja-nagyja már hajnalban kicsődült. A hányástól egészen a szoroshoz vezető út kanyarulatáig fel-alá járkáltak a főútcán - egyesek azért, hogy híreket szerezzenek, mások pedig, hogy közöljék értesüléseiket. Azt beszéltek, Frik pásztor nemrég előreindult, jó egy mérföldnyire ment a falutól, de egyáltalán nem a kopasz-hegyi erdőkön keresztül, hanem az erdőszélen - s nem ok nélkül cselekedett így.

Várni kellett tehát, amíg visszaér, és Kolc bíró, Miriota és Jónás fogadós, hogy minél hamarabb szót válthassanak vele, a falu vége felé vették útjukat.

Fél órával később, néhány száz lépésnyire, az út felső szakaszán megpillantották Friket.

Rossz jelnek tekintették, hogy a pásztor szemlátomást nem gyorsította meg lépteit.

- Nos, Frik, mit tudsz?... Mit hallottál?... - kérdezte tőle Kolc, amint a pásztor odaért hozzá.

- Semmit sem láttam... semmit sem hallottam! - válaszolt Frik.

- Semmit! - suttogta a fiatal leány, és szeme könnybe lábadt.

- Napkeltekor - folytatta a pásztor - egy mérföldnyire innen két embert pillantottam meg. Előbb azt hittem, hogy Deck Miklós és a doktor... de nem ők voltak!

- Hát kicsodák? - kérdezte Jónás.

- Két idegen utas, aki nemrég kelt át a román határon.

- Beszéltél velük?

- Igen.

- Lejönnek a faluba?

- Nem, a Retyezát irányában haladnak, meg akarják mászni.

- Turisták?

- Olyasfélék, bíró uram.

- És ma éjjel, amikor áthaladtak a Vulkán-szoroson, semmit sem láttak a vár környékén?

- Nem... hiszen még a határ túlsó oldalán voltak - felelte Frik.

- Tehát nincs semmilyen híred Deck Miklósról?

- Nincs.

- Istenem!... - sóhajtott a szegény Miriota.

- Egyébként néhány nap múlva kikérdezheti ezeket az utasokat, mert meg akarnak pihenni Veresden, mielőtt továbbmennek Kolozsvárra.

- „Hacsak rossz hírét nem veszik a fogadónak - gondolta a vigasztalan Jónás. - Még kitelik tőlük, hogy meg sem szállnak nálam!”

A derék fogadóst harminchat óra óta gyötörte a félelem, hogy ezentúl egyetlen utas sem merészel a Mátyás Királyban étkezni és hálni.

A pásztor és gazdája között lezajlott párbeszéd végtére is egyáltalán nem tisztázta a helyzetet. És mivel sem az ifjú erdész, sem Patak doktor nem jelent meg reggel nyolc órára, vajon lehetett-e még remélni, hogy valaha is visszatérnek?... Bizony nem lehet büntetlenül megközelíteni a kárpáti várkastélyt!

Az álmatlan éjszaka izgalmaiktól elgyötört Miriota már alig állt a lábán. Roskadozott, alig tudott járni. Apja kénytelen volt hazavezetni. Itt azután újult erővel eleredt a lány könnye. Szívet tépő hangon hívta Miklóst. Nyomban el akart indulni keresésére... Szánalmas látvány volt, attól lehetett félni, hogy belébetegszik.

Haladéktalanul tenni kellett valamit. Pillanatnyi késlekedés nélkül az erdész és az orvos segítségére kellett sietni. Hogy ők is veszélyben forognak, ha magukra vonják a várat megszállva tartó - emberi vagy másfajta - lények bosszúját, ez most édeskeveset számított. A lényeg az volt, hogy megtudják, mi történt az erdőszél és a doktorral. Ez a kötelesség nemcsak a barátaira hárult, hanem a falu összes lakosára. A legbátrabbak bizonyára nem vonakodnak elindulni a kopasz-hegyi erdőség sűrűjébe, hogy azután felkapaszkodjanak a kárpáti várkastélyhoz.

Miután ezt elhatározták, sok-sok vita és egyezkedés után végül is három bátor ember akadt: mégpedig Kolc bíró, Frik, a pásztor és Jónás fogadós - egyetleneggyel sem több. Ami Hermod iskolamestert illeti, neki hirtelen beleállt a köszvény a lábába, és kénytelen volt két széken elnyújtózni a tanteremben.

Kilenc óra tájt Kolc bíró és társai, óvatosságból alaposan felfegyverkezve, útnak indultak a Vulkán-szoros felé. Majd ugyanott, ahol annak idején Deck Miklós letért az útról, ők is behatoltak a sűrű erdőségbe.

Nem alaptalanul gondolták úgy, hogy ha az ifjú erdész és a doktor már visszatérőben van a falu felé, akkor azt az utat választják, amelyen előző nap a Kopasz-hegyen keresztülhaladtak. Akkor pedig könnyen megtalálhatják a nyomaikat, és erről meg is bizonyosodtak, mihelyt hármasan átvágtak az erdőszélen.

Hagyjuk most őket továbbmenni, hogy elmondhassuk, milyen fordulat történt Veresden, amint eltűntek az emberek szeme elől. Előbb még elengedhetetlennek tartották, hogy néhány jó szándékú falubéli Deck Miklós és Patak elébe menjen, most azonban úgy vélték, példátlan meggondolatlanság volt, hogy útnak engedték őket. Az lenne csak mindennek a koronája, ha az első katasztrófát egy második tetéznék! Hogy az erdész és a doktor vakmerő kísérlete áldozatául esett, abban már nem kételkedett senki; és akkor mire jó, ha Kolc bíró, Frik és Jónás is ugyanilyen veszélynek teszi ki magát önfeláldozásával? Sokra jutnak vele, ha a szép Miriota vőlegénye után most már az apját is sirathatja, ha a pásztor és a fogadós barátai is bánkodhatnak majd veszteségük miatt!

A kétségbeesés általánossá lett Veresden, és semmi jel sem mutatott rá, hogy egyhamar szűnni akarna! Még ha nem is esett bajuk a vakmerőknek, akkor sem számíthatott rá a falu népe, hogy Kolc bíró és két társa visszatér, mielőtt a környező magaslatok éji sötétbe burkolóznak.

Mily nagy volt hát a meglepetés, mikor mégis felbukkantak az országút legtávolabbi pontján! Mily lélekszakadva futott elébük Miriota a hír hallatára!

Nem hárman jöttek az úton, hanem négyen, és a negyedikről kiderült, hogy a doktor.

- Miklós... szegény Miklósom! - kiáltott fel a lány. - Miklós nincs itt?

De igen... Miklós ott volt, egy ágakból összerótt saroglyán feküdt, amelyet Jónás és a pásztor nagy ügyel-bajjal cipelt.

Miriota vőlegényéhez rohant, fölébe hajolt, karjába szorította.

- Meghalt! - kiáltotta. - Meghalt!

- Nem... nem halt meg - válaszolt Patak doktor -, bár megérdemelte volna... és magam is!

Az igazság az volt, hogy a fiatal erdész elveszítette eszméletét. Tagjai merevek voltak, arca vértelen, melle alig-alig emelkedett. Ami az orvost illeti - az ő ábrázata azért nem volt annyira színtelen, mint a társáé, mivel menet közben visszanyerte szokásos téglavörös színét.

Miriota gyengéd, szívhez szóló hangja sem tudta kiragadni Deck Miklóst fásult zsibbadtságából. Mióta visszavitték a faluba, és letették Kolc bíró szobájában, még egyetlen szót sem szólt. Néhány másodperccel később ugyan felnyílt a szeme, és mihelyt a fiatalember észrevette az ágya fölé hajló leányt - ajkán mosoly suhant át; megpróbált felkelni, de nem sikerült. Testének egy része béna volt, mintha féloldali szélütés érte volna. Mégis - hogy megnyugtassa Miriotát - megszólalt, hangja azonban bágyadtan csengett:

- Semmiség az egész... semmiség!

- Miklós... Szegény Miklósom! - ismételte a lány.

- Csak egy kicsit fáradt vagyok, drága Miriota, no meg egy kis izgalom ért... Hamar elmúlik... ha te ápolasz...

A betegnek azonban nyugalomra és pihenésre volt szüksége. Ezért Kolc bíró kiment a szobából, és ott hagyta Miriotát a fiatal erdész mellett, aki buzgóbb ápolót nem is kívánhatott volna - s nyomban elszunnyadt.

Eközben Jónás fogadós harsány hangon - hogy mindenki jól hallja - elmesélte a népes hallgatóságnak mindazt, ami elindulásuk óta történt.

Kolc bíró, a pásztor és ő maga, miután a fák alatt rábukkantak arra az ösvényre, amelyet az erdész és az orvos tört, a várkastély felé vették útjukat. Már két órája kapaszkodtak fölfelé a Kopasz-hegy lejtőjén, a az erdőszél már csak fél mérföldre lehetett előttük, amikor két ember tűnt fel. A doktor és az erdész volt: az egyiknek a lába teljesen felmondta a szolgálatot, a másik pedig, ereje fogytán, egy fa tövéhez roskadt.

Odarohantak a doktorhoz, kérdezték, de egyetlen szó választ tudtak kapni, mivel Patak kábultabb volt, semhogy felelhetett volna; ágakból hordágyat tákoltak össze, ráfektették Deck Miklóst, Patak doktort pedig talpra állították - mindez pillanatok műve volt.

Azután Kolc bíró és a pásztor - akit néha felváltott Jónás - visszafelé indultak Veresdre.

Hogy miért volt Deck Miklós ilyen állapotban, és hogy átkutatta-e a vár romjait - ezt a fogadós nem tudta megmondani, ahogy a bíró vagy Frik sem, mivel a doktor még nem szedte össze magát kellőképp ahhoz, hogy kielégítse kíváncsiságukat.

De ha Patak doktor eddig nem is beszélt, most beszélnie kell! Az ördögbe is! Hiszen biztonságban volt a faluban, barátai körében, páciensei között! Többé nem kellett félnie túlvilági lényektől! Még ha azok esküt csikartak is ki belőle, hogy semmit se mondjon el a kastélyban látottakról - a közérdek akkor is azt parancsolta, hogy megszegje esküjét.

- Nos, nyugodjon meg hát, doktor - mondta Kolc bíró -, és próbáljon visszaemlékezni!

- Azt akarja... hogy beszéljek?

- Veresd lakóinak nevében és a falu közbiztonsága érdekében parancsolom!

Egy pohár jóféle ital, amellyel Jónás kínálta, végül visszaadta a doktornak beszélőkéességét; és ő, szaggatott mondatokban, a következőket közölte:

- Elindultunk ketten... Miklós és én... Örültek voltunk... Micsoda örültek!... Majdnem egy napba telt, amíg átvágtunk ezen az átkozott erdőségen... Csak este értünk a vár elé... Most is reszketek... Egész életemben reszketni fogok!... Miklós be akart menni... Igen! Az őrtoronyban akarta tölteni az éjszakát... vagyis Belzebub hálósobájában!

Patak doktor mindezt olyan síri hangon mondta, hogy pusztá hallatára megborzongtak.

- Én nem egyeztem bele - folytatta -, nem... nem én!... És mi történt volna... ha engedek Deck Miklós kívánságának? Égnek áll a hajam, ha rágondolok!

Ha a doktor haja valóban égnek állt, ez azért volt, mert keze gépiesen a koponyájára tévedt.

- Miklós tehát rászánta magát, hogy az Orgall-fennsíkon táborozzunk... Micsoda éjszaka volt... barátaim, micsoda éjszaka!... Próbáljon pihenni valaki, amikor a szellemek egyórányi nyugtot sem hagynak... bizony, még egyórányit sem!... Egyszerre csak tüzes szörnyek jelennek meg a felhők között, igazi sárkányok!... Lecsapnak a fennsíkra, hogy felfaljanak minket...

Minden tekintet az égre szegeződött, vajon nem nyargal-e ott holmi vágatató kísértet.

- Néhány pillanat múlva pedig - folytatta a doktor - megszólalt a kápolna harangja!

Minden fül a látóhatár felé figyelt, és egypáran távoli harangzúgást véltek hallani, a doktor elbeszélése annyira lenyűgözte hallgatóságát.

- Hirtelen - kiáltotta Patak - félelmetes bömbölés töltötte be az egész térséget!... Vagy inkább vadállatok üvöltése... Majd fény tört elő az őrtorony ablakaiból... Pokoli láng világította meg az egész fennsíkot a fenyvesig... Deck Miklóssal egymásra néztünk... Ó! Iszonyatos látvány!... Olyanok voltunk, akár a hullák... Két hulla, amely a sápadt fényben egymás arcába vigyorog...

És aki látta Patak doktort, rémülettől eltorzult arcát, örült szemét - az valóban joggal gyanakodhatott, vajon nem arról a túlvilágról tért-e vissza, ahová már jó néhány felebarátját küldte!

Hagyni kellett, hogy lélegzethez jusson, különben képtelen lett volna folytatni elbeszélését. Ez Jónásnak egy második pohár rakijába került, s ettől a volt ápoló szemlátomást visszanyerte eszének egy részét, amelytől a szellemek megfosztották.

- De végtére is mi történt ezzel a szegény Miklóssal? - kérdezte Kolc bíró.

Nem ok nélkül tulajdonított rendkívüli fontosságot a doktor válaszában, mivel személyesen a fiatal erdészhez szólt a szellemhang a Mátyás Király nagy ivójában.

- Hát a következőre emlékszem - felelte a doktor. - Megvirradt... Könnyörögtem neki, mondjon le a tervéről... De hiszen ismeri... ilyen makacs emberrel nem lehet zöldágra vergődni... Lement az árokba... én kénytelen voltam követni, mert magával vonszolt... Egyébként nem voltam már tudatában annak, hogy mit cselekszem... Miklós akkor előrement, egészen a várkapu alá... Megragadta a felvonóhid egyik láncát, és felmászott rajta a bástyafal mentén... Ebben a pillanatban ráeszméltem a helyzetre... Még van idő megállítani a meggondolatlant... sőt, mondanám: szentségtörőt!... Utoljára ráparancsolok, hogy ereszkedjék le, jöjjön vissza, térjen haza velem Veresdre... „Nem” - kiáltja. Én erre menekülni akarok... igen, barátaim... bevallom... el akartam futni, s közületek mindenki ugyanerre gondolt volna az én helyemben!... De hiába próbáltam elszabadulni a földtől... A láb oda volt szegezve... srófólva... földbe gyökerezett... Megpróbáltam kitépni... de lehetetlen... Megpróbáltam kapálózni... de hiába!

És Patak doktor egy olyan ember kétségbeesett mozdulatait utánozta, akinek a lába beszorult, akár a csapdába esett rókaé.

Majd visszatért elbeszéléséhez:

- Ebben a pillanatban - folytatta - kiáltás hallatszott... micsoda kiáltás!... Deck Miklós kiáltott... A láncot szorító marka egyszerre csak meglazult, és ő az árok aljára zuhant, mintha láthatatlan kéz sújtotta volna le!

Bizonyos, hogy a doktor az imént úgy mesélte el az eseményeket, ahogyan lejátszódtak, s mégoly feldúlt képzelete sem toldott hozzá semmit. Ahogyan leírta, valóban úgy mentek végbe a csodálatos dolgok az elmúlt éjszakán az Orgall-fennsíkon.

Deck Miklós zuhanása után pedig a következő történt. Az erdész elájult, és Patak doktor képtelen volt segítségére sietni, mert csizmája a földhöz szegeződött, megdagadt lábát pedig nem tudta kihúzni belőle. A testét béklyózó láthatatlan erő azonban egyszer csak megtört. Lába szabad lett. Ő odarohant a társához, és - ez részéről bizony igencsak derekas, bátor tett volt - a csatorna vizébe mártott zsebkendőjével megnedvesítette Deck Miklós arcát. Az erdész magához tért, bal karja és testének egy része azonban a szörnyű megrázkódtatástól megbénult. Az orvos segítségével mégis sikerült feltápaszkodnia, felkapaszkodnia a sáncárok külső oldalán. Azután visszafelé indultak a faluba. Egyórai járás után azonban Deck Miklós olyan heves fájdalmat érzett karjában és oldalában, hogy kénytelen volt megállni. Végül amikor a doktor már segítségért akart indulni Veresdre, megérkezett Kolc bíró, Jónás és Frik; éppen a legjobbkor.

Ami az ifjú erdészt illeti, hogy tudniillik súlyos volt-e az állapota - erről Patak doktor óvakodott nyilatkozni, bár rendszerint ritka magabiztosságot tanúsított, ha orvosi esetről volt szó. Most beérte annyi hogy ellentmondást nem tűrő hangon kijelentette:

- Ha valakit természetes betegség sújt, az is súlyos! De ha természetfölötti betegségről van szó, amelyet a Csört küld az ember testébe, akkor alighanem csak a Csört tudja meggyógyítani!

Ez a kórjóslat diagnózis híján nem volt túl biztató Deck Miklós számára. Szerencsére azonban ez a megállapítás egyáltalán nem volt szentírás, és Hippokratész és Galenosz óta hány olyan orvos tévedett és téved ma is napról napra, akiknek a tudománya felülmúlja Patak doktorét! A fiatal erdész keménykötésű legény volt; erőteljes testalkata miatt remélni lehetett, hogy kilábal a bajból - mindenféle ördögi beavatkozás nélkül is -, hacsak nem követi túlságosan pontosan a hajdani vesztegzári ápoló orvosi előírásait.

VIII

Az ilyen események aligha csitíthatták el a veresdiek rémületét. Most már mindenki belátta, hogy nem üres fenyegetés volt az, amelyet a „szellem ajka” - mint a költő mondaná - közölt a Mátyás Király vendégeivel. Deck Miklós engedetlenségéért és vakmerőségéért megmagyarázhatatlan betegséggel lakolt. Vajon nem figyelmeztetés ez mindazok számára, akiknek kedve támadna példáját követni? Szigorúan tilos megkísérelni a behatolást a várkastélyba - erre kellett következtetni ebből a siralmasan végződött kísérletből. Bárki megismételné, az életét kockáztatná. Holtbiztos, hogy ha az erdésznek sikerült volna átjutni a bástyafalon, akkor sohasem tér vissza a faluba.

Ebből következik, hogy Veresden nagyobb rémület uralkodott, mint valaha, sőt Vulkánban és a két Zsil völgyében is. Az emberek már arról beszéltek, elhagyják a vidéket; néhány cigány család el is vándorolt inkább, semhogy a vár szomszédságában tartózkodjék. Íme a vár természetfölötti és gonosz lények menedéke lett - és ez már több volt, mint amit a közhangulat elviselhetett volna. Nem volt más választás, mint a megye valamely más vidékére költözni, hacsak a magyar kormány el nem határozza a hozzáférhetetlen sziklafészek lerombolását. De vajon a kárpáti várkastélyt szét lehetett-e rombolni pusztán az emberek rendelkezésére álló eszközökkel?

Június első hetében senki sem merészkedett ki a faluból, még mezei munkákra sem. Hiszen a legkisebb kapavágás is földmélyben rejtőző kísérteteket szabadíthatott ki. A barázdába hasító ekevas nyomán nem röppenhetek-e fel boszorkányrajok? S ahová gabonamagot vetnek, ott nem kelhet-e ki démonfajzat?

- Ez bizony megeshet! - mondogatta mély meggyőződéssel Frik, a pásztor.

Ő mindenesetre óvakodott attól, hogy juhaival visszatérjen a Zsil menti legelőkre.

A falu tehát rémületben élt. A mezei munkát teljesen elhanyagolták. Mindenki otthon gunnyasztott, zárt ajtó és ablak mögött. Kolc bíró nem tudta, mitévő legyen, hogy visszaadja bizakodásukat, amely egyébként belőle is elszállt. Az egyetlen megoldás bizonyára az lett volna, hogy elmegy Kolozsvárra, és a hatóságok közbelépését követeli.

S vajon a füst újra megjelent-e az őrtorony kéményének csúcsán?... Igen, a messzelátón keresztül több ízben észre lehetett venni az Orgall fennsík fölött gomolygó pára közepette.

S az éjszaka leszálltakor a felhők nem öltöttek vöröses színt, akár a tűzvész visszfénye?... Igen, s mintha lángoló gomolyok kavargtak volna a várkastély fölött.

És az az ordítás, amely annyira megrémítette Patak doktort, nem szállt-e tova a Kopasz-hegy erdőségein, a veresdiek roppant riadalmára?... De igen, vagy legalábbis, a távolság ellenére, a délkeleti szél szörnyű zúgást hozott, amely a szorosban visszhangozva megsokszorozódott.

Az eszüket vesztett lakosok azt is rebesgették, hogy a talajt föld alatti rengések rázkódtatták meg, mintha rég kihunytt kráter lobbant volna föl a Kárpátok láncolatában. De talán jókora adag túlzás is volt abban, amit a veresdiek látni, hallani és érezni véltek. Bármint legyen is, történetek világos, kézzelfogható tények, ezt aligha lehetett tagadni, s ez a módfelett veszedelmes vidék alkalmatlanná vált arra, hogy emberek lakják.

A Mátyás Király fogadó természetesen tovább is néptelen maradt. Járvány idején nem kerülnek el ilyen messzire szükségkórházat. Senki sem merészelte átlépni a háza küszöbét, és Jónás éppen azon töprengett, hogy vendégek híján nem lesz-e kénytelen bezárni üzletét - amikor két utas érkezése megfordította a dolgok menetét.

Június 9-én este az ajtó kilincsét kívülről lenyomta valaki; a belülről elrekesztelt ajtó azonban nem engedett.

Jónás már padlásszobájába vonult, onnan sietett le. Reménykedéséhez, hogy vendég toppan be, félelem is társult: hátha ez a vendég valamilyen zord kísértet, s fel is készült rá, hogy a lehető leggyorsabban megtagadja tőle a vacsorát és a szállást.

A fogadós tehát óvatosan, a zárt ajtón keresztül kezdett tárgyalni.

- Ki az? - kérdezte.

- Két utas.

- Élők?

- De még mennyire!

- Bizonyosak benne?

- Annyira élők, amennyire csak lehet, fogadós, de hamar éhen halnak, ha maga olyan kegyetlen, hogy idekint hagyja őket.

Jónás rászánta magát, hogy elhúzza a reteszt, és a két ember átlépte az ivó küszöbét.

Alighogy beléptek, legelőször is két szobát kértek, mert az volt a szándékuk, hogy egy napot Veresden töltenek.

A lámpa fényénél Jónás rendkívül figyelmesen megvizsgálta a jövevényeket, és megbizonyosodott róla, hogy valóban emberi lényekkel van dolga. Micsoda szerencse ez most a Mátyás Király számára!

A fiatalabbik körülbelül harminckét évesnek látszott. Magas termete, nemes és szép arca, fekete szeme, sötét gesztenyebarna haja volt; barna szakállja elegánsan nyírva, arckifejezése kissé szomorú, de büszke - mindez nemesemberre vallott, és az olyan éles szemű fogadós, mint Jónás, ilyesmiben nem tévedhetett.

És lám, amikor megkérdezte, milyen néven írja be a két utast a vendégkönyvbe, a fiatalember így válaszolt:

- Teleki Ferenc gróf és szolgája, Rockó.

- Honnan?

- Craiovából.

Craiova, Románia egyik legnagyobb mezővárosa a Kárpátok hegyláncának déli oldalán közel fekszik az erdélyi megyékhez. Teleki Ferenc tehát odavaló.

A jó negyvenes, magas, izmos, sűrű bajuszú, tömött hajú, borostás képű Rockó ízig-vérig katonás külsejű volt. Katonazsákot is viselt vállán átvetett szíjon, kezében pedig egy eléggé könnyű bőröndöt tartott.

Ez volt az ifjú gróf egész poggyásza, aki egyszerű utasként, többnyire gyalogszerrel járta a világot. Ez meglátszott az öltözékén: panyókára vetett köpenyt, csuklyás sapkát viselt, zubbonyát derekán öv szorította le, amelyből román kés bőrhüvelye lógott, lábszárvédője szorosa simult széles és vastag talpú cipőjére.

Ugyanaz a két férfi volt, akikkel a pástör vagy tíz nappal ezelőtt találkozott a szoroshoz vezető úton; akkor a Retyezát felé tartottak. Miután végigjárták a vidéket egészen a Maros széléig, és megmászta a hegyet, most rövid pihenőt akartak tartani Veresd faluban, hogy azután visszatérjenek a két Zsil völgyébe.

- Tudna szobákat adni nekünk? - kérdezte Teleki Ferenc.
- Kettőt... hármat... négyet... ahányat parancsol a gróf úr - felelte Jónás.
- Kettő elég lesz - mondta Rockó -, csak egymás mellett legyenek.
- Ezek megfelelnek? - folytatta Jónás, és kinyitott két ajtót az ivó végében.
- Teljesen - válaszolta Teleki Ferenc.

Jónásnak szemlátomást nem volt oka félnie új vendégeitől. Egyáltalán nem látszottak afféle természetfölötti lényeknek, akik megtévesztésül emberi külsőt öltöttek. Nem! Ez a nemesúr olyan kiváló személyiségnek tűnt, akinek látogatását egy fogadás mindig nagy megtiszteltetésnek érzi. Szerencsés körülmény ez, valószínűleg újra divatba hozza a Mátyás Királyt.

- Milyen messzire van ide Kolozsvár? - kérdezte az ifjú gróf.
- Vagy ötven mérföldnyire, a Petrozsényen és Gyulafehérváron át vezető úton - felelte Jónás.
- És fárasztó ez a szakasz?
- Gyalogosok számára igen fárasztó, és ha szabad megjegyezmem, a gróf úrnak nyilván néhány nap pihenőre van szüksége...
- Vacsorát kaphatunk? - vágott közbe Teleki Ferenc gróf, hogy elhallgattassa a fogadóst.
- Fél óra türelmet kérek, és akkor olyan vacsorát tálalok, amely méltó lesz a gróf úrhoz...
- Ma estére kenyér, bor, tojás és hideg hús is megteszi.
- Mindjárt hozom.
- Minél hamarább!
- Azonnal.

Jónás már a konyhába szándékozott indulni, amikor vendége szavai megállították.

- Úgy látszik, nincs sok vendég a fogadójában... - jegyezte meg Teleki Ferenc.
- Valóban... jelenleg senki sincs, gróf úr.
- De hát nem ilyenkor szoktak a falubeliek pipaszó mellett iszogatni?
- Ahhoz már késő van... gróf úr... merthogy Veresden a tyúkokkal fekszenek.

Semmi szín alatt sem mondta volna meg, miért nincs egyetlen vendég sem a Mátyás Királyban.

- A falujuknak négy-ötszáz lakosa van, ugyebár?
- Körülbelül annyi, gróf úr.
- Mégsem láttunk teremtet lelket sem a főutcán...

- Ennek az az oka... hogy ma... szombat van... és vasárnap előestéjén...

Teleki Ferenc nem firtatta tovább, Jónás szerencséjére, aki nem tudta, mit feleljen ezután. A világ semmi kincséért sem lett volna hajlandó feltárni a helyzetet. Az idegenek túlságosan korán tudnák meg, és ki tudja, nem menekülnének-e el sürgősen egy ennyire jogosan kétes hírű faluból.

„Csak a hang el ne kezdjen fecsegni, amikor vacsoráznak!” - gondolta Jónás, miközben megterítette a terem közepén álló asztalt.

Néhány pillanattal később az ifjú gróf által rendelt igen egyszerű vacsora takarosan fel volt tálalva a hófehér abrosszal borított asztalra. Teleki Ferenc leült, Rockó vele szemben foglalt helyet - úti szokásuk szerint. Mindketten jó étvággal ettek, a vacsora befejeztével pedig ki-ki visszavonult a szobájába.

Mivel az ifjú gróf és Rockó tíz szót sem váltott étkezés közben, Jónás semmiképp sem avatkozhatott bele a beszélgetésbe - élénk sajnálatára. Teleki Ferenc egyébként igen szűkszavúnak látszott. Ami pedig Rockót illeti, a fogadás, alaposan szemügyre véve őt, rájött, hogy belőle bizony semmit sem szedhet ki gazdájának családjáról.

Jónás tehát kénytelen volt beérni annyival, hogy jó éjszakát kívánt vendégeinek. Mielőtt azonban felment padlásszobájába, végighordozta tekintetét a nagy ivón, közben nyugtalanul fülelt a legcsekélyebb benti és kinti neszre, s ezt hajtogatta:

- Csak az a gyalázatos hang fel ne ébressze őket!

Az éjszaka nyugodtan telt el.

Másnap már hajnalban híre terjedt, hogy két utas szállt meg a Mátyás Királyban, és népes tömeg csődült a fogadó elé.

Az előző napi kirándulástól fáradt Teleki Ferenc gróf és Rockó még aludt. Nemigen látszott valószínűnek, hogy hét vagy nyolc óra e fel akarnának kelni.

A kíváncsiskodók ezért igen türelmetlenek voltak, mégsem merészeltek belépni az ivóba, amíg az utasok el nem hagyták szobájukat.

Pontosan nyolc órakor végre mindketten megjelentek.

A legteljesebb épségben. Mindenki láthatta, amint járkálnak a fogadóban, majd leülnek reggelizni. Ez mindenképp megnyugtató volt.

Jónás az ajtóküszöbön állt, és nyájasan mosolygott: hívta régi vendégeit, hogy ajándékozzák meg újra bizalmukkal. Hiszen az utas, aki jelenlétével megtisztelte a Mátyás Királyt, nemesember volt, az egyik legrégibb család sarja Craiovából! Ugyan mitől lehet félni ilyen előkelő társaságban?

Szó, ami szó: Kolc uram, aki úgy vélte, kötelessége példát mutatni, végül is rászánta magát egy rövid látogatásra.

Kilenc óra tájt a bíró kissé habozva belépett. Szinte nyomban követte Hermod iskolamester, három-négy törzsvendég és Frik, a pásztor. Ami Patak doktort illeti, őt lehetetlen volt rávenni, hogy velük tartson.

- Sohasem teszem be a lábam Jónáshoz - felelte -, még akkor sem, ha tíz forintot fizetne minden egyes látogatásomért!

Itt helyénvaló egy fontos megjegyzés: ha Kolc bíró hajlandó belépni a Mátyás Király fogadóba, ez nemcsak kíváncsiságból történik, nem is csupán azért, mert meg akar ismerkedni Teleki Ferenc gróffal. Nem! Elhatározásában jelentős szerepe volt az érdeknek.

A dolog úgy állt, hogy a fiatal gróf, mint utas, köteles volt megfizetni az átutazók adóját szolgáljáért és saját magáért. Ez az összeg pedig, az olvasó bizonyára nem felejtette el, egyenesen Veresd első tisztviselőjének zsebébe vándorolt.

A bíró igen illendő szavakkal közölte igényét, és Teleki Ferenc, bár kissé meglepődött, sietve eleget tett a kérésnek. Sőt felkérte Kolc bírót és az iskolamestert, hogy egy pillanatra üljenek le asztalához. Ezek elfogadták: nem utasíthattak vissza egy ilyen udvarias meghívást.

Jónás sebtében különféle italokat szolgáltat fel, pincéjének java termését. Néhány veresdi erre szintén italt rendelt a saját számlájára. Tehát joggal lehetett azt hinni, hogy a régi közönség hamarosan visszatalál a Mátyás Királyba.

Az ifjú gróf, miután leróta az utasok adóját, megkérdezte, vajon sokat hoz-e a konyhára ez az illeték.

- Nem annyit, mint szeretnénk, gróf úr - válaszolta Kolc bíró.

- Hát idegenek csak ritkán látogatnak Erdély e részébe?

- Valóban ritkán - felelte a bíró -, pedig a vidék megérdemli, hogy megtekintsék.

- Én is így vélem - mondta a fiatal gróf. - Amit láttam, az szerintem méltó arra, hogy felkeltse az utasok figyelmét. A Retyezát csúcsáról sokáig csodáltam a Zsil völgyeit, a keleten feltűnő városkákat és a Kárpátok tömbjét a háttérben lezáró hegykoszorút.

- Nagyon szép, gróf úr, nagyon szép - felelte Hermod iskolamester -, és azt ajánljuk kirándulásának méltó befejezéséül, menjen fel a Páringra.

- Attól tartok, nincs rá időm - válaszolt Teleki Ferenc.

- Egy nap elég volna.

- Kétségtelenül, csak hogy én Gyulafehérvárra igyekszem, és holnap reggel szándékozom indulni.

- Hogyhogy, a gróf úr ilyen hamar el akar hagyni minket? - kérdezte Jónás a legnyájasabb arckifejezéssel.

Bizony nem sajnálta volna, ha vendégei hosszasan időznek a Mátyás Királyban.

- Sürgős az utam - válaszolt Teleki gróf. - Különben mit érnék vele, ha Veresden maradnék?

- Higgye el, a mi falunk megéri, hogy egy turista kis időt töltsön itt! - jegyezte meg Kolc bíró.

- Pedig úgy látszik, nem sokan látogatják - vágott vissza az ifjú gróf -, mégpedig valószínűleg azért, mert a környéke semmi érdekeset sem nyújt...

- Valóban, nincs itt semmi érdekes - vágta rá a bíró, mert a várkastély jutott az eszébe.

- Nincs... semmi érdekes! - ismételte az iskolamester.

- Ó!... Ó!... - tört ki akaratlanul a kiáltás a pásztorból.

Milyen pillantást vetett rá Kolc bíró meg a többi vendég - külön a fogadós! Hát ilyen sürgősen tájékoztatni kellett egy idegent a vidék titkairól? Leleplezni előtte azt, ami az Orgall-fennsíkon történt, figyelmét a várkastélyra terelni - ez vajon nem azt jelenti, hogy el akarja

ijeszteni, a falu elhagyására készíteni? A jövőben ugyan melyik utasnak lesz kedve ahhoz, hogy a Vulkán-szoros felől vezető úton érkezzék Erdélybe?

Csakugyan, ez a pásztor nem árult el több értelmet, mint a legutolsó birkája!

- Hallgass már, te idióta, hallgass már! - szólt rá fojtott hangon Kolc bíró.

Az ifjú gróf azonban, mivel kíváncsisága már felcsigázódott, közvetlenül Frikhez fordult, s megkérdezte, mit jelent ez az „Ó! Ó!” kiáltás.

A pásztor egyáltalán nem olyan ember volt, aki könnyen meghátrál, és valójában talán arra gondolt, hogy Teleki Ferenc jó tanácsot adhatna, amelynek a falu hasznát látná.

- Azt mondtam: Ó!... Ó!... gróf úr - válaszolt -, és egyáltalán vonom vissza.

- Van tehát Veresd környékén valamiféle csoda, amit érdemes megnézni? - folytatta az ifjú gróf.

- Valamiféle csoda?... - kiáltotta Kolc bíró.

- Nem!... Nem!... - kiáltottak fel a jelenlevők.

Már a puszta gondolattól is megrettentek, hogy még egy kísérlet történik a várba való behatolásra, s ez feltétlenül újabb szerencsétlenségeket okoz.

Teleki Ferenc némi meglepődéssel figyelte ezeket a derék embereket, akiknek arca - különbözőképp ugyan, de igen sokatmondóan - rémületet árult el.

- Mi az hát? - kérdezte.

- Hogy mi az, gazdám? - felelte Rockó. - Nos, úgy gondolom, a kárpáti várkastély.

- A kárpáti várkastély?

- Igen!... Ezt a nevet súgta az imént a fülembe az az ember.

Rockó Frikre mutatott; az pedig a fejét rázta, s nemigen mert senkire nézni, különösen a bíró tekintetét kerülte.

Rés támadt a babonás falu magánéletének falán, és egész története nyomban kibuggyant e résen.

Kolc bíró már döntött, s maga akarta megismertetni a helyzettel az ifjú grófot. Elmondott neki mindent a kárpáti várkastély történetéről.

Magától értetődik, Teleki Ferenc nem tudta titkolni a meghökkenést, amelyet az elbeszélés keltett benne, az érzéseket sem, amelyeket felidézett. Bár a tudományhoz nem sokat értett - akárcsak a rangjabeli ifjak, akik a Kárpáton túli síkságokon kastélyaikba húzódtak vissza -, mégis józan eszű ember volt. Ezért nemigen hitt a látomásokban, és szíves örömet üzött gúnyt a legendákból. Kísértet látogatta várkastély - hát ez aztán mesébe illik. Véleménye szerint abban, amit Kolc bíró az imént elmesélt, semmi csodás nem volt, csupán néhány többé-kevésbé mindennapos dolog, amelyeknek a veresdiek természetfölötti eredetet tulajdonítottak. Az őrtoronyból szálló füst, a teljes erővel kongó harang - mindez igen egyszerűen magyarázható. Ami pedig a várfalon belül látszó villózást és az onnan hallatszó üvöltő hangot illeti - ez merő hallucináció!

Teleki Ferenc gróf nem restellte kimondani, hogy nem létező dolgot látnak, és tréfát üzött az esetből - hallgatóinak nagy megbotránkozására.

- De hát, gróf úr - jegyezte meg Kolc bíró -, másvalami is van.

- Másvalami?

- Igen! Lehetetlen behatolni a kárpáti várkastély belsejébe.

- Valóban?

- Néhány nappal ezelőtt erdészünk és doktorunk, a falu iránti öneládozásuk sugallatára, be akart jutni a várudvarra, de kis híján drága árat fizettek kísérletükért.

- Ugyan mi történt velük? - kérdezte Teleki Ferenc gróf meglehetősen gunyoros hangon.

Kolc uram töviről hegyire elmesélte Deck Miklós és Patak doktor kalandjait.

- Vagyis tehát - mondta az ifjú gróf -, amikor a doktor ki akart jönni az árokból, lába olyan erősen a földhöz tapadt, hogy egyetlen lépést sem tudott tenni előre?

- Sem előre, sem hátra! - tette hozzá Hermod iskolamester.

- A maguk doktora ezt csak úgy hitte - válaszolt a gróf. - A félelem béklyózta meg... minden porcikáját!

- Ám legyen, gróf úr - fűzte a szót Kolc bíró. - De az mivel magyarázható, hogy Deck Miklós borzalmas megrázkódtatást érzett, amikor kezét a felvonóhid vasára tette?

- Valami gonosz csíny áldozata lett.

- Méghozzá olyan gonosz csínyé - folytatta a bíró -, hogy azóta is az ágyat nyomja.

- Remélem, nincs életveszélyben? - jegyezte meg sietve a fiatal gróf.

- Nincs... Szerencsére.

Ez valóban kézzelfogható, tagadhatatlan tény volt, és Kolc kíváncsian várta, milyen magyarázatot ad rá Teleki Ferenc.

Ő pedig igen határozottan így felelt:

- Mindabban, amit az előbb hallottam, nincs semmi olyan - ismétlem -, ami ne volna igen egyszerűen megmagyarázható. Az szerintem kétségtelen, hogy a várkastélyban jelenleg laknak! Kik?... Ezt nem tudom. Semmi esetre sem szellemek, hanem olyan emberek, akiknek érdekük, hogy elrejtőzzenek ott fenn... Bizonyára gonosztevők...

- Gonosztevők?! - kiáltott fel Kolc uram.

- Valószínűleg. És mivel éppenséggel nem szeretnék, ha háborgatnák őket, ezért el akarják hitetni, hogy a kastélyt természetfölötti lények látogatják.

- Hogyhogy, gróf úr - felelte Hermod iskolamester -, ön ezt gondolja?

- Én azt gondolom, hogy ennek a vidéknek a lakói nagyon babonásak, a kastély vendégei pedig tudják ezt, és ily módon akarják tartani a nemkívánatos látogatókat.

Mindez igen valószínűnek hangzott, de aligha csodálkozik az olvasó, hogy Veresden senki sem volt hajlandó elfogadni ezt az egyszerű magyarázatot.

Az ifjú gróf jól látta, hogy egyáltalán nem győzte meg hallgatóságát; nem engedik meggyőzni magukat. Ezért csupán ennyit tett hozzá:

- Mivel nem akarják elfogadni érveimet, hát csak higgyék továbbra is a várkastélyról azt, amit kedvük tart.

- Mi azt hisszük, amit láttunk, gróf úr - válaszolta Kolc bíró.

- És ami van - tette hozzá az iskolamester.

- Ám legyen, és valóban sajnálom, hogy nincs még egy fölösleges napunk, mert Rockó és én ellátogattunk volna a maguk híres várába, és biztosíthatom, hogy akkor mindjárt tudnánk, hányadán állunk.

- Ellátogatni a várba!... - kiáltott fel Kolc bíró.

- Habozás nélkül, és maga az ördög sem akadályozhatna meg abban, hogy bejussunk a belsejébe.

Teleki Ferenc e határozott, sőt gúnyos szavai hallatán valamennyiüket egészen másfajta rémület fogta el. Vajon, ha valaki ilyen fesztelenül nyilatkozik a vár szellemeiről - nem zúdít-e ez holmi katasztrófát a falura?... Vajon ezek a szellemek nem hallják mindazt, ami a Mátyás Király fogadóban elhangzik?... Hátha megint felcsendül az a hang?

Erre Kolc uram közölte a fiatal gróffal, milyen körülmények között fenyegették meg az erdészt személy szerint szörnyű büntetéssel, ha netán arra vetemednék, hogy megpróbálja feltárni a vár titkait.

Teleki Ferenc csupán vállat vont; majd felállt, és azt mondta, hogy ebben a teremben soha semmilyen hang sem hallatszhatott úgy, ahogyan azt állítják. Mindez, szögezte le, csupán a Mátyás Király túlságosan hiszékeny vendégeinek képzeletében létezik, ha több pálinkát isznak a kelleténél.

Néhányan máris az ajtóhoz indultak, mert nem volt kedvük tovább is egy fedél alatt maradni a kérkedővel.

Teleki Ferenc gróf azonban egy kézmozdulattal megállította őket.

- Úgy látom, Veresd falu valóban a félelem hatalmában él.

- És meg is van rá az oka, gróf úr - válaszolt Kolc bíró.

- Nos hát, van egy egészen természetes módja, hogy véget vessünk azoknak az üzelmeknek, amelyek - véleményük szerint - a kárpáti várkastélyban történnek. Holnapután én Gyulafehérvárra érek, és ha óhajtják, értesítem a városi hatóságokat. Kivezényelnek majd egy szakasz csendőrt vagy rendőrt, és kezeskedem róla, hogy ezek a derék emberek mindenképpen behatolnak majd a várba, hogy kiűzzék azokat a tréfacsinálókat, akik gúnyt űznek a maguk hiszékenységéből, vagy pedig letartóztatják a gonosztevőket, akik talán gaztettet forralnak ott fenn.

Semmi sem látszott elfogadhatóbbnak ennél az ajánlatnál - mégsem volt a veresdi előljárók ínyére. Szerintük ugyanis sem a csendőrség, sem a rendőrség, sőt még a hadsereg sem tudná legyőzni ezeket az emberfölötti lényeket, akik természetfölötti eszközökkel rendelkeznek védelmükre.

- Most jut eszembe - szólalt meg a fiatal gróf -: hiszen még nem mondták meg, kié vagy kié volt ez a várkastély.

- Egy régi, idevalósi családé, a Gortz báróké - felelte Kolc bíró.

- A Gortz családé?! - kiáltott fel Teleki Ferenc.

- Azé!

- Ebből a családból származik Rudolf báró?

- Igen, gróf úr.

- És nem tudják, mi lett vele?

- Nem. Gortz báró már hosszú évek óta távol van a kastélytól.

Teleki Ferenc elsápadt, s elváltozott hangon, gépiesen ismételte a nevét:

- Gortz Rudolf!

IX

A Teleki-nemzetségnek kevésbé kedvezett a sors, mint a kárpáti vár kastély híres bükkjének, amelynek még három ága maradt - a Telekiek egyetlenegy ágra zsugorodtak össze: a craiovai Telekiekre, s ennek családnak is utolsó sarja volt ez a fiatal nemes, aki nemrég Veresdre érkezett.

Ferenc gróf gyermekkorában sohasem hagyta el az ősi kastélyt, ahogy szüleivel élt. E család leszármazottai nagy tekintélyt élveztek, és vagyonukat nemes célokra használták fel. A vidéki nemesség bőkezű, vendégszerető életét folytatták, s évente legfeljebb egyszer hagyták el uradalmukat, amikor ügyeik Craiovába, ebbe az alig néhány mérföldnyire fekvő városkába szőlítették őket.

Ez az életmód természetesen befolyással volt egyetlen fiuk neveltetésére, és Ferencen bizonyára sokáig megéreződött az a környezet, amelyben ifjúsága telt. Tanítója egy öreg olasz pap volt, aki csupán arra oktathatta, amit maga is tudott, márpedig ő nem tudott sokat. Így hát az ifjúvá serdült gyermeknek csak igen felületes ismeretei voltak a tudományokban, a művészetben és a korabeli irodalomban. Viszont szenvedélyesen vadászott, éjjel-nappal az erdőségekben és a síkságokon cserkészett, szarvasokat és vadkanokat üzött, késsel rontott rá a hegyi vadállatokra - ez volt a fiatal gróf megszokott időtöltése, aki igen bátor és elszánt volt, és e kegyetlen foglalatosság terén valóságos hőstetteket művelt.

Alig tizenöt esztendő volt, amikor anyja meghalt, s még nem töltötte be a huszonegyedik évét, amikor apja vadászszerencsétlenség áldozata lett.

A fiatal Ferenc fájdalma határtalan volt. Megsíratta anyját - és nem sokkal utóbb az apját is. Hiszen néhány éven belül veszítette el mindkettőjüket. Minden gyöngédsége, szívének vonzalma addig a fiúi szeretetben összpontosult, és ez kielégíthette a gyermekkor és az ifjúság rajongását. Amikor azonban ez a szeretet kihunyott, s mivel barátai sohasem voltak, és nevelője is meghalt - Ferenc egyedül találta magát a világban.

Az ifjú gróf még három évig craiovai kastélyában maradt, egyáltalán el sem akarta hagyni. Úgy élt ott, hogy nem is próbált semmiféle kapcsolatot teremteni a külvilággal. Csupán egyszer-kétszer látogatott el Bukarestbe, mert bizonyos ügyek szükségessé tették ezt; ilyenkor is rövid távollét után sietett hazatérni birtokára.

Ez az életmód azonban nem tarthatott örökké, és Ferenc végül is szükségét érezte, hogy bővítse látókörét, amelyet szorosan korlátaik közé szorítottak a román hegyek - és kiröppenjen innen.

Körülbelül huszonhárom éves korában elhatározta, hogy utazni fog. Vagyona mindenképpen lehetővé tette, hogy kedvére hódoljon új kedvtelésének. Egy szép napon öreg cselédeire bízta a craiovai várat, s elhagyta a havasalföldi vidéket. Magával vitte Rockót, ezt a hajdani katonát, aki már tíz év óta a Teleki család szolgálatában állt, és minden vadászkirándulásra elkísérte őt; bátor, elszánt Craiova környéki férfi volt, s hűségesen ragaszkodott gazdájához.

Az ifjú gróf európai körútra indult, néhány hónapot a kontinens fővárosaiban és nevezetes városaiban akart eltölteni. Nem ok nélkül vélte úgy, hogy a craiovai kastélyban szerzett felületes ismereteit kiegészíthetik egy gondosan megtervezett utazás tanulságai.

Teleki Ferenc először Olaszországba látogatott, mert meglehetősen folyékonyan beszélt olaszul, ezt a nyelvet még az öreg paptól tanulta. E történelmi emlékekben oly gazdag föld - amely iránt kivételes vonzalmat érzett - olyannyira büvőkörébe vonta, hogy a gróf négy évet töltött rajta: Velencéből néha átrándult Firenzébe, Rómába vagy Nápolyba, de minduntalan visszatért ezekbe a művészeti központokba, nem tudott elszakadni tőlük. Úgy vélte, Franciaországot, Németországot, Oroszországot, Angliát megnézheti később is, sőt, nagyobb haszonnal tanulmányozhatja majd, ha a korral a felfogása is érettebb lesz; olasz nagyvárosok bájának élvezéséhez viszont éppen az ifjúsága heve kellett.

Huszonhét éves volt, amikor utoljára Nápolyba utazott. Csak néhány napot szándékozott itt tölteni, útban Szicília felé. Az ősi Trinacria átkutatásával akarta befejezni utazását; azután pedig, úgy tervezte visszatér a craiovai várba, egyévi pihenőre.

Egy váratlan körülmény azonban egy csapásra felborította terveit, sőt egész életére döntő hatással lett, megváltoztatva annak menetét.

Az Olaszországban töltött néhány esztendő alatt az ifjú gróf ugyan csak közepes haladást ért el a tudományokban, amelyek iránt különösebb készséget nem érzett - szépérzéke azonban feltárult, akárcsak a fény a látóvá lett vak előtt. A művészet nagyszerű alkotásai számára kitárulkozó elmével rajongott a festészet remekműveiért, sorra látogatta a nápolyi, velencei, római és firenzei múzeumokat. Ugyanakkor a színházakban megismerte korának zenei alkotásait, és lelkesedett a kiváló előadóművészekért.

Utolsó nápolyi tartózkodása alatt - bizonyos különleges körülmények között, amelyekről mindjárt beszámolunk - történt, hogy egy bensőségebb természetű, mélyebbre hatoló érzés ejtette rabul szívét.

Ebben az időben egy híres énekesnő szerepelt a San Carlo Színházban; tiszta hangja, kiforrott előadásmódja, drámai játéka a szenvedélyes zenebarátok csodálatát érdemelte ki. Stilla addig sohasem keresett külföldön babért, s nem énekelt mást, mint olasz zenét, amely első helyen állt a kor művészetében. Sorjában fellépett a torinói Carignan, a milánói Scala, a velencei Fenice, a firenzei Alfieri, a római Apollo és a nápolyi San Carlo Színházban, és e diadalútja nyomán egyáltalán nem sajnálta, hogy még nem szerepelt Európa más színpadain.

Stilla ekkor huszonöt éves volt és csodálatosan szép: hosszú haja aranszínben játszott, mély tűzű fekete szemében lángok villóztak, vonásai tiszták voltak, arcszíne meleg tónusú, alakja pedig olyan, hogy Praxitelész vésője sem formálhatta volna tökéletesebbre. És ez a teremtség nagyszerű művésszé, második Malibranná fejlődött, akiről ugyancsak elmondhatta volna Musset:

„És a kint éneked mennybe ragadta fel!”

És a hang; melyet a költők legnépszerűbbike halhatatlan stancáiban így magasztalt:

„...s e szívből fakadó hang hat csak el a szívig...”

- éppen ilyen volt a Stillaé a maga kimondhatatlan nagyszerűségében.

Ez a kitűnő művésznő, aki olyan tökéletesen ábrázolta a gyöngédség hangjait, a lélek leghatalmasabb érzéseit - saját szívében állítólag sohasem érezte ennek rezdülését. Sohasem szeretett, szeme sohasem viszonzta a színpadon rászegeződő ezernyi pillantást. Úgy látszott, csak a művészetében és kizárólag a művészetéért akar élni.

Ferenchen, amióta először látta Stillát, nyomban fellángolt az első szerelem leküzdhetetlen rajongása. Elállt korábbi tervétől, hogy szicíliai útja után elhagyja Olaszországot, s úgy határozott, az évad végéig Nápolyban marad. Mintha valami láthatatlan kötelék fűzte volna az

énekesnőhöz, s nem volt ereje eltépni ezt - ott ült valamennyi előadáson, a közönség lelkesedése valóságos diadallá avatta Stilla fellépéseit. Az ifjú gróf képtelen volt elfojtani szenvedélyét, s több ízben megpróbált az énekesnő közelébe jutni; Stilla szobájának ajtaja azonban könyörtelenül zárva maradt előtte, akárcsak sok más, fanatikus csodálója előtt.

Így hát a fiatal gróf hamarosan a legszánalmasabb ember lett. Állandóan Stillára gondolt, csak azért élt, hogy lássa és hallja őt, nem igyekezett kapcsolatokat teremteni a nagyvilágban, ahová neve és vagyona szólította, szíve és elméje szüntelen feszültségben élt - ezért egészségi állapota nemsokára komolyan megrendült. Képzeltethető, mit szenvedett volna, ha vetélytársa is van; ezt az egyet azonban tudta: senki sem jelenthet veszélyt számára - még az a meglehetősen különös alak sem, akinek vonásait és jellemét e történet későbbi fordulatai miatt kénytelenek vagyunk már most megismertetni az olvasóval.

Ötven-ötvenöt éves férfi volt - legalábbis ennyinek tartották Teleki Ferenc legutóbbi nápolyi utazása idején. Ez a zárkózott egyén szemlátomást igyekezett túltenni magát az előkelő osztály körében elfogadott társadalmi illemszabályokon. Semmit sem tudtak családjáról, helyzetéről, múltjáról. Ma Rómában tűnt fel, holnap Firenzében, mégpedig - s ezt meg kell mondani - mindenkor aszerint, hogy Stilla épp Rómában vagy Firenzében tartózkodott. Valójában csak egyetlen szenvedélyét ismerték: azt, hogy hallja ezt a hírneves primadonnát, aki első helyen állt korának énekművészetében.

Míg Teleki Ferenc attól a naptól fogva, amikor első ízben meglátta a nápolyi színházban, csak azért élt, hogy Stillát lássa - ez a különös műkedvelő csak azért élt, hogy hallja őt, s az énekesnő hangja nyilván ugyanolyan létszükségletté vált számára, akár a levegő. Sohasem igyekezett a színházon kívül találkozni a művésznővel, sohasem kereste fel, nem is írt neki. De valahányszor Stilla valamely olasz színházban fellépett, mindig látni lehetett, amint elhalad a jegyszedő előtt egy magas termetű férfi, hosszú, sötét felöltőben, arcát eltakaró, széles karimájú kalapban. Sietve foglalt helyet az előre kibérelt rácsos páholy mélyén; s itt maradt elzárkózva, mozdulatlanul és szótlanul az egész előadás alatt. Majd amikor Stilla befejezte utolsó áriáját, lopva távozott, egyetlen más énekest vagy énekesnőt nem hallgatott meg tovább.

Vajon ki volt ez a kitartó néző? Stillának is feltűnt, de hasztalan próbálta kideríteni. Mivel igen fogékony természetű volt, végül is megijedt e fura ember jelenlététől - ez a félelem oktalan volt ugyan, de lényegében nagyon is reális. Jóllehet sohasem láthatta a páholya mélyén ülő férfit - az sohasem engedte le a rácsot -, tudta, hogy ott van, érezte a rászegeződő, parancsoló tekintetét, és ettől annyira zavarba jött, hogy még a színre lépésekor felharsanó éljenzést sem hallotta.

Elmondtuk már, hogy ez az ember sohasem közeledett Stillához. De ha megismerni nem is próbálta - ezt a körülményt különösen hangsúlyozzuk -, szüntelenül figyelemmel kísérte mindazt, ami a művésznőre emlékeztethette. Így az övé volt Stilla legszebb arcképe, Gregorio, a nagy festő műve: szenvedély, tűz, fenség sugárzott róla, s az énekesnőt egyik legkiválóbb szerepében ábrázolta; e méregdrágán vásárolt portré megérte az árat, melyet a csodáló fizetett érte.

Bár ez a különöcs mindenkor egyedül ült páholyában Stilla fellépései alkalmával, csak azért távozott el hazulról, hogy a színházba menjen - ebből nem szabad azt a következtetést levonni, hogy teljes elszigeteltségben élt. Nem: magányát egy magafajta fura társával osztotta meg.

Ennek az egyénnek a neve Orfanik volt. Hány éves lehetett, hová valósi, hol született? E kérdésekre senki sem tudott válaszolni. Ha hinni lehetett neki - márpedig szívesen beszélt -, azoknak a félreismert tudósoknak egyike volt, akiknek lángelméje nem képes érvényesülni, s ezért meggyűlölték a világot. Nem ok nélkül feltételezték róla, hogy bizonyára holmi ágrólszakadt feltaláló, akit bőkezűen támogat egy gazdag dilettáns.

Orfanik középmagas, sovány, beteges külsejű, csenevész ember volt, olyan sápadt arccal, amelyet régies kifejezéssel „böjti ábrázatnak” neveznek. Különös ismertetőjele volt, hogy fekete ellenzőt viselt a jobb szemén, amelyet bizonyára valamilyen fizikai vagy kémiai kísérlet alkalmával veszített el, orrán pedig vastag szemüveget, melynek egyetlen üvege rövidlátó bal szemét szolgálta - ebben olykor zöldes fény gyúlt fel. Magányos sétái közben olyan élénken hadonászott, mintha valamilyen láthatatlan lénynek beszélne, aki némán hallgatja szavait.

Ez a két alak - a különös zenebolond és a nem kevésbé különös Orfanik - közismert volt, legalábbis amennyire lehetett, azokban az olasz városokban, ahová a színházi évad rendszeresen szólította őket. Megvolt az a kiváltságuk, hogy felkeltették a közönség kíváncsiságát, és bár Stilla bámulója mindig visszautasította a hírlaptudósítokat és tolakodó interjúkísérleteiket, neve és nemzetisége végül mégis kiderült: román származású volt, s amikor Teleki Ferenc megérdeklődte honfitársa nevét, ezt a választ kapta:

- Gortz Rudolf báró.

Így álltak a dolgok, amikor az ifjú gróf Nápolyba érkezett. A San Carlo Színház két hónapja zsúfolt volt, Stilla sikere estéről estére nőtt. Még sohasem énekelt ilyen csodálatosan a repertoárjához tartozó szerepekben, még sohasem keltett lelkesebb éljenzést.

Ferenc mindegyik előadáson ott ült a földszint első soraiban, a titokzatos román báró, Gortz Rudolf pedig páholya mélyére húzódva valósággal belemerült a nagyszerű ének hallgatásába, szomjasan itta magába ezt a lenyűgöző hangot, amely nélkül látszólag élni sem tudott volna.

Akkor terjedt el Nápolyban egy kósza hír - a közönség ugyan nem volt hajlandó elhinni, de végül mégis riadalommal töltötte el a zenekedvelők világát.

Azt beszélték, hogy Stilla az évad befejeztével megválnak a színpadtól. Hogyhogy! Hát lehetséges, hogy tehetségének csúcsán, szépségének teljében, művészi pályája tetőpontján visszavonulásra gondoljon?

Bármennyire valószínűtlennek tűnt legyen, igaz volt, és ebben az elhatározásban része volt Gortz bárónak is - noha ő nem is sejtette ezt! A titokzatos viselkedésű néző, bár mindig páholyának rácsa mögé rejtőzött, végül is állandó, ideges izgalmat keltett Stillában, és a művész már tehetetlen lett vele szemben. Mihelyt kilépett a színpadra, annyira a hatása alá került, hogy zavara - amely a közönségnek is feltűnt - lassanként aláásta egészségét. Jól tudta, ha elhagyja Nápolyt, és Rómába, Velencébe vagy a félsziget bármely más városába menekül, ez sem elegendő ahhoz, hogy megszabaduljon Gortz báró jelenlététől. Még akkor sem sikerülne elmenekülnie előle, ha Itáliából Német-, Orosz- vagy Franciaországba utazna; a báró követné mindenüvé, ahol fellép, és csak úgy szabadulhat meg ettől a tolakodó zaklatástól, ha végképp szakít a színházzal.

Még két hónappal azelőtt, hogy elterjedt volna Stilla visszavonulásának híre, Teleki gróf olyan lépésre szánta el magát, amelynek következményei - szerencsétlenségére - jóvátehetetlen katasztrófát idéztek elő. A grófnak, aki független ember volt és nagy vagyon ura, sikerült megismerkednie és magát megkedveltetnie Stillával, és megkérte az énekesnő kezét.

Stilla már régóta tudta, hogy milyen érzéseket ébresztett az ifjú grófban. Olyan nemesembernek tartotta, akire bármily nő - még a legelőkelőbb társaságból való is - szíves örömet rábízta volna a boldogságát. Ezért amikor Teleki Ferenc felajánlotta a nevét, az énekesnő - abban a lelkiállapotban, amelyben már egy ideje volt - rokonszenvvel fogadta a grófot, s ezt nem is igyekezett titkolni. Érzelmibe vetett teljes hittel adta beleegyezését, hogy Teleki gróf neje legyen, és nem sajnálta, hogy ott kell hagynia énekesnői pályáját.

Tehát igaz volt a hír, hogy a San Carlo évadjának végeztével Stilla többé egyetlen színházban sem szerepel. Házasságát, amelyet már eddig is rebesgettek, mindenki bizonyosnak tekintette.

Képzeltető, hogy ez a hír nemcsak a művészvilágban, hanem az előkelő olasz társaság körében is rendkívüli hatást keltett. Előbb nem voltak hajlandók elhinni, hogy a terv megvalósulhat - most mégis bele kellett törődniük. Ekkor féltékenység és gyűlölet támadt az ifjú gróf ellen, aki a kor legnagyobb énekesnőjét készítelte elrabolni a művészettel, a sikertől, a zenekedvelők bálványozása előtt. Ez odáig fajult, hogy Teleki Ferenc jó néhány fenyegető levelet is kapott - a fiatalember azonban egyetlen pillanatig sem törődött velük.

De ha a nagyközönség így fogadta a hírt, el lehet képzelni, mit érezhetett Gortz Rudolf a gondolatra, hogy Stillát elragadják tőle, s vele együtt elveszíti mindazt, ami az élethez köti. Az a kósza hír kapott szárnyra, hogy öngyilkossági kísérletet követett el. Annyi azonban bizonyos volt, hogy ettől a naptól fogva többé nem látták Orfanikot a nápolyi utcákon kószálni. Ő már nem hagyta el Rudolf bárót, sőt több ízben bezárkózott vele együtt a San Carlónak abba a páholyába, ahol a báró minden előadáson ült - ilyesmit pedig Orfanik azelőtt sohasem tett, mivel, mint sok más tudós, a zene varázsa iránt teljesen érzéketlen volt.

Teltek-múltak a napok, de az izgalom nem csitult el, s azon az estén érte el tetőfokát, amikor Stilla utoljára lépett fel a színházban. Arconati remekműve, az Orlando pompás Angelica-szerepében búcsúzott a közönségtől.

Ha a San Carlo tízszer akkora lett volna ezen az estén, akkor sem tudta volna befogadni az ajtók előtt tülekedő nézőket; java részük kint rekedt a téren. Attól lehetett tartani, hogy tüntetés lesz Teleki gróf ellen, ha nem is azalatt, amíg Stilla a színpadon van, de mindenesetre a végén, amikor az opera ötödik felvonása után legördül a függöny.

Gortz báró helyet foglalt páholyában, Orfanik most is ott volt mellette.

Stilla megjelent, és izgatottabbnak látszott, mint valaha. Mégis erőt vett önmagán; átengedte magát az ihletnek, s olyan tökéletesen, olyan páratlan tehetséggel énekelt, hogy ez szóval el sem mondható. Leírhatatlan lelkesedést keltett a nézők között, elragadtatottságuk a tébolyig fokozódott.

Az előadás alatt az ifjú gróf a színfalak mögött tartózkodott; annyira türelmetlen, ideges és izgatott volt, hogy alig tudta türtőztetni önmagát, elátkozta a jelenetek hosszú sorát, bosszankodott a tapsok és a függöny elé hívások okozta késedelem miatt. Alig várta már, hogy kiragadja a színházból szerelmét, aki hamarosan Teleki grófné lesz, s elvigye messzire, nagyon messzire, olyan messzire, hogy ezentúl csak az övé legyen, egyedül az övé!

Elérkezett az a drámai jelenet, amikor az Orlando hősnője meghal. Arconati csodálatos zenéje sohasem zengett szívhez szólóbban, Stilla sohasem tolmácsolta szenvedélyesebb hangokkal. Úgy látszott, egész lelke kiárad ajkain... És mégis úgy rémlett, hogy ez az el-elcsukló hang hamarosan megtörik, ez a hang többé nem csendül fel! Ebben a pillanatban Gortz báró páholyának rácsa lehullott. Hosszú ősz hajjal keretezett, izzó szemű, különös fej tűnt elő; mámoros arca ijesztően sápadt volt - és Ferenc a színfalak mögül teljes világosságba láthatta a bárót. Ez eddig még sohasem fordult elő.

Stilla teljesen átadta magát a végária szenvedélyes strettájának... Újra felcsendültek ajkán a magasztos érzéssel fűtött sorok:

*Innamorata, mio cuore tremante
Voglio morire...**

Egyszerre csak megakad...

Megretten Gortz báró arcától... Megmagyarázhatatlan rémület bénítja meg... Hirtelen a szájához kap, amelyet vörösre fest a kibuggyanó vér... Az énekesnő megtántorodik... összerogy...

A nézők remegve, tébolyult izgalommal, roppant aggodalom ugrálnak fel...

Gortz báró páholyából kiáltás harsan...

Ferenc a színpadra rohan, karjába kapja Stillát, fölemeli... ránéz... szólítja...

- Meghalt!... Meghalt!... - kiáltja. - Stilla meghalt!...

Stilla valóban meghalt... Mellében megpattant egy ér... Utolsó sóhajával örökre elnémult az éneke!

Az ifjú grófot olyan állapotban vitték haza szállodájába, hogy joggal féltették elméje épségét. Még Stilla temetésén sem lehetett jelen, amelyre a nápolyi lakosság óriási tömege gyűlt össze.

A Campo Santo Nuovóban, ahol az énekesnőt örök nyugalomra helyezték, a fehér márvány sírkövön csupán egyetlen szó olvasható:

S T I L L A

A temetés napjának estéjén egy férfi jelent meg a Campo Santo Nuovóban. Lehajtott fejjel, riadt szemmel sokáig bámult arra a helyre, ahol Stillát elhantolták; összeszorított száján már mintha a halál pecsétje ült volna. Úgy tűnt, hallgatózott: hátha a nagy művésznő hangja utoljára felzendül a sírból...

Gortz Rudolf báró volt.

Még aznap éjjel Orfanik kíséretében el is hagyta Nápolyt, s elutazása óta senki sem hallott róla semmit.

Másnap levél érkezett Teleki Ferenc címére.

Csak néhány szóból állt, s fenyegetően kurta volt:

Őn ölte meg őt!... Jaj önnek, Teleki gróf.

Gortz Rudolf

* Szerelmes lányka, reszkető szívemmel meghalni vágyom.(olasz)

X

Így végződött a szomorú történet.

Teleki gróf élete egy hónapig veszélyben volt. Senkit sem ismert meg, a legényét, Rockót sem. Halálra vált ajka a láz tetőfokán is egyetlen nevet suttogott: a Stilláét.

A fiatal gróf megmenekült a haláltól. Az orvosok ügyessége, Rockó szüntelen gondoskodása meg a fiatalság és a természet ereje révén végül is felépült. Elméje sértetlenül került ki a szörnyű megrázkódtatásból. Amikor végre feleszmélt, és eszébe ötlött az Orlando tragikus zárójelenete, amelyben a művésznő lelke elszállt - így kiáltott fel:

- Stilla!... Stillám! - És kezét szinte tapsra nyújtotta.

Mihelyt a gróf elhagyhatta betegágyát, Rockónak sikerült rávennie gazdáját, hogy elmeneküljön abból az átkozott városból, és román földre, craiovai kastélyába vitesse magát. Nápolyból való távozása előtt azonban az ifjú gróf imádkozni akart az elhunyt sírjánál, végső, örök búcsút szeretett volna venni tőle.

Rockó elkísérte a Campo Santo Nuovóba. Ferenc ráborult a kegyetlen hantra, úgy vájta körmével, mintha a sírba kíváncznék. Rockó ügyel-bajjal vonszolta el a hanttól, amely alatt ott feküdt egész boldogsága.

Néhány nap múlva hazautaztak a havasaljai Craiovába, a gróf visszatért családjá ősi birtokára. Öt esztendeig teljes magányban élt a kastélyban, ki sem mozgott. Sem az idő, sem a távolság nem tud enyhíteni fájdalmát. Felejténie kellett volna, de ez lehetetlennek bizonyult. Stilla emléke olyan elevenen élt benne, akár az első napon, valósággal összeforrott egész életével. Vannak sebek, melyeket csak a halál gyógyíthat be.

Elbeszélésünk kezdete táján azonban az ifjú gróf már néhány hete távol volt kastélyától. De milyen hosszas és nyomatékos unszólásra volt szükség, míg Rockó rávette gazdáját: szakítson ezzel a pusztító magányossággal! Ha nem tud megvigasztalódni, ám legyen; feltétlenül szükséges azonban, hogy megpróbálja elűzni fájdalmát.

Útitervet készítettek, amely szerint először Erdélybe látogatnak át. Azután pedig - Rockó remélte - az ifjú gróf talán hajlandó lesz folytatni európai útját, amelyet a szomorú nápolyi események szakítottak félbe.

Teleki Ferenc tehát elindult, ez alkalommal gyalogosan és csupán rövid kirándulásra. Rockóval együtt felment a havasalföldi síkságon, egészen a Kárpátok roppant hegytömegéig; végigjárták a Vulkan-szorost, majd miután megmászták a Retyezátot, és kiruccantak a Maros völgyébe is - Veresd faluba érkeztek, s a Mátyás Király fogadóba tértek be pihenni.

Az olvasó tudja, milyen hangulat uralkodott érkezésükkor, és hogyan tájékoztatták a gróft azokról a megmagyarázhatatlan eseményekről, amelyek színhelye volt a kárpáti várkastély. Azt is tudjuk, miként értesült a gróf az imént arról, hogy a várkastély Gortz báró tulajdona.

E név sokkal feltűnőbb hatást tett az ifjú grófra, semhogy Koltz bíró és a többi tekintélyes falusi polgár figyelmét elkerülhette volna. Rockó a pokolba kívánta ezt a falusi bírót, aki olyan szerencsétlenül kiejtette ezt a nevet, ráadásul pedig itt van ez az ostoba história a várról. Ugyan miért vezette a balszerencse Teleki Ferencet éppen ide, Veresdre, a kárpáti várkastély tőszomszédságába!

A fiatal gróf hallgatásba burkolózott. Tekintete hol az egyik, hol a másik veresdire révedt, s nagyon is elárulta lelkének izgalmát, amelyet hiába igyekezett csillapítani.

Kolc bíró és barátai megértették, hogy valamilyen titokzatos kötelék fűzi Teleki grófot Gortz báróhoz; bármennyire kíváncsiak voltak azonban, illő tartózkodást tanúsítottak, és nem igyekeztek többet megtudni. Később úgys elválík, mi lesz a teendő.

Néhány pillanat múlva valamennyien eltávoztak a Mátyás Királyból; roppantul felizgatta őket az események e rendkívüli összejátszása, amely semmi jót nem ígért a falu számára.

De vajon most, hogy az ifjú gróf tudja, kié a kárpáti várkastély, megtartja-e ígétét? Gyulafehérvárra érkeve értesíti-e majd a hatóságokat, és kéri-e közbelépésüket? Ezen tündött a bíró, az iskolamester, Patak doktor és a többiek. Mindenesetre ha ő nem tenné, Kolc uram is elszánta már magát erre a lépésre. Jelentést tesz a csendőrségen, a hatóság majd átkutatja a kastélyt, s megállapítják, hogy szellemek kísértenek-e ott vagy gonosztevők lakják - elvégre a falu nem élhet tovább ilyen lidércnyomás alatt.

A lakosok többsége szemében ez ugyan hasztalan kísérlet, hatástalan intézkedés lesz. Szellemekre földi hatalomnak támadni!... De hiszen a csendőrök kardja úgy eltörik majd, akár az üvegporhár, puskájuk pedig csütörtököt mond.

Teleki Ferenc egyedül maradt a Mátyás Király nagytermében, belemerült fájdalmas emlékeibe, amelyeket Gortz báró neve idézett fel benne.

Majdnem egy óráig hevert így, szinte megsemmisülten egy karosszékbén, aztán felállt, elhagyta a vendéglőt, a földhányás vége fele vette útját, és a messzeséget kémlelte.

A Kopasz-hegy hátán, az Orgall-fennsík közepén ott emelkedik a kárpáti várkastély. Abban él ez a különös alak, a San Carlo Színház páholybérlője, az az ember, aki olyan leküzdhetetlen rémületet keltett a szerencsétlen Stillában. Jelenleg azonban a vár elhagyatott, Gortz báró nem tért vissza, mióta elmenekült Nápolyból. Azt sem tudta senki, mi lett vele, az is lehetséges, hogy a nagy művész halála után véget vetett életének.

Teleki így tévelygett a feltevések között, nem tudva, melyiket válassza.

Másrésről Deck Miklós erdész kalandja mégis meglehetősen aggasztotta, és szerette volna felfedni a várkastély titkát, már csak azért is, hogy megnyugtassa Veresd lakosságát.

Az ifjú gróf nem kételkedett abban, hogy gonosztevők kerestek menedéket a kastélyban, ezért úgy határozott, megtartja az álkísértetek leleplezésére tett ígétét, és értesíti a gyulafehérvári csendőrséget.

Hogy azonban módja legyen intézkedni, ehhez tüzetesebb részletekre volt szüksége az úgről. Leghelyesebbnek látszott, ha személyesen az ifjú erdészhez fordul. Ezért délután három óra tájt, mielőtt a Mátyás Királyba visszatért, beállított a bíró házába.

Kolc uram nagy megtiszteltetésnek tartotta a látogatást - olyan előkelő úr, mint Teleki gróf úr... egy régi craiovai nemes család sarja... neki köszönheti majd Veresd nyugalmanak vissza-szerzését... meg a jólétét is... mivel a turisták megint látogatni fogják a vidéket... és leróják az úti adót... hiszen nem kell majd a kárpáti várkastély gonosz szellemeitől félniük... satöbbi, satöbbi.

Teleki Ferenc megköszönte Kolc bírónak a szívélyes üdvözlő szavakat, és megkérdezte, van-e akadálya annak, hogy megismerkedjék Deck Miklóssal.

- Semmi akadály, gróf úr - felelte a bíró. - Ez a derék legény a körülményekhez képest jól van, és hamarosan újra átveszi szolgálatát. - Majd megfordult, és így szólt éppen belépő leányához: - Ugyebár, Miriota?

- Isten adja, hogy így legyen, apám! - válaszolt Miriota meghatottan.

Ferencet elbűvölte a lány bájos köszöntése; s mivel látta, hogy Miriota még mindig aggódik jegyesének állapota miatt, sietve néhány felvilágosításért fordult hozzá.

- Úgy hallottam, Deck Miklós nem sebesült meg súlyosan.

- Nem, gróf úr - felelte Miriota -, hála az égnek!

- Jó orvosuk van Veresden?

- Hm! - jegyezte meg Kolc uram olyan hangon, amely nem volt túlzottan hízelgő a hajdani vesztegzári ápolóra.

- Patak doktor - válaszolt Miriota.

- Ugyanaz, aki elkísérte Deck Miklóst a kárpáti várkastélyba?

- Ugyanaz, gróf úr.

- Miriota kisasszony - mondta erre Teleki Ferenc -, beszélni szeretnék a vőlegényével az ő érdekében, és pontosabb részleteket kapni kalandjáról.

- Készségesen szolgál majd velük, még ha kissé kimerítené is...

- Nem fogok visszaélni a szívességével, Miriota kisasszony, és semmi olyat nem teszek, ami árthatna Deck Miklósnak.

- Tudom, gróf úr.

- Mikor lesz az esküvőjük?

- Két hét múlva - felelte a bíró.

- Akkor majd örömmel eljövök, ha ugyan Kolc uram szíveskedik meghívni.

- Micsoda megtiszteltetés, gróf úr!

- Két hét múlva, rendben van, és bizonyos vagyok benne, hogy Deck Miklós nyomban meggyógyul, mihelyt módja lesz egy rövid sétát tenni bájos menyasszonyával.

- Isten segítségével, gróf úr! - felelte pirulva a lány.

Bájos arca e pillanatban olyan látható aggodalmat fejezett ki, hogy Ferenc megkérdezte az okát.

- Igen! Isten segítségével - felelte Miriota -, mert amikor a gonosz szellemek tilalma ellenére megpróbált behatolni a kastélyba, akkor kihívta a haragjukat maga ellen!... És ki tudja, nem fogják-e egész életében kegyetlenül kínozni...

- Ami ezt illeti, Miriota kisasszony - felelte Ferenc -, mi majd rendet teremtünk itt, ezt megígérhetem.

- Semmi baja nem esik az én szegény Miklósomnak?

- Az égvilágon semmi, és hála a csendőröknek, néhány nap múlva ugyanolyan biztonságosan járhatnak majd az emberek fent a várban, akár a veresdi főtéren!

A fiatal gróf alkalmatlannak vélte, hogy a természetfölötti kérdését ilyen elfogult elmék előtt tovább vitassa, ezért megkérte Miriotát, vezesse az erdész szobájába.

A lány készségesen megtette ezt, és magára hagyta vőlegényével grófot.

Deck Miklós már értesült arról, hogy két utas érkezett a Mátyás Király fogadóba. Felkelt a vén karosszékből, amely olyan szélesen öblös volt, akár egy strandkosár, hogy üdvözölje látogatóját. Mivel már alig érezte a hirtelen rátört bénulás következményeit, képes volt válaszolni Teleki gróf kérdéseire.

Az barátságosan kezét szorított a fiatal erdésszel, majd így szólt:

- Deck barátom, mindenekelőtt azt kérdezem meg, hisz-e abban, hogy természetfölötti lények laknak a kárpáti várkastélyban?

- Kénytelen vagyok hinni benne, gróf úr - felelte Deck Miklós.

- És ők akadályozták volna meg, hogy átjusson a falon?

- Ebben nem kételkedem.

- És miért nem, kérem szépen?

- Azért nem, mert ha nincsenek szellemek, akkor nem lehetne megmagyarázni azt, ami velem történt.

- Volna szíves elmesélni nekem ezt a dolgot úgy, ahogyan történt, semmit ki nem hagyva?

- Szívesen, gróf úr.

Deck Miklós töviről hegyire elmesélte a kért históriát. Csak megerősíthette azokat az eseményeket, amelyekről Teleki gróf már a Mátyás Király vendégeivel való beszélgetésekor tudomást szerzett. A ifjú gróf - tudjuk - teljesen természetes magyarázatot talált az eseményekre.

E kalandos éjszaka fejleményei, végtére is könnyűszerrel megmagyarázhatók voltak, ha a várat elfoglaló emberi lényeknek - gonosztevőknek vagy másoknak - efféle kísérteties hatások előidézésére alkalmas berendezések állnak rendelkezésükre. Patak doktor a különös állítását - mikor úgy érezte, mintha láthatatlan erő a földhöz láncolt volna - pedig káprázatnak lehetett tartani. Valószínűnek látszott, lába egészen egyszerűen azért mondta fel a szolgálatot, mert esztét vesztette a rémülettől - és Ferenc gróf ezt nyomban ki is jelentette az ifjú erdésznek.

- Hogyhogy, gróf úr - válaszolt az -, ennek a gyávának a lába éppen akkor mondott volna csődöt, amikor menekülni akart? Ez nemigen lehetséges, ismerje el!

- Nos hát - folytatta Teleki - tegyük fel, hogy a lába egy fűbe rejtett csapdába akadt bele az árok alján.

- Amikor egy csapda bezárul - felelt az erdész -, kegyetlenül megsebzí az embert, kitépi a húsát. Patak doktor lábán pedig sebnek nyoma sincs.

- Megjegyzése helyes, Deck Miklós, mégis, higgye el, a doktor azért nem tudott kiszabadulni, mert a lábát mégis valami kelepce tartotta fogva.

- Akkor azt kérdelem, gróf úr, miképpen nyílhatott ki magától a csapda, hogy visszaadja a doktor szabadságát?

A grófot eléggé zavarba ejtette ez a megjegyzés, nem tudott választ adni.

- Egyébként, gróf úr - fűzte tovább a szót az erdész -, Patak doktor dolgát önre bízom. Elvégre én csak azt állíthatom, amit magamtól tudok.

- Igen... hagyjuk ezt a derék doktort, és beszéljünk csak arról, ami magával történt, kedves Miklós.

- Ami velem történt, az teljesen világos. Nem kétséges, hogy szörnyű megrázkódtatás ért, mégpedig olyan módon, amely aligha lehet természetes.

- Nem látszott semmilyen seb a testén? - kérdezte Ferenc gróf.

- Semmilyen, gróf úr, mégis heves ütés ért.

- És valóban abban a pillanatban, amikor kezét a felvonóhíd vasára tette?

- Igen, gróf úr, és alighogy megérintettem, valósággal megbénultam. Szerencsére a másik kezem, amellyel a láncot fogtam, nem engedte el azt, így csúsztam le egészen az árok aljáig - onnan szedett föl a doktor, eszméletlen állapotban.

A gróf a fejét rázta, mint aki nem hiszi el a magyarázatot.

- Nos, gróf úr - szólt Deck Miklós - amit én az előbb elmeséltem, azt nem álmodtam, és ha hat órán keresztül teljes életnagyságban elnyúlva feküdtem ebben az ágyban, és utána még sokáig sem a karomat, sem a lábamat nem tudtam mozgatni - akkor nem volna ésszerű azt mondani, hogy én az egészet csak úgy elképzeltem!

- Én nem is állítom, és teljesen bizonyos, hogy nagy erejű rázkódás érte.

- Nagy erejű és ördögi!

- Nem, erről éppenséggel eltérő a véleményünk, Deck barátom - válaszolta a gróf. - Maga azt hiszi, hogy valamilyen természetfölötti lény sújtott le, én pedig nem hiszem. Mégpedig azért nem, mert természetfölötti lények nincsenek - sem gonosztevők, sem jótevők.

- Akkor volna szíves megmagyarázni azt, gróf úr, ami velem történt?!

- Egyelőre nem tudom, Deck barátom, de bizonyos lehet abban, hogy minden megoldódik, mégpedig a legegyszerűbben.

- Adná isten - felelte az erdész.

- Mondja csak - folytatta Teleki -, ez a kastély mindig a Gortz családé volt?

- Igen, gróf úr, és még ma is az övéké, bár a család utolsó sarja, Rudolf báró nyomtalanul eltűnt.

- És mikor tűnt el?

- Körülbelül húsz éve.

- Húsz éve?

- Igen, gróf úr. Egy szép napon Rudolf báró elhagyta a kastélyt, néhány hónappal távozása után meghalt az utolsó cselédje is - a bárót nem látták többé.

- Azóta senki sem tette be a lábát a várba?

- Senki.

- És mit gondolnak a környékeliek?

- Úgy tartják, hogy Rudolf báró biztosan meghalt külföldön, nem sokkal az eltűnése után.

- Tévednek, Miklós, a báró még él - legalábbis öt éve még élt.

- Valóban, gróf úr?

- Igen... Olaszországban... Nápolyban.

- A gróf úr látta?

- Láttam, öt éve.

- És azóta?

- Híret sem hallottam.

Az ifjú erdész eltűnődött. Egy ötlete támadt - de nem merte szavakba önteni. Végül rászánta magát, és fejét felemelve, szemöldökét ráncolva így szólt:

- Nem tételezhető fel, gróf úr, hogy Gortz Rudolf báró hazatért, mégpedig azzal a szándékkal, hogy titkon bezárkózzék a várába?

- Nem, barátom, ez nem tételezhető fel.

- Mi érdeke is fűződne hozzá, hogy elrejtőzzön, hogy soha senkit se engedjen a közelébe?

- Semmi - felelte Teleki.

Ez a gondolat lassanként mégis szöveget ütött az ifjú gróf fejébe. Nem lehetséges, hogy ez az ember, akinek léte mindenkor olyan rejtélyes volt, Nápolyból távozván, éppen ebbe a kastélyba vonult vissza? Hiszen itt, ha teljes elszigeteltségben akart élni, a furfangosan szított babonás hiedelmek révén könnyűszerrel megvédhette magát mindenféle tolatkodó kutatással szemben, jól ismerve a környékbeliek hangulatát!

Teleki gróf mégis haszontalannak vélte, hogy a veresdieket erre a feltevésre indítsa. Nagyon személyes jellegű dolgokba kellett volna beavatnia őket. Azonkívül senkit sem győzött volna meg, s ezt a gróf rögtön megértette. Deck Miklós ugyanis így folytatta:

- Ha Rudolf báró van a várban, akkor azt kell hinni, hogy Rudolf báró a Csört, mert csakis a Csört tehette velem ezt!

Ferenc gróf nem kívánt visszatérni erre az ördög témájára, ezért megváltoztatta a beszélgetés irányát. Miután minden eszközt latba vetett, hogy megnyugtassa az erdészt kalandjának következményeit illetően - mégis arra beszélt rá, hogy ne ismételje meg kísérletét. Hiszen nem az ő dolga ez, hanem a hatóságoké, és a gyulafehérvári csendőrök majd kifürkészik a várkastély titkát.

A fiatal gróf ezután elbúcsúzott Deck Miklóstól, és a legmelegebben mielőbbi jobbulást kívánt neki, hogy ne szenvedjen késedelmet a bájos Miriotával való lakodalma, melyre vendégként elígérkezett ő is.

Gondolataiba merülve tért vissza a Mátyás Királyba, és aznap el sem hagyta többé a fogadót.

Hat órakor Jónás felszolgált az estebédet a nagyteremben, és - dicséretes tapintatból - sem Kolc bíró, sem más falubeli nem háborította a gróf magányát.

Kilenc óra tájt Rockó megkérdezte:

- Ma nincs már szüksége rám, gazdám?

- Nincs, Rockó.

- Akkor kimegyek pipázni a földhányásra.

- Menj csak, Rockó, menj!

Teleki gróf a karosszékekben hátradőlve, gondolatban újra visszaszáll a feledhetetlen múltba... Nápolyban volt, a San Carlo Színház utolsó előadásán... Megint látta Gortz bárót, úgy, mint abban a pillanatban, amikor feje kihajolt a páholyból, izzó tekintete a művésznőre szegeződött, mintha meg akarta volna bűvölni...

Azután az ifjú gróf gondolata visszakanyarodott arra a levélre, amelyet ez a különös személy küldött. Azzal vádolta, hogy ő, Ferenc ölte meg Stillát...

Miközben emlékeibe merült, érezte, hogy fokozatosan erőt rajta az álmoság. De még abban a felemás állapotban volt, amikor az ember a legcsekélyebb zajt is képes érzékelni - s ekkor meglepő tünemény történt.

Úgy rémlett neki, hogy egy lágy és kifejező hang szárnyal a termen át, pedig egyedül volt, teljesen egyedül.

Ferenc gróf nem töprengett, álmodik-e vagy sem, hanem felemelkedett és figyelt.

Igen! Mintha egy száj közeledett volna a füléhez, és a láthatatlan ajkak közül Stefano kifejezéstartaloma szállt az ihletett szavakra:

*Nel giardino de' mille fiori,
Andiamo, mio cuore...*^{**}

Ferenc ismerte ezt a románcot. Ezt a kimondhatatlanul édes románcot énekelte Stilla azon a hangversenyen, amelyet búcsúfellépése előtt adott a San Carlóban.

Ferenc szinte elringatva, öntudatlanul adja át magát a varázslatnak, hogy még egyszer hallhatja őt.

Azután véget ér a dallam, s a fokozatosan halkuló hang belevész a levegő szelíd rezdüléseibe.

Teleki gróf lerázza zsibbadtságát... Hirtelen felkel... Visszatartja lélegzetét, igyekszik elkapni a szívéig hatoló hang valami távoli foszlányát...

De odabent és odakint egyaránt minden csendes.

- Az ő hangja! - suttogja Ferenc. - Igen!... Ez biztosan az ő hangja volt... az ő hangja, amelyet annyira szerettem!

Majd visszazökken a valóságba:

- Aludtam... és vele álmodtam!

^{**} Csábít a kert ezer virága, induljunk arra szívem... (olasz)

XI

Másnap az ifjú gróf már hajnalban felébredt, elméje még mindig zavart volt az éjszakai látomástól.

Úgy tervezte, reggel indul Veresdről Kolozsvárra.

Az volt a szándéka, hogy a petrozsényi és a livádiai ipartelepek megtekintése után egy teljes napra megáll Gyulafehérvárott, majd némi időt Erdély fővárosában, Kolozsvárott tölt; innen utazik Magyarország belsejébe - útjának utolsó állomására.

Kilépett a fogadóból, és a földhányáson sétálva, mélységes izgalommal vizsgálta messze-látóján keresztül a vár körvonalait, amelyek a kelő napban eléggé tisztán kirajzolódtak az Orgall-fennsíkon.

Gondolatai akörül forogtak, hogy Gyulafehérvárra érve megtartsa-e a veresdieknek tett ígéretét. Értesítse-e a csendőrséget arról, ami a kárpáti várkastélyban történik?

Amikor kötelezettséget vállalt, hogy visszaadja a falu nyugalma, ezt benső meggyőződéséből tette. Elvégre a vár egy gonosztevőbandának, vagy legalábbis gyanús embereknek szolgál menedékkül, akiknek érdekük, hogy ne jussanak nyomukra, s ezért iparkodnak megakadályozni, hogy a várat bárki megközelítse.

Ferenc gróf azonban sokat töprengett az éjjel; véleménye megváltozott, és most habozott.

Az igaz, hogy a Gortz család utolsó ivadéka, Rudolf báró öt évvel ezelőtt eltűnt, s hogy mi történt vele, azt soha senki sem tudhatta meg. Nem sokkal azután, hogy elhagyta Nápolyt, kétségtelenül halálhíre terjedt. De vajon igaz volt-e? Mi a bizonyíték a halálára? Gortz báró talán él, és ha él, akkor miért ne tért volna vissza ősei kastélyába? Orfanik, köztudottan az egyetlen bizalmasa, miért ne kísérhette volna el! Hátha ez a különös feltaláló a szerzője és rendezője azoknak a tüneményeknek, amelyek állandó rémületet keltenek a vidéken? Éppen ezt forgatta elméjében az ifjú gróf.

Annyi bizonyos volt, hogy ez a feltevés meglehetősen valószínű. Ha Rudolf báró és Orfanik a várban keresett menedéket, akkor érthető, hogy megközelíthetlenné kívánták tenni azért, hogy szokásaiknak és jellemüknek megfelelő zárkózott életet folytathassanak ott fent.

Ha a dolog így áll, most milyen magatartást kell tanúsítani? Helyénvaló-e beavatkozni Gortz báró magánügyeibe? Ezen tűnődve latolgatta a mellette és ellene szóló érveket - amikor Rockó csatlakozott hozzá a földhányáson.

A gróf a legjobbnak látta közölni vele gondolatait.

- Gazdám - felelte Rockó -, lehetséges, hogy Gortz báró eszeli ki mindezeket az ördögi ötleteket. Nos hát, ha így áll a dolog, akkor amondó vagyok, hogy ne ártsuk bele magunkat. Ezek a gyáva veresdiek hadd vágják ki magukat, ahogyan tudják, az ő dolguk. Nekünk kell visszaadni a falu nyugalma?

- Nem bánom - válaszolta a gróf. - Ha mindent alaposan megfontolok, azt hiszem, igazad is van, derék Rockóm.

- Én is azt hiszem - válaszolta egyszerűen a katona.

- Ami pedig Kolc bírót és a többieket illeti, ők már tudják, hogy bánjanak el a várbeli állítólagos szellemekkel.
- Csakugyan, gazdám. Elég, ha értesítik a gyulafehérvári csendőrséget.
- Reggeli után elindulunk, Rockó.
- Minden készen van.
- Mielőtt azonban újra lemennénk a Zsil völgyébe, elkanyarodunk a Kopasz-hegy felé.
- De miért, gazdám?
- Szeretném közelebbről látni ezt a különös kárpáti várkastélyt.
- Mire jó ez?
- Pusztá szeszély, Rockó, de még félnap i késedelmet sem okoz.

Rockót nagyon bosszantotta ez az elhatározás; legalábbis feleslegesnek tartotta. Szeretett volna távol tartani mindent, ami túlságosan élénken emlékeztethette az ifjú grófot a múltra. Most azonban minden ellenvetés hiábavaló volt: Rockó beleütközött gazdájának rendíthetetlen eltökéltségébe.

Ferenc gróf ugyanis - mintha ellenállhatatlan erő befolyása alá került volna - úgy érezte, vonzza valami a várhoz. Ez a vonzás talán öntudatlanul kapcsolatban állt azzal az álmossal, amelyben Stilla hangját hallotta, amint Stefano fájdalmas dallamát suttozja.

De valóban álmodott-e?... Éppen ezen tűnődött most, amikor eszébe jutott, hogy ugyanitt, a Mátyás Király ivójában egyszer már hallatszott egy hang. Azt állítják, ennek a hangnak fenyegetésével dacolt Deck Miklós oly meggondolatlanul. A fiatal gróf jelen lelkiállapotában nem lehet csodálkozni azon az elhatározásán, hogy a várkastély felé veszi útját, és felmegy egészen az ódon falak tövéig; bár a kastélyba nem szándékozott behatolni.

Magától értetődően szilárdan eltökélte, hogy szándékáról semmit sem közöl a veresdiekkel. Ezek az emberek még képesek volnának Rockóval együtt lebeszélni tervéről. A gróf ezért legényének is jó előre lelkére kötötte, egyetlen szót se szóljon szándékukról. Ha majd látják, amint a faluból lefelé haladnak a Zsil völgyébe - akkor úgyis azt hiszik majd, hogy Gyulafehérvárra mennek. A földhányás tetejéről azonban Teleki Ferenc megfigyelte, hogy egy másik út is halad a Retyezát tövében, egészen a Vulkán-szorosig. Tehát lehetséges fölmenni a Kopasz-hegy hátán anélkül, hogy újra áthaladna a falun - és így nem kerül Kolc bíró és a többiek szeme elé.

Déltájt Ferenc gróf vita nélkül kifizette a kissé borsos számlát, amelyet Jónás legnyájasabb mosolya kíséretében nyújtott át - és felkészült az indulásra.

Kolc bíró, a bájos Miriota, Hermod iskolamester, Patak doktor, Frik, a pásztor és sok más falubeli is eljött elbúcsúzni.

Az ifjú erdész már elhagyhatta szobáját, és világosan látszott, hogy hamarosan teljesen talpra áll - s ezt az egykori ápoló teljesen a maga érdemének tulajdonította.

- Sok boldogságot kívánok magának, Deck Miklós - mondta Ferenc gróf -, meg a menyasszonyának is.
- Hálásan fogadjuk - felelte a lány örömtől sugárzó arccal.
- Szerencsés utat, gróf úr - tette hozzá az erdész.
- Igen... remélem, az lesz! - válaszolt Ferenc, s homloka elborult.

- Gróf úr - szólalt meg ekkor a bíró -, arra kérjük, ne felejtse el megtenni azokat a lépéseket a gyulafehérvári hatóságnál.

- Nem felejttem, Kolc uram - felelte a gróf. - De ha valami feltartana utamon, akkor is tudja, milyen egyszerű módja van, hogy megszabaduljanak ettől a nyugtalanító szomszédságtól, és a kastély hamarosan semmiféle félelmet sem kelt többé a derék veresdi lakosságban.

- Könnyű mondani... - dörmögte az iskolamester.

- És megtenni is - felelte Ferenc. - Ha akarják, a csendőrök két napon belül leszámolnak a várban rejtőző lényekkel, bárkik legyenek is.

- Kivéve azt a nagyon valószínű esetet, ha az illetők szellemek - jegyezte meg Frik.

- Még ebben az esetben is - válaszolt a gróf, s alig észrevehetően vállat vont.

- Gróf úr - mondta Patak doktor -, ha ön velünk tartott volna, mármint énvelem és Deck Miklóssal, akkor most talán nem beszélne így!

- Csodálkoznék rajta, doktor úr - felelte a gróf -, még akkor is, ha lábam oly különös módon a földhöz tapadt volna a várárookban, mint az öné.

- A lábam... igen, gróf úr, vagyis inkább a csizmám! És hacsak nem állítja azt, hogy... abban a lelkiállapotban... hogy álmodtam...

- Én semmit sem állítok, doktor úr - felelte Ferenc gróf -, és egyáltalán nem igyekszem megmagyarázni önnek olyasmit, amit megmagyarázhatatlannak vél. De afelől bizonyos lehet, hogy ha a csendőrök ellátogatnak a kárpáti várkastélyba, akkor az ő fegyelemhez szokott csizmájuk nem ver majd gyökeret, mint az öné.

Miután a fiatal gróf így letorkolta az orvost, utoljára még végighallgatta a Mátyás Király fogadásának áradozását, hogy mennyire megtisztelte az a tisztesség, hogy a tiszteletre méltó Teleki Ferenc gróf... stb. A vendég elbúcsúzott Kolc bírótól, Deck Miklóstól, jegyesétől és a téren egybegyűlt falusiaktól, majd intett Rockónak, és szapora léptekkel lefelé indultak a szoroshoz vezető úton.

Egy órába sem telt, s Ferenc és legénye elérte a folyó jobb partját; ezután felfelé haladtak mellette, a Retyezát déli oldala tövében.

Rockó eltökölte magában, hogy többé egyetlen megjegyzést se tesz gazdájának, úgyis hiábavaló fáradság lett volna. Megszokta, hogy katonás fegyellemmel engedelmeskedjék neki. Ha a gróf valamilyen veszélyes kalandba rohanna, majd csak megtalálja a módját, hogy kisegítse belőle.

Kétórai gyaloglás után Ferenc gróf és Rockó rövid pihenőre megállt. Ezen a helyen a Zsil, amely előbb kissé jobb felé kanyarodott, igen éles hajlattal visszatért az úthoz. A túlsó oldalon, a Kopasz-hegy domborulatán, fél mérföldnyi távolságban az Orgall-fennsík emelkedett. Helyénvalónak látszott tehát, hogy elhagyják a Zsilt, mert Ferenc gróf át akart haladni a szoroson, hogy azután a kastély felé vegye útját.

Ez a kerülő - amelyet csak azért tettek, hogy ne kelljen még egyszer átmenniük Veresden - nyilvánvalóan megkétszerezte a várkastély és a falu közötti távolságot. Mindazonáltal még fényes nappal lesz, amikor felérnek az Orgall-fennsík gerincére, a grófnak tehát ideje marad, hogy szemügyre vegye a várat. Ha pedig egészen estig várnak, s akkor indulnak lefelé a veresdi úton - akkor bizonyos lehet afelől, hogy senki sem látja meg őket. Ferenc gróf szándéka az volt, hogy az éjszakát Livádiában, a két Zsil összefolyásánál fekvő kis mezővárosban tölti, és másnap folytatja útját Gyulafehérvárra.

A pihenő fél órát tartott. A gróf teljesen belemerült emlékeibe, az a gondolat is nagyon izgatta, hogy Gortz báró esetleg a kastély mélyén rejtőzik - és így egyetlen szót sem szólt.

Rockónak pedig igencsak erőt kellett vennie magán, hogy ezt ne mondja a grófnak:

„Céltalan tovább menni, gazdám!... Fordítsunk hátat ennek az átkozott várnak, és távozzunk innen!”

Továbbindultak a folyó völgy mentén. Előbb fák sűrű szövevényén keresztül haladtak, amelyet egyetlen ösvény sem barázdált. Néhol eléggé mély vízmosások voltak, mivel a Zsil az esős időszakban többször is kiönt, s túlságosan bő vize szilaj patakokban zúdul végig a vidéken, és ingovánnyá változtatja. Ez némi nehézséget és ennél fogva kisebb késedelmet okozott az utasoknak. Egy órájukba került, amíg visszajutottak a Vulkán-szoroshoz vezető útra, és azon öt óra tájt keltek át.

A Kopasz-hegy jobb oldali lejtőjét nem borítja olyan erdőség, mint amilyeneken Deck Miklós csak fejszével tudott átjutni; másféle nehézségekkel kellett azonban számolni. Sokfelé kőomlások voltak, csak nagy elővigyázatossággal lehetett közéjük bemerészkedni. Váratlan kaptatók, mély törések, alapjukon ingadozó, az alpesi vidékek jégtüiként emelkedő kőtömbök, óriási sziklák zürzavaros halmaza, amelyeket a lavinák a hegycsúsról zúdítottak alá - igazi kaotikus táj volt ez a maga egész borzalmasságában.

Ilyen körülmények között a lejtő megmászásához még jó órai kínos erőfeszítés kellett. Valóban úgy látszott, hogy a várkastélyt már pusztán hozzáférhetetlensége is megvédi. Rockó talán azt remélte, leküzdhetetlen akadályok merülnek majd fel, ebből azonban semmi sem lett.

A kőtömbök és a horhosok övezetét maguk mögött hagyva, az utasok végre elérték az Orgall-fennsík peremét. Innen világosabb körvonallal rajzolódott ki e komor pusztaság közepén a várkastély, amelytől a rémület oly sok év óta távol tartotta a környék lakóit.

Meg kell jegyezni, hogy Ferenc gróf és Rockó az észak felé néző oldalfal irányában közelítette meg a várat. Deck Miklós és Patak doktor azért érkezett keletről a fal felé, mert a Kopasz-hegy bal oldala mentén haladtak, s jobboldalt hagyták a Nyád hegyipatakot és a szoroshoz vezető utat. A két irány valójában meglehetősen tompa szöget zárt be, amelynek csúcsa a központi őrtorony. Innen észak felől egyébként lehetetlen is lett volna bejutni a várudvarba, mert nemcsak kapu nem volt az árok folyosón, sem felvonóhíd, hanem a fal is meglehetősen magasra emelkedett, a fennsík egyenetlenségeihez alkalmazkodva.

Nem sokat számított, hogy ebből az irányból lehetetlen a behatolás, hiszen az ifjú grófnak esze ágában sem volt áthatolni a kastély bástyáin.

Fél nyolc volt, amikor Teleki Ferenc és Rockó megállt az Orgall-fennsík legszélén. Előttük az árnyékba merülő zord épülettömeg szinte egybeolvad a Kopasz-hegy szikláinak ősi színárnyalatával. Balra a várfal hirtelen elkanyarodott, oldalról sarokbástya védte. Itt, a belső föld-sáncon, a lőrésekkel csipkézett mellvéd fölött fintorgott a vén bükkfa, amelynek összevissza görbült ágai a fennsíkon dühöngő heves délnyugati szélviharokról tanúskodtak.

Frik, a pásztor az ágak számában egyáltalán nem tévedett. Ha a legendának hitelt lehet adni, akkor a Gortz bárók ősi várkastélyának már csak három éve van hátra.

Teleki Ferenc némán nézte az épületek tömegét, amelyek fölé a zömök középső őrtorony magaslott. Ott, e kusza tömkeleg alatt kétségtelenül még tágas és visszhangzó, boltíves termek, hosszú folyosólabirintusok, a föld mélyébe búvó üregek rejtőztek, amilyenek Erdély régi erődjeiben még ma is akadnak. Semmilyen más hajlék nem lehet ilyen alkalmas a Gortz-család legutolsó sarja számára, hogy a feledésbe temetkezzék, mint ez az ódon várkastély,

amelynek titkát senki sem ismeri. Minél többet gondolt erre az ifjú gróf, annál inkább megerősödött benne a meggyőződés, hogy Gortz Rudolf csak kárpáti várkastélyának magányos bástyái között kereshetett menedéket.

Kívülről semmi sem árulta el, hogy vendégek volnának az őrtorony belsejében. Kéményeiből egyetlen füstcsík sem szállt, zárt ablakaiból semmilyen zaj nem szűrődött ki. Semmi sem háborította - még madárkiáltás sem - a sötét hajlék titkát.

Teleki gróf néhány pillanatig mohón fürkészte a hajdan ünnepségek kavargásától, fegyverek csörgésétől hangos kastélyt. Hallgatott; elméje tele volt szomorú gondolatokkal, szíve oly nehéz volt a fájó emlékektől.

Rockó magára akarta hagyni az ifjú grófot, és ezért tapintatosan félrehúzódott. Egyetlen megjegyzéssel sem merészelte háborítani gazdáját. Amikor azonban a nap a Kopasz-hegy tömege mögé hanyatlott, és a két Zsil völgyére mindjobban ráborult az árnyék - már ő sem habozott.

- Gazdám - szólt -, leszállt az este... Nemsokára nyolc óra.

Úgy látszott, gazdája nem hallja.

- Ideje, hogy induljunk - folytatta Rockó -, ha Livádiába akarunk érní, még mielőtt a fogadó bezár.

- Egy pillanat... Rockó... igen... egy pillanat... és máris indulhatunk - felelte Teleki.

- Jó órába is beletelik, gazdám, amíg visszaérünk a szoroshoz vezető útra. Akkor már sötét éjszaka lesz, útközben nem vehetnek észre.

- Még néhány perc - válaszolt Ferenc -, és indulunk lefelé a faluba.

Mióta felérkeztek az Orgall-fennsíkhöz, az ifjú gróf el sem mozdult arról a helyről, ahol először megállt.

- Ne feledje, gazdám - szólt Rockó -, hogy éjszaka nehéz lesz visszajutni ezek között a sziklák között... Hiszen fényes nappal is alig tudtunk felvergődni... Megbocsásson, hogy ennyire sürgetem...

- Igen... Induljunk... Rockó... követlek...

Úgy tűnt, Ferencet ellenállhatatlanul visszatartja valami a vár előtt: talán azon titkos előérzetek egyike, amelyekről a szív képtelen számot adni. Vajon neki is földbe gyökerezett a lába, mint Patak doktornak, saját szavai szerint, a fal tövében húzódó árokban?... Nem! Lábán nem volt semmilyen béklyó, csapdába sem esett. Szabadon járhatott-kelhetett a fennsíkon, és ha kedve tartja, akadálytalanul megkerülhette volna a várfalat, a sáncárok széle mentén haladva.

És hátha ezt akarta?

Ugyanerre gondolt Rockó is, amikor rászánta magát, hogy utoljára megkérdezze:

- Jön, gazdám?

- Igen, igen... - felelte Ferenc gróf.

De nem mozdult.

Az Orgall-fennsík már sötétségbe borult. A hegytömb terjeszkedő árnyéka, dél felé hatolva, ráhullott az épülettömbre, s a vár körvonalai már csak bizonyos sziluettnek tűntek. Hamarosan semmi sem látszik majd belőle, ha az őrtorony keskeny ablakaiból nem tör elő fénysugár.

- Gazdám... jöjjön már! - ismételte Rockó.

A gróf végre követni akarta, ekkor azonban a bástya belső földhányásán, a legendás bükkfa közelében bizonytalan körvonalú alak jelent meg.

Teleki Ferenc megállt, s az alakot nézte, amelynek arcéle lassanként kirajzolódott.

Nő volt, hosszú fehér ruhában, kibontott hajjal, s kezét előrenyújtotta.

Nem ugyanilyen öltözetet viselt Stilla az Orlando zárójelenetében, amikor utoljára látta?

Igen! Sőt, a nő maga Stilla volt: mozdulatlanul állt, két karját az ifjú gróf felé emelte, átható pillantását rászegezte.

- Ő az! Ő az! - kiáltotta a gróf.

Nekiiramodott, és legurult volna a fal tövébe, ha Rockó vissza nem rántja.

A látomás hirtelen elenyészett. Stilla alig egy percre jelent meg.

Mit számított ez! Egyetlen másodperc is elegendő lett volna Teleki Ferenc gróf számára, hogy felismerje.

Felkiáltott:

- Ő az... Ő az... ÉI!

XII

Lehetséges volt ez? Stilla, akiről azt hitte, hogy sohasem látja többé, az imént megjelent előtte a bátya fokán!... Nem a káprázat játéka volt, hiszen Rockó is ugyanúgy láthatta, mint ő maga!... Valóban a nagy művész volt, Angelica jelmezében, ahogyan a közönség elé állt a San Carlo színházbeli búcsúelőadásán!

A fiatal gróf szeme elé tárult a szörnyűséges igazság. Az a nő, akit imádott, akit feleségül akart venni - öt év óta fogoly az erdélyi hegyek között! Az a teremtés tehát, akit ő holtan összeroskadni látott a színpadon, életben maradt! Vagyis amíg ő félholtan vitték haza szállodájába, Rudolf báró behatolt Stillához, elrabolta, és ebbe a kárpáti várkastélyba hurcolta, s másnap Nápoly lakói üres koporsót kísértek a Campo Santo Nuovóba!

Mindez hihetetlennek, elfogadhatatlannak, a józan ésszel ellenkezőnek látszott. „A csodával határos, valószínűtlen” - ismételte magában Ferenc gróf makacsul... Igen!... Egy tény azonban tagadhatatlan volt: Gortz báró elrabolta Stillát, hiszen a művész a várban van!... Él, hiszen látta e várfal tetején... Ez teljesen bizonyos.

Az ifjú gróf máris igyekezett felocsúdni gondolatainak zűrzavarából, amelyek egyébként mindinkább egy irányba tartottak: kiszabadítani Gortz Rudolf rabságából Stillát, aki már öt esztendeje a kárpáti várkastély foglya.

- Rockó - mondta Ferenc gróf zihálva -, hallgass rám... és főképp érts meg engem... mert úgy rémlik, hogy elhagy az eszem...

- Gazdám... kedves gazdám!

- Mindenáron be kell jutnom hozzá... őhózzá! Még ma este!

- Nem... holnap...

- Ma este, ha mondom!... Ő itt van... Látott engem, ahogyan én őt... Vár rám.

- Nos, akkor én is követem...

- Nem!... Egyedül megyek.

- Egyedül?

- Igen.

- De hogyan tudna behatolni a várba, ha Deck Miklós sem tudott?

- Én bejutok, ha mondom.

- Az árokfolyosó kapuja zárva van...

- Elöttem nem lesz zárva... Keresni fogok... és találok egy rést... amelyen bejutok...

- Nem akarja, hogy elkísérjem... gazdám... nem akarja?

- Nem!... Elválunk egymástól, éppen ezzel lehetsz szolgálatomra.

- Tehát itt várjam meg?

- Nem, Rockó.

- Hová menjek akkor?

- Veresdre... vagy inkább... Nem... ne Veresdre... - felelte Ferenc gróf. - Fölösleges, hogy ezek az emberek megtudják... Menj le Vulkán faluba, ott töltsd az éjszakát... Ha holnap nem érek le én is, akkor indulj el Vulkánból már reggel... vagy mégse... várj még néhány órát. Azután menj Gyulafehérvárra... Ott értesítsd a csendőrpapancsnokat... Mindent elmondasz neki... És végül térj vissza a csendőrökkel... Ha kell, ostromolják meg a várat!... Szabadítsátok ki Stillát... Ó! Nagy ég... Ő él... és Gortz Rudolf hatalmában van!

Miközben ezek a szaggatott mondatok törtek elő az ifjú grófból, Rockó látta, hogy gazdájának roppant izgalma egyre fokozódik; egy olyan ember kusza érzéseiben tör ki, aki már nem ura önmagának.

- Menj, Rockó! - kiáltotta utoljára Teleki Ferenc.

- Parancsolja?

- Parancsolom!

E határozott utasításnak csak engedelmeskedni lehetett. Ferenc gróf egyébként már el is indult, és alakját már elfedte az árnyék a legény szeme előtt.

Rockó néhány pillanatig tétován állt, nem tudta rászánni magát indulásra. Abban reménykedett; hogy ura a vár udvarára sem jut be, kénytelen lesz visszatérni Vulkán faluba... talán másnap... talán még az éjjel... Akkor mindketten elmennek Gyulafehérvárra, és amit sem Ferenc gróf, sem az erdész nem tudott megtenni, azt majd megteszik a hatósági közegek segítségével... elfogják Gortz Rudolfot... kiszabadítják kezei közül a szerencsétlen Stillát... átkutatják a kárpáti várkastélyt... kő kövön nem marad ott, ha másként nem érnek célta... még ha a pokol minden ördöge szövötte is védelmére!

Rockó tehát leereszkedett az Orgall-fennsík lejtőjén, hogy visszatérjen a Vulkán-szoroshoz vezető útra.

Eközben Teleki Ferenc, a sáncárok szélét követve, már megkerülte a bal oldali sarokbástyát.

Elmájában ezernyi gondolat kavargott. Most már kétségtelen volt, hogy Gortz báró a várban tartózkodik, hiszen Stilla ott raboskodik... Csakis a báró lakhat ott... Stilla él!... De hogyan juthatna el Stillához?... Miként sikerül majd kijuttatnia a kastélyból? Ezt nem tudta, de meg kell lennie, és meg is lesz!... Azokat az akadályokat, amelyeket Deck Miklós nem tudott legyőzni, ő majd legyőzi... Nem a kíváncsiság űzte e romok közé, hanem a szenvedély, szerelme e nő iránt, akit most élve látott viszont... Igen, élve!... miután halottnak hitte. Ki fogja őt ragadni Gortz Rudolf kezéből!

Ferenc gróf arra a gondolatra jutott; hogy csak a déli várfalon keresztül hatolhat be, a felvonóhid árokfolyosóján. Így hát, tudva jól, hogy nem kísérelheti meg e magas falak megmászását a bástya sarkának megkerülése után, továbbhaladt az Orgall-fennsík peremén.

Nappal ez egyáltalán nem járt volna nehézséggel. Az éjszaka kellős közepén azonban, amikor még a hold sem kelt fel - az éji sötétséget a hegyek között összesűrűsödő köd még áthatolhatatlanabbá tette -, ez több mint kockázatos vállalkozás volt. A megbotlás, az árokba zuhanás veszélyét még az is tetézte, hogy nekiütközhet a szikláknak, és talán omlást idéz elő.

Mégis továbbment, s lehetőleg szorosan követte a sáncárok zezugos tekervényeit, minduntalan tapogatódzott, hogy meggyőződjék róla, nem távolodik-e el. Emberfölötti erő segítette, azonkívül pedig, érzése szerint, valami rendkívüli ösztön vezette, s ösztöne nem csalhatta meg.

A bástyán túl kitárult a déli várfal, amellyel a felvonóhíd összeköttetést teremtett - ha éppen le volt bocsátva.

E bástyától kezdve az akadályok szemlátomást megsokszorozódtak. A fennsíkot teletűzdelő, roppant sziklák közepette már nem volt lehetséges követni a sáncárkot, távolabb kellett kerülni tőle. Képzeld el valakit, aki tájékozódni próbál a híres carnaci mező kellős közepén, ahol összevissza meredeznek a kőasztalok meg egyéb őskori kőemlékek! És egyetlen támpont, egyetlen fénysugár sincs az éjszakában. A sötétség fátyla a központi őrtoronyban még a csúcsaira is ráborult.

Teleki Ferenc azonban haladt tovább, egyik helyen felkapaszkodott az utat elzáró óriási kőtömbre, másik helyen átmászott a sziklák között. Kezét összekarmolta a bogács és a bozót tüskéje, fejét súrolták a párosával röpdöső szirtisasok, amelyek félelmetes vijjogással menekültek a szokatlan jelenség előtt.

Ó, miért nem szólt most a vén kápolna harangja, mint annak idején Deck Miklósnak és a doktornak? Miért nem gyúlt fel az őrtorony rései fölött az az erős fény, amely őrájuk hullott? Úgy haladt volna e hang, e fénysugár felé, mint a tengerész a vészkiáltás süvítése vagy a világítótorony felvillanó fénycsóvái irányában!

De hiába!... Nem volt más, mint a vaksötét éjszaka, amely látótávolságát néhány lépésnyire korlátozta.

Így ment ez majdnem egy órán át. Majd a talaj bal felé lejteni kezdett, s Ferenc gróf úgy vélte, eltévedt. Vagy már az árokfolyosó kapujánál lejjebbre ereszkedett? Talán túljutott a felvonóhídon?

Megállt, topogott, és kezét tördelte. Milyen irányba tartson? Düh fogta el arra a gondolatra, hogy mégis kénytelen lesz megvárni a hajnalt!... De hiszen akkor észreveszi a várbeli cselédség... Nem érheti őket váratlanul... Gortz Rudolf résen lesz...

Éjjel, még ma éjszaka kellett behatolnia a várudvarba, és ő nem tud tájékozódni a sötétségben!

Kiáltás tört ki belőle, kétségbeesett kiáltás:

- Stilla!... Stillám!...

Hihette-e, hogy a fogoly meghallja, hogy felelhet hívására?

Mégis hússzor elismételte a nevet, és a Kopasz-hegy oldala visszhangozta kiáltását.

Hirtelen világosság szűrődött szemébe. Fénysugár siklott át a homályon; eléggé erős volt, és forrása egy bizonyos magasságban lehetett.

- Ott a vár!... Ott van! - ismerte fel a gróf.

Helyzetéből ítélve ez a fény csak a központi őrtoronyból jöhetett.

Teleki Ferenc, roppant izgalmaiban, habozás nélkül elhitte, hogy Stilla küld neki segítséget. Kétségtelenül felismerte őt abban a pillanatban, amikor ő is észrevette imádottját a bástya mögötti földtöltésen. És most Stilla adja neki ezt a jelet, ő mutatja az utat, amelyen eljuthat az árokfolyosó kapujáig.

A gróf e világosság felé tartott, s a fényesség egyre fokozódott, ahogyan közeledett hozzá. Mivel túlságosan bal felé tévedt az Orgall-fennsíkon, kénytelen volt vagy húsz lépést tenni visszafelé, jobbra - és némi tapogatózás után meg is találta a sáncárok szélét.

A fény most szemből ragyogott, és magassága arra vallott, hogy az őrtorony egyik ablakából sugárzik.

A gróf tehát hamarosan szembetalálja magát az utolsó akadályokkal - amelyek talán leküzdhetetlenek!

Csakugyan, mivel az árokfolyosó zárva volt, a felvonóhíd pedig felhúzva, neki egészen a várfal tövéig kellett osonnia... De mihez kezd majd az ötven lábnyira fölébe emelkedő falnál?

Ferenc előretört, egészen addig a helyig, ahol a felvonóhíd, leeresztett állapotában, az árok szélét érheti.

A felvonóhíd le volt eresztve!

Az ifjú gróf pillanatnyi gondolkodás nélkül átsietett a híd ingó padlóján, s kezét a kapura tette.

Az kinyílt.

Ferenc berohant a sötét boltozat alá. De alig tett néhány lépést, amikor a felvonóhíd nagy robajjal a magasba emelkedett a kapu mögött.

Teleki Ferenc gróf fogoly lett a kárpáti várkastélyban.

XIII

Az erdélyiek és a Vulkán-szoroson át fölfelé vagy lefelé igyekvő utasok kárpáti várkastélynak csak a külsejét ismerik. Abból a tekintélyes távolságból, ahol a félelem miatt a legbátrabb veresdiék és környékbeliek is megtorpannak, csak egy romba dőlt vár roppant kőhalmazának látszik.

De vajon ez a vár a falon belül is olyan roskatag volt, mint feltételezték? Nem. Az erős falak védelme alatt a középkori vén erőd érintetlenül maradt épületei még egész helyőrségnek is menedéket adhattak volna.

Roppant boltíves termek, mély pincék, zezugos folyosók, udvarok, amelyeknek kövezete eltűnt a magas fű alatt; föld alatti üregek, ahová sohasem jut el a nappali világosság, a vastag falakba vágott rejteklépcsők, a fal keskeny lőrésai által megvilágított kazamaták; három emeletes központi őrtorony, többé-kevésbé lakható szobákkal, lőrések csipkézte lapos tetővel; a várövezet különböző építményei között végtelen hosszú, szeszélyesen összekuszálódó folyosók, melyek egészen a bástyák belső földhányásáig emelkednek, és az építmény belsejéig nyúlnak alá; itt-ott néhány medence, ahol az esővíz összegyűlik, a fölösleg pedig lefolyik a Nyád medrébe; végül hosszú és - a közhiedelemmel ellentétben - be nem temetett alagutak, melyek a Vulkán-szoroshoz vivő útra nyílnak - ilyen volt e kárpáti várkastély épülettömbje amelynek mértani alaprajza éppoly szövevényes rendszer lehetett, akár a Porsenna-féle, a lemnoszi, a krétai labirintusé.

Akárcsak Thészeuszt Minosz leányának meghódítására, az grófot is ellenállhatatlan, erős érzés vonzotta e vár véget nem érő tekervényein keresztül. Vajon megleli-e a fonalat, amely - mint a görög hősnek Ariadné fonala - kalauzul szolgál?

Ferencnek ismét csak egy gondolata volt: behatolni a várba, s ez sikerült. Szöveget üthetett volna azonban a fejébe, hogy a felvonóhidat talán szándékosan azért bocsátották le, hogy ő bejöjjön. Nyugtalankodhatott volna amiatt, hogy hirtelen bezárult mögötte a kapu! Ő azonban nem is gondolt minderre. Végre benn van ebben a kastélyban, ahol Gortz Rudolf fogva tartja Stillát! Hiszen életét is feláldozta volna, hogy bejusson hozzá.

A lapos boltozatú, széles, magas folyosó, ahová Teleki Ferenc berohant, teljes sötétségbe merült, s kerekre kopott kövein bizonytalan volt a járás.

Ferenc a bal oldali fal mellé húzódott, azt követte, s a durva kőburkolatra támaszkodott, amelynek salétromos felülete minduntalan szétmállott a keze alatt. Semmiféle zajt nem hallott, legfeljebb saját lépéseit, amelyek visszhangzottak a távolban. Zárt, dohos, langyos légáram csapott a hátába, mintha a folyosó túlsó végén léghuzat tört volna be.

Miután elhaladt az utolsó sarkot bal felől alátámasztó köpillér mellett, egy érezhetően szűkebb folyosó bejáratánál találta magát: csak a karját kellett kinyújtania, máris megérintette a falfelületet.

Így előrehajolva, kézzel-lábbal tapogatózva ment előre, s igyekezett megállapítani, a folyosó egyenesen halad-e.

Körülbelül kétszáz lépésre a sarokpillértől úgy érezte, hogy az balra fordul, és ötven lépéssel messzebb teljesen ellenkező irányba csapott át. Vajon ez a folyosó visszatért a várfalhoz vagy esetleg az őrtorony tövéhez vezetett?

Megpróbált gyorsabban haladni, de minden pillanatban kénytelen volt megállni, mert hirtelen emelkedőbe ütközött, vagy váratlan kiszögellés állta útját. Időnként nyílásra bukkant a falban, ezek oldalelágazáshoz vezettek. De minden kifürkészhetetlenül sötét volt, és hiába próbált tájékozódni ebben a labirintusban, amely valóságos vakondok járatának tetszett.

Kénytelen volt több ízben is visszafordulni, mert zsákutcába tévedt. Attól kellett félnie, hogy egy rosszul záródó süllyesztő nyílik meg a lába alatt, és föld alatti verembe zuhan, ahonnan nem tud kijutni. Ezért amikor netán egy üregesen kongó deszkalapra lépett, gondosan a falba kapaszkodott - de változatlanul olyan hévvel haladt előre, hogy ideje se jutott a gondolkodásra.

Mivel azonban eddigi útja se nem emelkedett, se nem lejtett, bizonyára állandóan a vár épületei között elhelyezkedő belső udvarok szintjén maradt. Lehetséges, hogy ez a folyosó a központi őrtoronynál, vagy éppen lépcső aljánál végződik?

Minden bizonnyal volt közvetlenebb összekötő útvonal is a kapu és vár épületei között. Amikor a Gortz család itt lakott, aligha kellett e végtelen hosszú átjárókon keresztülballagni! Az árokfolyosó kapujával szemben valóban volt egy másik ajtó, az első folyosóval átellenben, a gyakorlótérre nyílt, amelynek közepén az őrtorony emelkedett. Ezt a bejáratot azonban elfalazták, s Teleki Ferenc még a helyét sem tudta volna felismerni.

A fiatal gróf már egy órája bolyongott vaktában a tekervényes útvesztőkön. Fülelt, hátha valami távoli neszt hall. Stilla nevét nem merte kiáltani, mert ezt a visszhang még az őrtorony felső emeleteire is elvitte volna. De nem csüggedt, s kész volt továbbmenni, míg ereje el nem hagyja, míg valamilyen áthághatatlan akadály megállásra nem kényszeríti.

Valójában azonban, bár maga sem tudta, már fogytán volt ereje. Mióta elindult Veresdről, egyetlen falatot sem evett. Éhség és szomjúság gyötörte. Lépése bizonytalan lett, lába rogyadozott. A nedves meleg levegőben, amely ruháját átjárta, lélegzete zihálni kezdett, szíve hevesen vert.

Kilenc órára járhatott az idő, amikor egyszerre csak előrenyújt bal lába nem ért földet.

Lehajolt, s keze lépcsőfokot tapintott ki, majd lejjebb egy másikat.

Lépcső volt tehát.

A kastély alapjaihoz vezetett, és talán nem is volt kijárata?

Ferenc habozás nélkül elindult rajta, és számolta a fokokat; a folyosóhoz képest rézsút haladt a lépcső.

Hetvenhét lépcsőfokon ment végig, amíg leért egy második, vízszintes folyosóra; ez temérdek sötét, zegzugos kanyarral nyúlt a messzeségbe.

Fél óráig botorkált így, és a fáradtságtól elgyötörve éppen megállt, amikor két-háromszáz lépésre fényes pont jelent meg előtte.

Honnan eredt ez a világosság? Egyszerűen valamilyen természeti tűnemény volt, az ilyen mélységben fellobbanó lidércfény? Nem inkább lámpás a vár egyik lakója kezében?

- Talán ő?... - suttogta Ferenc gróf.

Eszébe ötlött, hogy már akkor is feltűnt a fény - mintegy azért, hogy a kastély bejáratát mutassa neki -, amikor eltévedt az Orgall-fennsík sziklái között. Ha Stilla volt az, aki neki az őrtorony egyik ablakából világított, akkor most nem megint ő próbálja kalauzolni e föld alatti, kanyargós útvesztőben?

Ferenc gróf alig tudott uralkodni magán; előrehajolt, és mozdulatlanul bámult.

Úgy rémlett, a folyosó végében kusza világosság - inkább, mint fényes pont - tölt meg valamilyen föld alatti üreget.

Mivel lába rogyadozott, elhatározta, hogy kúszva próbál hamar előrejutni, s miután áthatolt egy szűk nyíláson, egy kriptá küszöbére zuhant.

A jó állapotban maradt, körülbelül tizenkét láb magas sírbolt kör alakú volt, s átmérője is körülbelül tizenkét láb lehetett. Boltozatának bordái, amelyeket nyolc öblös pillér oszlopfői tartottak, egy függő zárókő felé íveltek sugarasan, s ennek közepén egy sárgás fényt árasztó üvegúra volt foglalásban.

A két pillér között levő ajtóval szemben volt egy másik, bezárt ajtó, és rozsdás fejű, nagy szögei azt a helyet jelölték, ahol a retesz külső vasalása rásimult.

Ferenc felkelt, ehhez a második ajtóhoz vánszorgott, és megpróbálta megrázni a súlyos félfát.

Erőlködése hasztalan maradt.

A sírboltban néhány rozszant bútordarab volt; itt egy ágy vagy inkább priccs, vén tölgyesztől, rajta néhány ágynemű hevert szanaszét; ott egy görbe lábú zsámoly meg egy vascsapokkal a falhoz erősített asztal. Rajta különböző házieszközök, vízzel teli, széles, füles kancsó, tálban egy darab vadhús, tengerész-kétszersülthöz hasonló jókora cipó. Az egyik sarokban medence, amelyet csörgedező vízszugár táplált, és a fölösleg az egyik oszlop tövében vágott hasadékon folyt le.

Ezek az előzetes intézkedések vajon nem arra vallottak, hogy vendéget vártak ebbe a sírboltba, vagy legalábbis foglyot e börtönbe?! A fogoly pedig Teleki Ferenc volt, és nem fondorlattal csalták-e ide?

Az ifjú gróf gondolatai azonban annyira kuszáltak voltak, hogy még mindig nem gyanakodott. Éhségtől és fáradtságtól elcsigázva mohón elfogyasztotta az asztalon elhelyezett ennivalót, s csillapította szomját a kancsóból; majd keresztbe vetette magát a durva fekhelyen, hogy néhány pernyi pihenés által kissé erőre kapjon.

Amikor azonban megpróbálta összeszedni gondolatait, úgy tűnt, hogy azok szétfolynak, akár a víz, amelyet markában akar tartani.

Ne várja meg inkább a hajnalt, s akkor folytassa a kutatást? Akarata annyira eltompult talán, hogy többé nem volt ura cselekedeteinek?

„Nem! - mondta magában. - Nem várok!... Eljutok az őrtoronyhoz... Még ma éjszaka el kell jutnom az őrtoronyhoz!...”

A boltozat zárókővébe illesztett üvegúrából sugárzó mesterséges világosság hirtelen kihuny, s a kriptá teljes sötétségbe merült.

Ferenc fel akart kelni, de nem sikerült, s agya váratlanul álomba merült, illetve hirtelen megállt, akár az óra mutatója, ha a rugó elpattan. Furcsa álom, vagy inkább béklyózó kábulat volt ez, teljes megsemmisülés, amely nem a lélek megnyugvásából származott...

Mennyi ideig tartott ez az alvás, nem tudta megállapítani, amikor felébredt. Órája megállt, s nem mutatta többé az időt. A sírbolt azonban megint mesterséges fényben úszott.

Teleki Ferenc felkelt ágyáról, s néhány lépést tett az első ajtó felé; ez változatlanul nyitva állt - majd a második felé: az továbbra is zárva volt.

Gondolkodni akart, de nagy megerőltetésbe került.

Teste felfrissült az előző napi fáradoalmak után, ám fejét egyszerre üresnek és nehéznek érezte.

„Meddig alhattam? - tűnődött. - Éjszaka van vagy nappal?...”

A kriptá belsejében semmi sem változott, kivéve hogy megint világos volt, az asztalon új étel állt, a kancsó pedig tele volt friss vízzel.

Tehát járt itt valaki, miközben ő fásult kábulatban hevert? Tudják tehát, hogy ő bejutott a vár mélyére?... Gortz Rudolf báró hatalmában van... Vajon arra ítélték, hogy többé ne érintkezessen embertársaival?

Ez hihetetlennek tűnt, különben pedig elmenekülhet: megteheti még, ha megtalálja a kapuhoz vezető folyosót...

Kijut?... Ekkor ötlött eszébe, hogy az árokfolyosó kapuja bezárult mögötte.

Nos, akkor megkísérli elérni a várfalat, és egy lőrésen megpróbál kiosonni. Ha törik, ha szakad, egy órán belül ki kell szöknie a várból. De Stilla!... Lemondjon róla, arról, hogy eljusson hozzá? Elmenjen anélkül, hogy kiragadja őt Gortz Rudolf hatalmából?

Azt már nem! Amit nem tud elvégezni, azt megteszi a csendőrök segítségével, akiket Rockó bizonyára már elhozott Gyulafehérvárról Veresd faluba. Megrohamozzák a vén erődöt, pincétől padlásig átkutatják a várat!

Most, hogy elhatározásra jutott, pillanatnyi idővesztés nélkül végre is kell hajtani tervét.

Teleki Ferenc felkelt, és a folyosó felé indult, amelyen keresztül idejött - ekkor azonban valami csoszogásféle hallatszott a sírbolt második ajtaja mögül.

Bizonyára lépések voltak - a zaj lassan közeledett.

Ferenc gróf fülét az ajtószárnyra tapasztotta, és lélegzetét visszafojtva hallgatózott.

A lépések látszólag szabályos időközökben követték egymást, mintha valaki lépcsőfokokon haladna fölfelé. Kétségtelenül volt ott egy másik lépcső is, amely a kriptát összekötötte a belső udvarokkal.

Ferenc, minden eshetőségre készen, kihúzta hüvelyéből az övében hordott kést, és nyelét erősen markába szorította.

Ha Gortz báró egyik szolgája lép be, akkor ő ráveti magát, elragadja a kulcsait, és úgy ellátja a baját, hogy az ne tudja követni; majd kirohan ezen az új kijáraton, s megkísérli elérni a tornyot.

Ha maga Gortz báró az illető - márpedig bizonyosan felismeri azt a férfit, akit abban a szörnyű pillanatban látott, amikor Stilla összeroskadott a San Carlo színpadán -, akkor könnyörtelenül lesújt rá.

A lépések azonban megtorpantak odakint, a küszöb előtti keskeny pihenőn.

Ferenc mozdulatlanul várta, hogy kinyíljék az ajtó.

De nem nyílt ki, s egy végtelenül lágy hang szűrődött az ifjú gróf fülébe.

Stilla hangja volt... Igen!... Csak kissé bágyadtabb, de ugyanolyan hajlékony, kimondhatatlanul igéző, simogatóan modulált hang, csodálatos eszköze e bámulatos művészetnek, amely - már azt lehetett hinni - a művésznővel együtt halt meg.

És Stilla azt a fájdalmas dallamot ismételte, amely Teleki Ferencet álomba ringatta, amikor a veresdi fogadó nagytermében elszunnyadt:

*Nel giardino de 'mille fiori,
Andiamo, mio cuore...*

Ez az ének Ferenc lelkének legmélyére hatolt. Mint isteni nedűt, úgy itta magába, miközben Stilla - mintha őt hívná, szólítaná - ismételte:

Andiamo, mio cuore... andiamo...

De az ajtó nem nyílt ki, nem engedett utat neki!... Hát nem tud eljutni Stillához, hogy karjába ölelje és elvigye a várból?

- Stilla... Stillám!... - kiáltotta.

És nekiugrott az ajtónak, de az nem engedett.

Az ének egyre gyengült... a hang elhalkult... a lépések távolodtak...

Ferenc letérdelt, s erőnek erejével igyekezett megingatni az ajtó deszkáit, kezét felsértette a vasaláson, s közben egyre Stillát hívta, akinek hangja már alig hallatszott.

Ekkor, akár a villám, iszonyú gondolat hasított agyába.

- Megőrült! - kiáltotta. - Megőrült, hiszen nem ismert meg... Hiszen nem válaszolt!... Öt év óta be van zárva itt... ennek az embernek a keze között... Szegény Stillám... megháborodott...

Teleki Ferenc felkelt, tekintete riadt volt, mozdulatai kuszák, feje lángolt.

- Én is... érzem, hogy megháborodok! - hajtogatta. - Érzem, hogy megőrülök... akárcsak ő...

Szilaj ugrásokkal járt fel-alá a kriptában, mint vadállat a ketrecében.

- Nem! - ismételte. - Nem!... Nem szabad elvesztenem a fejemet!...Ki kell jutnom a várból... És ki is jutok!

S az első ajtó felé iramodott.

De az közben már nesztelenül bezárult.

A gróf nem vette észre, mert közben Stilla hangjára figyelt.

Előbb a vár foglya volt, most pedig a kriptá foglya lett.

XIV

Teleki Ferenc megrémült. Amitől joggal félt, a gondolkodás készsége, a dolgok felfogásához és a következtetések levonásához szükséges értelem lassanként kihunytt benne. Az egyetlen érzés, amely makacsul kitartott, Stilla emléke volt, az ének benyomása, amelyet már nem visszhangzott a komor sírbolt.

Tehát csak a káprázat játszott vele?

Nem, ezerszer is nem! Valóban Stillát hallotta az imént, valóban őt látta a kastély bástyáján.

Ekkor újra rátört az a gondolat, hogy Stilla megtévelyodott, s ez olyan szörnyű csapás volt, mintha most másodszor veszítette volna el őt.

„Örült! - ismételte magában. - Igen!... Örült... hisz nem ismerte meg a hangomat... Hisz nem tudott válaszolni... Örült... örült!”

Ez nagyon is valószínű volt!

Ó, ha elragadhatná ebből a várból, s magával vihetné craiovai kastélyába, ott egész életét neki szentelhetné, és a gondoskodása, a szerelme bizonyára visszaadná Stilla értelmét!

Így beszélt magában Teleki Ferenc iszonyú önkívületében, s több órába telt, amíg újra visszanyerte önuralmát.

Akkor megpróbált hidegvérűen gondolkodni, eligazodni kusza gondolatainak zűrzavarában.

„El kell menekülnöm innen - töprengett. - De hogyan?... Mihelyt újra kinyitják ezt az ajtót!... Igen!... Míg aludtam, az alatt hoztak be friss élelmiszert... Várni fogok... alvást színlelek...”

Ekkor egy gyanú ötlött fel benne: a kancsó vízében bizonyára altatószer lehetett. Hogy ilyen nehéz álomba, ilyen teljes megsemmisülésbe zuhant, amelynek időtartamáról sem volt fogalma, ez azért történhetett, mert ivott a vízből. Nos, akkor többé nem iszik belőle. Még az asztalra letett ennivalóhoz sem nyúl. Valamelyik várbeli cseléd csak bejön előbb-utóbb, igen, nemsokára...

Nemsokára? Mit lehetett tudni? A nap vajon még felfelé emelkedett, a zenit felé, vagy lefelé hanyatlott már a látóhatáron? Nappal volt-e vagy éjszaka?

Ezért igyekezett elcsípni az egyik vagy a másik ajtóhoz közeledő léptek neszét is. De semmilyen nesz nem jutott el hozzá, így hát a kripta falai mentén fel-alá járkált izzó fejjel, réveteg szemmel, zúgó füllel, s zihálva lélegzett az elnehezült levegő nyomásától, mivel az alig frissült fel az ajtó hasadékain keresztül.

Az egyik jobb oldali pillér sarkánál hirtelen úgy érezte, hogy frissebb fuvallat csapja meg ajkát.

Ezen a helyen tehát nyílás volt, amelyen keresztül némi levegő szűrődött be kívülről.

Igen. Átjáró volt itt, amelyet a pillérek árnyéka miatt nem vett észre eddig.

A két fal közé surranni, s a fönről jövő, meglehetősen bizonytalan világosság felé indulni - ez csupán egy pillanat műve volt az ifjú gróf számára.

Öt-hat lépésnyi széles, kis kerek udvar volt itt, amelynek falai vagy százlábnyi magasak lehettek. Kút fenekének gondolhatta az ember, amely e föld alatti börtön udvarául szolgált, és ezen keresztül némi levegő és világosság hatolt be.

Ferenc meggyőződhetett róla, hogy még nappal van. A kút felső nyílásában ugyanis a káva szintjéhez képest ferdén húzódó ék alakú napfényfolt rajzolódott ki.

A nap pályájának legalább a felét végigjárta már, mivel ez az ék alakú fényfolt egyre összébb szűkült.

Délután öt óra körül lehetett.

Ebből az következett, hogy Ferenc legalább negyven óráig aludt, és kétségtelen volt, hogy ezt altatószer okozta.

Mivel pedig ő és Rockó tegnapelőtt, június 11-én hagyta el Veresdet, most 13-án késő délután lehet.

Bármilyen nyirkos is a levegő az udvar mélyén, Ferenc teli tüdővel lélegezte be, s kissé megkönnyebbült. De ha azt remélte, hogy e magas kőkürtön keresztül kiszökhet, akkor hamarosan kijózanodott. Lehetetlen volt felkapaszkodni a falain; egyetlen kiszögellés sem akadt rajta.

Visszatért a kriptá belsejébe. Mivel csak a két ajtó egyikén keresztül menekülhetett el, meg akart bizonyosodni állapotukról.

Az első ajtó - amelyen át idejött - nagyon erős, nagyon tömör volt, és kívülről bizonyára vasreteszek tartották; céltalan volt tehát megkísérelni az ajtószárnyak betörését.

A második ajtó - amely mögül Stilla hangja hallatszott - szemlátomást kevésbé jó állapotban volt. A deszkák itt-ott korhadtak. Talán nem volna túlságosan nehéz itt kitörni.

„Igen... erre... erre...!” - gondolta magában Teleki Ferenc, visszanyerve hidegvérét.

Nem volt veszteni való ideje, számítania kellett rá, hogy bejön valaki a kriptába, minthogy azt hihették, ő még alszik az álomitáltól.

A munka gyorsabban ment, mint remélhette volna: a penész megrongálta a fát a fém pántok körül, amelyek a reteszeket tartották. A grófnak sikerült késével kivágnia a kör alakú részt. Szinte zajtalanul dolgozott, néha megállt, hallgatózott, s megbizonyosodhatott róla, hogy odakintről semmit sem hallani.

Három óra múlva a reteszek kiszabadultak, és az ajtó, sarokvasain csikorogva, végre kitárult.

Ferenc ekkor visszament a kis udvarba, és mélyet lélegzett a kevésbé fojtó levegőből.

A fénycsík nem látszott már a kút nyílásában, annak jeleként, hogy a nap már a Retyezát alá hanyatlott. Az udvar mélységes sötétbe borult. A káva tojásdad ívében néhány csillag ragyogott - mintha hosszú távcsövön keresztül látszott volna. Apró felhők suhantak tova lassan, az enyhe szellő meg-megújuló fuvallatától űzve, amely az éj leszálltakor rendszerint elcsitul. Az égbolt egyes színárnyalatai egyúttal azt jelezték, hogy az első negyedében levő hold már a keleti hegyek fölé emelkedett.

Este kilenc óra lehetett.

Ferenc visszament, hogy egy keveset egyék, és csillapítsa szomját a vízmedencéből, de a kancsó vizét kiöntötte előbb. Majd kését övébe dugta, kilépett az ajtón, és belökte maga mögött.

Most talán majd találkozik a szerencsétlen Stillával, aki a föld alatti folyosókon kószál!... Erre a gondolatra szíve olyan hevesen vert, hogy majd kiugrott.

Alig tett néhány lépést, lépcsőfokba botlott. Mint előbb is gondolta, itt egy lépcső kezdődött, s fokait fölfelé menet megszámolta. Csak hatvan volt, nem hetvenhét; mint amennyin lejött, hogy eljusson a kriptá küszöbéig. Tehát körülbelül nyolc láb hiányzott ahhoz, hogy visszaérjen a talaj szintjére.

Nem tehetett okosabbat, mint hogy a sötét folyosót kövesse, melynek falait kinyújtott keze súrolta, továbbment hát előre.

Fél óra telt el, és sem ajtó, sem rács nem állította meg. A sok-sok kanyar miatt azonban képtelen volt megállapítani, milyen irányban halad az Orgall-fennsíkra néző várfalhoz képest.

Néhány percnyi pihenővel lélegzethez jutva újra elindult, és már úgy tűnt, hogy ez a folyosó sohasem ér véget - amikor egy akadály megállította.

Egy téglaközfal volt.

Különböző magasságban tapogatózott, de a legkisebb nyílásra sem bukkant.

Ebben az irányban nem volt semmilyen kijárat.

Teleki Ferenc nem tudta visszafojtani kiáltását. Minden reménye megghiúsult ezen az akadályon. Térde megrogyott, lábából elszállt az erő, a gróf leroskadott a fal tövében.

A föld szintjén azonban a falban keskeny repedés volt, ahol a hézagos téglák alig-alig tapadtak egymáshoz, és inogtak ujjai alatt.

- Erre... Igen, erre!... - kiáltott fel.

És nekilátott, hogy egyesével kiszedje a téglákat, amikor a túlsó oldalról zaj hallatszott.

A gróf megállt.

A zaj nem szűnt meg, ugyanakkor fénysugár hatolt be a repedésen keresztül.

Ferenc odanézett.

A kastély vén kápolnája volt. De milyen siralmas, rozzant állapotba juttatta az idő meg az elhanyagoltság! Az egyik boltozat félig beomlott, néhány bordája még összekapcsolta ugyan a domború oszlopokon, de két-három csúcsív már romba dőléssel fenyegetett. Egy ütött-kopott ablakon még kirajzolódtak a késői gótika törekeny ablakkeresztjei; itt-ott egy poros márványlap, alatta bizonyára a Gortz család valamely őse nyugodott. A templom félkör alakú apszisának mélyén oltártöredék, falán megviselt szobrok, az apszis felső részét borító tetődarabka, melyet a szélrohamok megkíméltek, végül a főkapu ormán az ingó harangtorony, amelyről kötél lógott a földig - ez annak a harangnak a kötele, amely olykor megszólalt, a szorozhoz vezető úton későn hazatérő veresdi lakosok kimondhatatlan rémületére.

Az oly régóta elhagyatott és a Kárpátok éghajlati viszontagságainak kitett kápolnába belépett egy ember; kezében lámpát tartott, amelynek fénye élesen megvilágította az arcát.

Ferenc nyomban ráismert.

Orfanik volt, a külön, aki a bárónak egyetlen társaságul szolgált az olasz nagyvárosokban, az a különös alak, aki élénk taglejtésekkel és magában beszélve rőtta az utcákat, ez a meg nem értett tudós, ez az állandóan holmi agyrémeket kergető feltaláló, aki találmányait bizonyára Gortz Rudolf szolgálatába állította.

Ha Teleki Ferenc eddig még - Stilla megjelenése után is - táplált némi kétséget a bárónak a kárpáti várkastélyban való jelenlétéről, most ez a kétség bizonyosságnak adott helyet, mivel Orfanik itt állt a szeme előtt.

De vajon mi dolga lehetett ebben a romba dőlt kápolnában, e késő esti órában?

Ferenc gróf ennek akart végére járni, és a következők tárultak jól kivehetően a szeme elé:

Orfanik lehajolva, néhány vashengert emelt fel, s hozzájuk kapcsolt egy huzalt, amely a kápolna egyik sarkában elhelyezett tekercsről csavarodott le. Olyan figyelemmel végezte munkáját, hogy akkor sem vette volna észre az ifjú grófot, ha az képes lett volna közelebb menni hozzá.

Ó! Miért is nem volt elegendő ez a rés - amelynek kiszélesítéséhez Ferenc hozzákezdett - ahhoz, hogy átférjen rajta! Belépne a kápolnába, rávetné magát Orfanikra, és arra kényszerítené, hogy az őrtoronyhoz vezesse.

De talán jó is, hogy nem tehette meg ezt, mert ha kísérlete meghiúsul, talán életével kell fizetnie, mert Gortz báró titkát felfedezte.

Néhány perccel Orfanik érkezése után egy másik férfi lépett be a kápolnába.

Gortz Rudolf báró volt.

Feledhetetlen arcvonásai nem változtak az évek során. Úgy tűnt, még csak nem is öregedett meg; sápadt, hosszúkás arcát a lámpa alulról világította meg, őszbe csavarodó, hosszú haja hátrahullott, tekintete még a fekete szemgödre mélyén is csillogó volt.

Gortz Rudolf közelebb jött, hogy megvizsgálja a munkát, amellyel Orfanik foglalatосkodott.

A két férfi között szaggatott párbeszéd folyt le, Teleki Ferenc elég tisztán értette szavaikat.

XV

- A kápolnával való összeköttetés elkészült, Orfanik?
- Éppen az imént fejeztem be.
- A bástya kazamatáiban minden előkészület megtörtént?
- Minden.
- Most tehát a bástyák és a kápolna közvetlenül hozzá vannak kapcsolva az őrtoronyhoz?
- Úgy van.
- És amikor a készülék áramot ad - marad időnk a meneküléshez?
- Marad.
- Meggyőződött róla, hogy a Vulkán-szoroshoz vezető alagút kijárata szabad?

Ekkor néhány pillanatra csend támadt. Eközben Orfanik újra kezébe vette a lámpát, és bevilágított vele a kápolna mély zugaiba.

- Vén várkastélyom! - kiáltott fel a báró. - Drága árat fizetnek azok, akik megkísérlik, hogy erőszakkal betörjenek falaid közé!

Gortz Rudolf olyan hangon ejtette ki ezeket a szavakat, hogy az ifjú gróf megremegett.

- Hallotta, mit beszélnek Veresden? - kérdezte a báró Orfaniktól.
- Ötven perccel ezelőtt értesültem a vezetéken át a Mátyás Király fogadóban elhangzott beszélgetésről.
- Ma éjszakára tervezik a támadást?
- Nem, csak napkeltekor lesz.
- Mikor tért vissza Veresdre ez a Rockó?
- Két órája, a csendőrökkel együtt, akiket Gyulafehérvárról hozott.
- Nos hát, mivel a kastély már nem védhető - szögezte le Gortz báró -, legalább romjai alá temeti ezt a Teleki Ferencet, mindazokkal együtt, akik segítségére sietnek.

Néhány pillanat múlva megkérdezte:

- És ez a drót, Orfanik? Nem szabad valaha is megtudniuk, hogy ez kapcsolatot létesített a kastély és Veresd falu között.
- Nem tudják meg; megsemmisítem a drótot.

...Úgy véljük, tisztelt olvasó, legfőbb ideje, hogy magyarázatot adjunk bizonyos jelenségekre, amelyek ezen elbeszélés során történtek, s amelyek eredetét haladéktalanul fel kell tárni.

Ebben az időben - nyomatékosan megjegyezzük, hogy ez a történet a XIX. század utolsó esztendeinek egyikében játszódott - a jogosan „a mindenség lelkének” tekintett villamosság alkalmazása a végső tökéletességig fejlődött. A kiváló Edison és tanítványai bevégezték nagyszerű művüket.

Akárcsak más elektromos készülékek, a telefon akkor már olyan bámulatos pontossággal működött, hogy a lemezek által felfogott hangok tölcser segítségével nélkül is könnyűszerrel eljutottak az ember füléig. A beszéd, az ének, sőt a suttogás is bármilyen távolságra hallható volt, és két személy, több ezer mérföldnyire egymástól, úgy beszélgethetett, mintha egymással szemközt ült volna.

Orfanik, Gortz Rudolf báró elválhatatlan kísérője, az elektromosság gyakorlati alkalmazása terén már jó néhány év óta elsőrendű feltalálónak számított. Csodálatos találmányait azonban, mint tudjuk, annak idején nem értékelték érdemük szerint. A tudósvilág elutasította, csupán bolondot látott benne, nem pedig lángelméjét mesterségének; innen fakadt engesztelhetetlen embergyűlölete.

Ilyen körülmények között találkozott Gortz báró a nyomortól üldözött Orfanikkal. A báró további munkára bízta, anyagi támogatásban részesítette, végül pedig szolgálatába fogadta, de azzal a feltétellel, hogy a tudós találmányainak minden hasznát az ő számára biztosítja, s csak a báró élvezheti előnyeiket.

Ez a két eredeti és hóbotos ember mintha arra lett volna teremtvé, hogy megértse egymást. Találkozásuk óta el sem váltak többé - még akkor sem, amikor Gortz báró követte Stillát Itália városain keresztül.

Míg azonban a zenerajongó báró mámorosan hallgatta a páratlan művésznő énekét, Orfanik csak azzal foglalatzkodott, hogy kiegészítse a legutóbbi években a villamosmérnökök által tett felfedezéseket, tökéletesítse alkalmazásukat, s a legrendkívülibb hatásokat érje el velük.

Azon megrázó események után, amelyekkel Stilla színpadi pályafutása befejeződött, Gortz báró eltűnt, és senki sem tudta, mi lett vele. Ő pedig, Nápolyt elhagyva, a kárpáti várkastélyba menekült Orfanik kíséretében, aki nagyon örült annak, hogy elvonulhat a világ elől.

Amikor Gortz Rudolf elhatározta, hogy a vén vár falai közé rejtőzik, arra törekedett, hogy egyetlen környékbeli lakos se sejtse visszatértét, és senkinek se legyen kedve betoppanni hozzá. Magától értetődik, hogy Orfaniknak és a bárónak megvolt a módja arra, hogy kellőképp gondoskodják ellátásáról a kastélyban. Volt egy titkos ösvény, amely a Vulkán-szoros útjához vezetett, és egy megbízható ember - a báró egyik régi cselédje -, akit senki sem ismert, ezen az úton hozta el a meghatározott időpontokban mindazt, amire Rudolf bárónak és társának szüksége lehetett.

Ami a várból megmaradt - kiváltképp a központi óratorony -, igazában kevésbé volt rozzant, mint az emberek tartották, sőt lakhatóbb is, mint azt lakói igényelték. Orfanik el volt látva mindazzal, ami kísérleteihez kellett, nyugodtan foglalkozhatott e csodálatos munkálatokkal, amelyeknek elemeit a fizika és a kémia szolgáltatta. Így támad az ötlete, hogy mindezt a tolakodók távoltartására használja fel.

Gortz báró örömmel fogadta a javaslatot, és Orfanik különleges gépeket szerkesztett, s ezek olyan jelenségekkel ijesztették el a környékbelleket, amelyeket csakis az ördög művének lehetett tulajdonítani.

Gortz báró számára azonban az volt a legfontosabb, hogy állandóan értesüljön róla, mit beszélnek a legközelebbi faluban. De volt-e mód arra, hogy hallja az emberek beszélgetését anélkül, hogy azok sejtsek? Igen, ha sikerülne telefon-összeköttetést létesíteni a kastély és a Mátyás Király fogadó nagyterme között, ahol a veresdi előkelőségek esténként találkozni szoktak.

Ezt Orfanik éppoly ügyesen, mint titokban végezte el, mégpedig legegyszerűbb módon. Egy tökéletesen vízhatlan szigetelőréteggel ellátott rézhuzalt, amelynek egyik vége az őrtorony első emeletére vezetett, a Nyád medrében egészen Veresd faluig húzott. Ezen első teendő befejeztével Orfanik, turista gyanánt, egy éjszakát a Mátyás Királyban töltött, hogy a drótot a fogadó nagytermébe vezethesse. Érthető módon gyerekjáték volt számára a huzalnak a hegyi patak medrébe süllyesztett másik végét felhúzni a hátsó homlokzat egyik ablakához, amelyet sohasem nyitottak ki. Majd a lomb sűrűjének rejtekében elhelyezte a telefonkészüléket, és a drótot hozzákötötte. Készüléke pedig csodálatos módon hangok közvetítésére és felvételére egyaránt alkalmas volt. Gortz báró hallhatta mindazt, amit a Mátyás Király fogadóban beszéltek, és ő is közölhette az ott levőkkel azt, amit kedve tartott.

Az első években semmi sem háborította a vár nyugalma. Rossz híre elegendő volt ahhoz, hogy Veresd lakóit távol tartsa. Egyébként úgy tudták, hogy a család utolsó cselédeinek halála óta a kastély lakhatatlan. Egy napon azonban - elbeszélésünk kezdetének idején - Frik, a pásztor, frissen vásárolt messzelátóján keresztül füstcsíkot látott szállni az őrtorony egyik kéményéből. Ettől aztán újult erővel kapott szárnyra a szóbeszéd, és tudjuk, mi lett az eredménye.

Ekkor bizonyult igazán hasznosnak a telefon-összeköttetés, mivel Gortz báró és Orfanik értesülhettek mindarról, ami Veresden történt. A vezetékek útján szereztek tudomást Deck Miklós elhatározásáról, hogy bejut a várba, és a vezetéken keresztül hallatszott váratlanul a fenyegető hang a Mátyás Király nagytermében, hogy eltérítse őt szándékától. Mivel a fiatal erdész a fenyegetés ellenére is kitartott elhatározása mellett, Gortz báró úgy döntött, olyan leckében részesíti, hogy örökre elmegy a kedve az ilyesmitől. Ezen az éjszakán Orfanik gépei, amelyek állandóan működésre készen álltak, a merőben fizikai jelenségek olyan sorozatát művelték, amelyek alkalmasak voltak a környék rémítésére: a kápolna tornyában megszólalt a harang, tengeriső-keverékkel heves lángokat vetített, melyek kísérteties fénybe borították a tárgyakat, szörnyű szirénazugást idézett elő, amelynél a sűrített levegő ijesztő bömböléssel tört ki, nagy erejű reflektorokkal szörnyalakok fényképkörvonalait vetítette az égre; a várarok fűvében lemezeket helyezett el, melyeket villamos telepekkel kapcsolt össze, s ezeknek árama ragadta meg Patak doktort a vasalt csizmájánál fogva; végül pedig a laboratóriumban levő villanytelep által létrehozott elektromos kisülés letaszította az erdészt abban a pillanatban, amikor a keze a felvonóhid vasához ért.

Mint Gortz báró feltételezte, e megmagyarázhatatlan csodák és Deck Miklós balul végződött kísérlete után a rémület tetőpontjára hágott, s a világ minden kincséért sem volt hajlandó senki csak két mérföldnyire is megközelíteni a kárpáti várkastélyt, ahol nyilvánvalóan természetfölötti lények tanyáznak.

Gortz Rudolf tehát azt hihette, biztonságban van mindenféle tolakodó kíváncsiságtól, amikor Teleki Ferenc Veresd faluba érkezett.

Míg a gróf Jónástól vagy Kolc bírótól és a többiektől kérdezősködött, a Nyád medrében húzódó drót nyomában hírt adott jelenlétéről a fogadóban. Gortz báróban újra fellángolt a gyűlölet a fiatal gróf iránt, amint visszaemlékezett a Nápolyban lejátszódott eseményekre. És Teleki Ferenc most nemcsak itt volt, a vártól néhány mérföldnyire eső faluban, hanem még ki is gúnyolta az előkelő lakosokat a képtelen babonáik miatt, szertefoszlatta a várkastélyt védelmező fantasztikus hiedelmet, sőt még azt is vállalta, hogy értesíti a gyulaférvári hatóságokat, hogy a csendőrök végképp megsemmisítsék ezeket a legendákat!

Ezért Gortz báró elhatározta, Teleki Ferencet a várba csalja. Tudjuk miféle módszerekkel érte el ezt. Stillának a telefonkészüléken át a Mátyás Király fogadóba közvetített hangja arra készítette az ifjú grófot, hogy letérjen újáról, és megközelítse a kastélyt, az énekesnő megjelenése a bástya fokán azzal az ellenállhatatlan vággyal töltötte el, hogy behatoljon a várba; az őrtorony egyik ablakában felvillantott fény vezette az árokfolyosó felé, amely nyitva volt, hogy bejuthasson, villanyfénnel megvilágított kriptában, ahol megint hallotta ezt a szívhez szóló hangot, e börtöncella falai között, ahová akkor hoztak neki élelmiszert, amikor ő kábult álomba merült, a vár feneketlen mélyén rejtőző tömlőcben, melynek ajtaja bezárult mögötte - Teleki Ferenc Gortz báró hatalmában volt, s a báró biztosra vette, hogy foglya sohasem szökhet ki.

Ilyen eredményekkel járt tehát Gortz báró és cinkosa, Orfanik titokzatos együttműködése. A báró azonban - roppant bosszúságára - megtudta, hogy Rockó riadalmat csapott: nem követte gazdáját a kastély belsejébe, hanem értesítette a gyulafehérvári hatóságokat. Csendőrszakasz érkezett Veresdre, és a bárót komoly veszély fenyegette. Csakugyan: hogyan védheti meg magát és Orfanikot ilyen erős csapattal szemben? A Deck Miklós és Patak doktor ellen alkalmazott eszközök elégtelenek lesznek, mivel a csendőrség nemigen hisz az ördögi praktikában. Ezért mindketten elhatározták, az utolsó kövig elpusztítják várat, s csak az időpontot várták a cselekvésre. Úgy tervezték, villanyárammal felrobbantják az őrtornyot, a bástyák és az ódon kápolna alatt elrejtett dinamittölteteket. A kapcsolókészülék elegendő időt hagyott volna a bárónak és cinkostársának, hogy elmeneküljenek a Vulkán-szoroshoz vezető alagúton. A robbanás után pedig - amelyen áldozatául esik majd az ifjú gróf és a kastély ostromlói közül sokan, mindketten olyan messzire szöknek, hogy sohasem akadhatnak nyomukra.

Amit Ferenc gróf kettőjük beszélgetéséből az imént kihallgatott, magyarázattal szolgált számára a múlt csodás tüneményeit illetőleg. Most már tudta, hogy beszédösszeköttetés van a kárpáti várkastély és Veresd falu között. Arról is tudomást szerzett, hogy a vár nemsokára megsemmisül, ez a katasztrófa, neki az életébe kerül, és a Rockó által idehozott csendőrökre nézve is végzetes kimenetelű lesz. Végül értesült róla, hogy Gortz bárónak és Orfaniknak ideje lesz a menekülésre - és magukkal hurcolják majd a magatehetetlen Stillát is...

Ó, miért nem törhetett be a kápolnába, hogy rávesse magát erre a két emberre... a földre sújtás, leütés ártalmatlanná tenné őket, megakadályozná a szörnyűséges pusztulást!

Ami azonban jelenleg lehetetlen, a báró távozása után talán nem lesz az. Amikor majd mindketten elhagyják a kápolnát, ő utánuk iramodik, követi őket az őrtoronyhoz, és Isten segítségével igazságot szolgáltat!

Gortz báró és Orfanik már az oltár mögött állt. Ferenc nem tévesztette őket szem elől. Vajon milyen kijáraton át távoznak? Az egyik udvarra nyíló ajtón keresztül, vagy valamelyik belső folyosón, amely a kápolnából az őrtoronyhoz vezet? Hisz a vár valamennyi épülete nyilván össze volt kötve egymással. Ez nem sokat számított, hacsak az ifjú gróf nem ütközik valahol leküzdhetetlen akadályba.

Ekkor Gortz báró és Orfanik még néhány szót váltott egymással.

- Itt már nincs semmi teendő?

- Nincs.

- Akkor váljunk el.

- Az ön kívánsága továbbra is az, hogy egyedül hagyjam önt a kastélyban?

- Igen, Orfanik, azonnal induljon el az alagúton át a Vulkán-szoros felé.

- És a báró úr?
- Én csak az utolsó pillanatban hagyom el a várat.
- Tehát abban állapodtunk meg, hogy Besztercén várjak önre?
- Besztercén.
- Maradjon hát, Rudolf báró, maradjon egyedül, ha így akarja.
- Igen... mert hallani akarom... még egyszer hallani akarom őt ezen az utolsó éjszakán, amelyet a kárpáti várkastélyban töltök!

Néhány pillanat múlva Gortz báró Orfanikkal együtt eltávozott a kápolnából.

Bár e beszélgetés közben név nem hangzott el, Ferenc gróf megértette, hogy Gortz Rudolf csak Stilláról beszélhetett.

XVI

Küszöbön állt a fenyegető szerencsétlenség. Teleki Ferenc csak úgy előzhette meg, ha Gortz bárót képtelenné teszi a terv végrehajtására.

Este tizenegy óra volt. A gróf már nem félt attól, hogy felfedezik, nyugodtan folytatta munkáját. A közfal téglái eléggé könnyen elváltak egymástól; a fal azonban igen vastag volt, és fél órába telt, amíg a nyílás annyira kiszélesedett, hogy átférhetett rajta.

Mihelyt belépett a kápolna belsejébe, amelyet átjártak a szelek, egyszerre felélénkült a friss levegőtől. A templomhajó résein és az ablakok mélyedésein keresztül az égen könnyű felhők látszottak tovasuhanva az enyhe szélben. Itt-ott néhány csillag is feltűnt, fényüket azonban elhalványította a látóhatáron emelkedő hold ragyogása.

Most meg kell találnia a kápolna végéből nyíló ajtót, amelyen Gortz báró és Orfanik távozott. Teleki Ferenc gróf azért keresztben átvágott a templom hajóján, és a szentély felé tartott.

Ezen az igen homályos helyen, ahová a holdsugarak nem hatolt be, lába sírkövek törmelékébe és a boltozatról letörött kődarabok ütközött.

Végül, a szentély legmélyén, az oltárfal mögött, egy sötét zug közelében megérezte, hogy egy szúrágta ajtó enged nyomásának.

Ez az ajtó egy folyosóra nyílt, amely bizonyára átszelte a vár belsejét.

Gortz báró és Orfanik itt lépett be a kápolnába, s itt is távoztak imént.

A folyosóba jutva, megint teljes sötétségben találta magát. Több kanyarulat után, mivel útja nem lejtett, se nem emelkedett, bizonyos lehetett abban, hogy a belső udvarok szintjén jár.

Fél órával később a sötétség mintha oszlott volna; félhomály szűrődött be a folyosó néhány oldalnyílásán.

Most már gyorsabban haladhatott, és egy tágas kazamatába ért, amely a várfal bal sarkát oldalról védő bástya belső földtöltése alatt húzódott.

Ezt a kazamatát keskeny lőrések szabdalták, a hold sugarai behatoltak rajtuk.

Szemközt nyitott ajtó volt.

Teleki Ferenc önkéntelenül is egy lőrés elé állt, s néhány másodpercig magába szívta a friss éjszakai szellőt. Amikor azonban már hátrább akart lépni, úgy rémlett, két-három árnyékot lát mozogni az Orgall-fennsík alsó végén; ezt egészen a fenyves sötét tömegéig megvilágította a holdfény.

A gróf odanézett.

Néhány ember járt-kelt a fennsíkon, valamivel a fák előtt - kétségtelenül a gyulaféhvári csendőrök, akiket Rockó hozott magával. Úgy határoztak tehát, hogy még az éjszaka támadnak, azt remélve, hogy meglepik a kastély lakóit, vagy pedig itt várják meg a hajnal első sugarait?

Mekkora önuralomra volt szüksége a grófnak, hogy visszafojtsa már-már feltörő kiáltását, hogy ne szólítsa Rockót, aki bizonyára meghallotta és felismerte volna a hangját! Ez a kiáltás azonban eljutna az őrtoronyig, és még mielőtt a csendőrök megostromolnák a várat, Gortz Rudolf bekapcsolja a készüléket, és elmenekül az alagúton keresztül.

Teleki Ferencnek sikerült erőt vennie magán, s eltávolodott a lőréstől. Átvágott a kazamatán, belépett az ajtón, és tovább haladt a folyosón.

Ötszáz lépéssel távolabb egy lépcső tövéhez ért, amely a vaskos fal belsejében haladt.

Vajon a gyakorlótér közepén emelkedő őrtoronymnál jár? Oka volt rá, hogy ezt higgye.

Ez a lépcső azonban nyilván nem az emeletekre vezető főlépcső lehetett, csupán néhány kör alakban csavarmenetesen elhelyezkedő fok, egy szűk és sötét üregben.

Ferenc gróf nesztelenül megindult felfelé, fülelt, de semmit sem hallott, s vagy húsz grádics után megállt egy pihenőn.

Itt ajtó nyílt, közvetlenül az őrtorony első emeletén körbefutó teraszra.

Végiglopózott a teraszon, igyekezett a mellvéd mögé húzódni, s közben az Orgall-fennsíkot fürkészte.

Még néhány ember tűnt fel a fenyves szélén, de semmi jel sem vallott arra, hogy meg akarnák közelíteni a várat.

Úgy határozott tehát, hogy utoléri Gortz bárót, mielőtt az elmenekülhet a szoroshoz vezető alagúton, ezért megkerülte az emeletet, egy másik ajtó elé ért, ahol a csigalépcső tovább emelkedett.

Rálépett az első fokra, két kézzel a falnak támaszkodott, és megindult fölfelé.

Ugyanaz a csönd uralkodott itt is.

Az első emeleti szobák lakatlanok voltak.

Igyekezett mielőbb feljutni a felső emeletekre nyíló lépcsőpihenőkre.

Amikor a harmadikra ért, lába már nem ütközött újabb fokba. Itt végződött a lépcső, amely az őrtorony legmagasabban fekvő terméhez vitt: e fölé a lőrésekkel csipkézett, lapos tető emelkedett, ezen lengett hajdan a Gortz bárók zászlaja.

A pihenőtől balra levő falon ajtó látszott, mégpedig csukott ajtó.

A kulcslyukon, melyből kiállt a kulcs, élénk fénysugár szűrődött Ferenc gróf hallgatózott, de semmiféle zajt nem észlelt a lakrészből. Fél szemét a zárra tapasztotta, a szobának csak a bal oldali, élesen megvilágított részét vehette szemügyre - jobb oldala homályba merült.

Csendesen elfordította a kulcsot, és kinyitotta az ajtót.

Az őrtorony e felső emeletét egyetlen, de igen tágas terem foglalta el. Kör alakú falain kazettás boltozat nyugodott, középen összefutó bordái a súlyos függő zárókőben találkoztak. A közfalakat vastag tapéták, alakokkal díszített, régi kárpitok borították. Néhány öreg bútor-darab, fiókos szekrény, tálaló, karosszék, zsámoly következtelenségében is művészi összképet nyújtott. Az ablakokon vastag függönyök lógtak, hogy a belső világosságból semmi se szűrődhessen ki. A padlón pompás gypjuszőnyeg nyelte el a lépések zaját.

A terem berendezése legalábbis különös volt, s a belépő Ferenc gróf főként azon az ellentétén lepődött meg, amely árnyékba borult és fényben úszó része között volt.

Az ajtótól jobbra a háttér sűrű sötétségbe veszett.

Balra pedig fekete szövettel borított emelvény állt, amelyet élesen megvilágított az elől láthatatlan módon elhelyezett fénygyújtó berendezés.

Vagy tíz lépésre az emelvénytől, mell magasságú spanyolfallal elválasztva, magas támlájú, ódon karosszék volt, melyet a spanyolfal mintegy félhomályba borított.

A karosszék közelében, szőnyegekkel takart kis asztalkán, szögletes doboz állt.

E tizenkét-tizenöt hüvelyk hosszú, öt-hat hüvelyk széles dobozban, melynek drágakövekkel berakott fedele fel volt nyitva, egy fémhenger látszott.

Amikor Ferenc belépett a terembe, észrevette, hogy a fotelben ül valaki.

Csakugyan ült ott valaki: teljesen mozdulatlanul, fejét a háttámlára hajtva, lehunytt szemmel, jobb karját az asztalra nyújtotta, s kezét a doboz elülső részére támasztotta.

Gortz Rudolf volt.

A báró tehát azért akarta ezt az utolsó éjszakát a vén őrtorony legfelső emeletén tölteni, hogy még egyszer átengedje magát itt az álomnak?

Nem!... Ez képtelenség volt, hisz Ferenc hallotta, mit mondott a báró Orfaniknak.

Gortz Rudolf különben egyedül volt ebben a szobában, és nem lehetett kétséges, hogy társa, a kapott parancsnak megfelelően, már elmenekült az alagúton át.

És Stilla?... Hiszen nem mondta azt is Gortz Rudolf, hogy utoljára hallani akarja őt a kárpáti várkastélyban, mielőtt az robbanástól elpusztul?... Vajon mi más okból tért vissza a báró ebbe a terembe, ahová a művésznő bizonyára minden este eljött, hogy mámorító énekével gyönyörködtesse őt?

De hol van Stilla?

Ferenc - mióta bent van - nem látta, nem hallotta.

Elvégre mit számított ez most, amikor Gortz Rudolf már a kezei között volt? Most bizonyára kényszeríteni tudja rá, hogy beszéljen. Mivel azonban a gróf rendkívül izgatott volt, vajon nem veti-e rá magát erre az emberre, akit ugyanúgy gyűlölt, mint az őt, aki elragadta tőle Stillát... aki viszont él és örült... Gortz Rudolf miatt örült meg... s ő nem szúrja le a bárót?

A gróf a karosszék mögé osont. Csak egyetlen lépést kellett tennie, hogy megragadja Gortz bárót, és vérben forgó szemmel, eszeveszett dühvel már magasba is lendítette a kezét...

Ekkor hirtelen megjelent Stilla.

Teleki Ferenc kését a szőnyegre ejtette.

Stilla az emelvényen állt, élesen megvilágítva, kibontott hajjal, előrenyújtott karral; csodálatosan szép volt Orlando Angelicájának fehér ruhájában - szakasztott olyan, mint amikor a vár bástyáján tűnt fel. Szeme az ifjú grófra szegeződött, s lelkének legmélyére hatolt...

Lehetetlen, hogy ne látta volna Ferencet, s mégsem tett egyetlen mozdulatot, hogy hívja... ajka nem nyílt szólásra... Ó, jaj! Megtébolyult!

Teleki Ferenc már-már az emelvényre rohant, hogy karjába kapja, elvigye Stillát...

De ekkor az énekelni kezdett. Gortz báró, karosszékében ülve, előrehajolt feléje...

E szenvedélyes zenekedvelő, az elragadtatás tetőfokán, úgy szívta magába ezt a hangot, mint valami illatot, úgy itta, akár az isteni nedűt. Így viselkedett hajdan az olasz színházak előadásain - és ugyanígy most is, e terem közepén, a végtelen magányosságban, az erdélyi vidék fölé emelkedő őrtorony csúcsán!

Igen, Stilla énekelt!... Neki énekelt... egyedül neki!... Mintha sóhaj szállt volna ajkáról, mely mozdulatlanul látszott... De ha az értelem elhagyta is Stillát, művészelke legalább sértetlenül megmaradt!

Ferenc gróf is megittasult e hang varázsától, amelyet öt hosszú év óta nem hallott.

Lenyűgözve, égő lélekkel bámulta ezt a teremtet, akit nem remélt viszontlátni, s aki mégis itt volt, élve, mintha valami csoda támasztotta volna fel, s szeme láttára!

És Stillának ez a dala vajon nem az volt-e valamennyi közül, amely a leghevesebben rezdítette meg az emlék húrjait Ferenc szívében Igen! Felismerte az Orlando tragikus jelenetének fináléját, azt a finálét, amelyben az énekesnő lelke megtört ez utolsó soroknál:

*Innamorata, mio cuore tremante
Voglio morire...*

Teleki Ferenc hangról hangra követte a kimondhatatlanul gyönyörű dallamot... És azt gondolta, hogy most nem szakad félbe, mint akkor, a San Carlo Színházban!... Nem!... Most nem hal el Stilla ajka között, mint a búcsúfelléptén...

A gróf visszafojtotta lélegzetét... Egész lénye ezen az éneken csüggett... Még néhány ütem, s az ének véget ér a maga páratlan tökéletességében...

Most azonban a hang gyengülni kezd... Azt lehetne gondolni, Stilla vonakodva ismétli ezeket a szívet tépő fájdalommal teli szavakat:

Voglio morire... - Meghalni vágyom

Vajon Stilla ugyanúgy összeroskad most az emelvényen, mint akkor a színpadon?

Nem rokad össze, éneke azonban megszakad, ugyanannál az ütemnél, ugyanannál a hangnál, mint a San Carlo Színházban. Felsikolt... s ugyanezt a sikolyt hallotta Ferenc akkor este is...

Stilla mégis itt állt, mozdulatlanul, azzal az imádnivaló tekintetével - amelyből lelkének gyöngédsége sugárzik az ifjú grófra...

Ferenc feléje iramodik... El akarja ragadni ebből a teremből, ebből a kastélyból...

Ebben a pillanatban azonban szembe találja magát a báróval, aki felkelt karosszékéből.

- Teleki Ferenc! - kiált fel Gortz Rudolf. - Teleki Ferenc kiszabadult...

Ő azonban nem is válaszol, hanem az emelvény felé rohan.

- Stilla... drága Stillám! - ismétli. - Hát itt talállak... élve...

- Élve?!... Stilla... élve?! - kiáltja a báró.

A gunyoros mondat kitörő kacagásba fullad, amelyben bőszen harag érződik.

- Él?!... - folytatja Gortz Rudolf. - Nos hát, Teleki Ferenc, próbálja meg elrabolni tőlem!

Ferenc kinyújtja karját Stilla felé, akinek szeme szenvedélyes hévvel szegeződik rá.

Ebben a pillanatban Gortz Rudolf lehajol, felkapja a gróf kezéből kihullott kést, és a mozdulatlan Stilla felé fordítja.

Ferenc rárohan, hogy elhárítsa a szerencsétlen örültet fenyegető döfést.

De elkésett... a kés szíven találja Stillát.

Hirtelen egy széttörő üveglap csörömpölése hallatszik, és a teremben szanaszét szóródó, ezernyi üvegszilánkkal együtt Stilla is eltűnik.

Teleki Ferenc mozdulatlanul áll... Nem ért semmit... Vajon ő maga is megőrült?

S ekkor Gortz Rudolf így kiált:

- Stilla megint kisiklik Teleki Ferenc kezei közül! De a hangja... a hangja megmarad nekem... A hangja az enyém... egyedül az enyém... és sohasem lesz senki másé!

Ferenc ráveti magát Gortz báróra, de ereje elhagyja, s eszméletlenül rogy le az emelvény tövében.

Gortz Rudolf ügyet sem vet rá. Felkapja az asztalról a dobozt, kisiet a teremből, lerohan az őrtorony első emeletére; majd kilép a teraszra, körülfutja, és már a másik ajtóhoz közeledik, amikor dörrenés hangzik.

A sáncárok szélén álló Rockó lőtt Gortz báróra.

A báró nem sebesült meg, Rockó golyója azonban szétzúzta a szívéhez szorított ládikát.

Gortz Rudolf szörnyű kiáltásban tört ki.

- A hangja... a hangja... - hajtogatta: - Az ő lelke... Stilla lelke... Megtört... széttört... nincs többé!

És borzas hajjal, görcsösen ökölbe szorított kézzel végigrohant a teraszon, és egyre ezt kiáltozta:

- A hangja... a hangját... Széttörték a hangját!... Legyetek átkozottak!

Majd eltűnt az ajtón keresztül, éppen akkor, amikor Rockó és Deck Miklós, a csendőrszakaszt meg sem várva, már fel akart mászni a várfalon.

Szinte ugyanakkor borzalmas robbanás reszkettette meg a Kopaszhegy egész tömbjét. Lángnyelvek csaptak a felhőkig, kőlavina zúdult alá a Vulkán-szoroshoz vezető útra.

A bástyákból, a várfalból, az őrtoronyból, a kárpáti várkastély kápolnájából csupán füstölgő romhalmaz maradt az Orgall-fennsík tetején.

XVII

Az olvasó bizonyára nem felejtette el, ha visszagondol a báró és Orfanik beszélgetésére, hogy a robbanásnak csak Gortz Rudolf távozása után kellett volna elpusztítania a kastélyt. Amikor azonban a robbanás bekövetkezett, a báró semmiképp sem tudott már elmenekülni a szoroszhoz vezető alagúton át. Vajon Gortz Rudolf a fájdalom hevében, a kétségbeesés tébolyában, amikor öntudatlanul cselekedett, azon nyomban előidézte a katasztrófát, s annak ő maga lett az első áldozata? Azon kusza szavak után, amelyeket akkor mormolt, mikor Rockó golyója szétzúzta a kezében szorongatott dobozát - talán várának romjai alá akarta temetni magát?

Mindenesetre nagy szerencse volt, hogy a csendőrök - akiket Rockó puskalövése felriasztott - még jókora távolságban lehettek, amikor a robbanás megrázta az épülettömböt. Az Orgallfennsík aljára hulló törmelék csak alig néhányukat sebezte meg. Csupán Rockó meg az erdész volt már akkor a várfal tövében, s valóban csoda, hogy a köeső nem zúzta szét őket.

A robbanás tehát már megtette a magáét, amikor Rockónak, Deck Miklósnak és a csendőröknek nagyobb nehézség nélkül sikerült bejutniuk a vár övezetébe a leomló falak által feltöltött árkon keresztül.

Ötvenlépésnyire a falon belül, az őrtorony tövében, egy holttestre bukkantak a romok között.

Gortz Rudolf volt. Néhány idős falubeli lakos - közöttük Kolc bíró - kétségtelenül felismerte.

Ami Rockót és Deck Miklóst illeti, egyetlen gondolatuk volt: megtalálni az ifjú grófot. Mivel az nem jelent meg a legényével megbeszélt időpontban, bizonyára nem tudott kimenekülni a kastélyból.

Rockó alig remélte, hogy gazdája életben maradt, s nem esett a katasztrófa áldozatául; ezért keservesen sírt, és Deck Miklós nem tudta, hogyan vigasztalja.

Félórai kutatás után azonban rábukkantak a grófra az őrtorony első emeletén, a fal egyik gyámpillére alatt, amely megóvta a pusztulástól.

- Gazdám... szegény gazdám...

- Gróf úr...

Ezek voltak Rockó és Deck Miklós első szavai, amikor Ferenc gróf fölé hajoltak. Joggal hitték halottnak - pedig csak elájult.

Teleki Ferenc felnyitotta a szemét; réveteg tekintete azonban nyilván nem ismert Rockóra, s a hangját sem hallotta.

Deck Miklós karjába emelte, tovább beszélt hozzá, de a gróf nem válaszolt.

Csupán Stilla énekének utolsó szavait rebegte:

Innamorata... Voglio morire...

Teleki Ferenc megőrült.

XVIII

Minthogy az ifjú gróf elméje elborult, kétségtelenül soha senki sem kapott volna magyarázatot a kárpáti várkastélyban lejátszódott végzetes és titokzatos eseményekre, hacsak bizonyos körülmények folytán fény nem derül egynémely dologra.

Orfanik, megállapodásuk szerint, négy napig várta Gortz bárót Beszterce városában. De mivel az nem jelent meg, a feltaláló azon tűnődött, vajon nem lett-e a báró is a robbanás áldozata. Kíváncsiságtól és nyugtalanságtól űzve elhagyta hát a városkát, visszaindult Veresd felé, és a vár környékén csatangolt.

De rajtavesztett, mert a csendőrök hamarosan lefűlelték Rockó figyelmeztetésére, aki ismerte őt, mégpedig régóta.

Orfanikot a megyeszékhelyre kísérték, s ő a bírák előtt őszintén válaszolt a szerencsétlenség ügyében elrendelt vizsgálat során neki feltett kérdésekre.

Még azt is eláruljuk, hogy Gortz báró szomorú vége szemlátomást nem rendítette meg különösebben ezt a magának való, hóbortos tudóst, akit a találmányain kívül semmi sem érdekelt.

Rockó sürgető kérdéseire Orfanik mindenekelőtt megerősítette, hogy Stilla meghalt, valóban meghalt, és - Orfanik szó szerint így mondta - öt évvel ezelőtt eltemették, valóban eltemették a nápolyi Campo Santo Nuovóban.

Ez az állítás nagy meghökkenést keltett, s nem is a legcsekélyebbet azok között, amelyeket ez a fura kaland kiváltott.

Ha Stilla csakugyan meghalt, akkor miként hallhatta a hangját Ferenc gróf a fogadó nagytermében, miként láthatta őt később a bástya fokán, azután pedig kriptabörtönében, hogyan ihatta magába mámorosan az énekét?... Végül hogyan láthatta viszont élve Stillát az őrtorony szobájában?

Most megmagyarázzuk ezeket a látszólag megfeythetetlen csodás jelenségeket.

Az olvasó emlékszik arra, milyen kétségbeesés fogta el Gortz bárót, amikor elterjedt a hír, hogy Stilla elhagyni készül a színpadot, és Teleki gróf felesége lesz. Hiszen akkor az ő számára elvész az énekesnő bámulatos tehetsége, vagyis az a gyönyörűség, amelyet az neki, a lelkes zenebarátnak szerzett.

Ekkor ajánlotta Orfanik, hogy fonográfkészülékek segítségével vegyék fel az énekesnő műsorának legfontosabb számait, amelyeket az búcsúfellépésein akart előadni. Ezek a készülékek akkoriban már bámulatosan tökéletesek voltak, s Orfanik még tovább javította őket - úgyhogy az emberi hangot a legcsekélyebb torzulás nélkül, eredeti varázsában és tisztaságában tudták tolmácsolni.

A báró elfogadta a fizikus ajánlatát. A színházi évad utolsó hónapjában, estéről estére, titokban fonográfokat helyeztek el a rácsos páholy mélyén. Így vésődtek lemezekre az opera- és hangverseny-kavatinák és románcok, többi között Stefano dallama és az Orlando végáriája, melyet Stilla halála szakított félbe.

Gortz Rudolf tehát ezek után vonult el a kárpáti várkastélyba, s itt minden este hallhatta a csodálatos készülék által megörökített dallamokat. És nemcsak úgy hallotta Stillát, mint a páholyában, hanem - ami végképp érthetetlennek tűnhet - úgy is látta a saját szemével, mintha élne.

Ez egyszerű optikai tünet volt.

Az olvasó nem felejtette el, hogy Gortz báró megvásárolta az énekesnő remekbe készült képét. Ezen Stilla életnagyságban, Orlando Angelicájának fehér ruhájában, kibontott dús hajjal volt látható. Nos, ha ezt a tükör elé állított festményt nagy erejű fényforrás világította meg, akkor bizonyos szögben elhelyezett tükörlapok segítségével – mint ezt Orfanik kiszámította - Stilla a fényvisszaverődés következtében olyan „valódinak” látszott, mint amikor még élettől duzzadt és szépsége teljében volt. E készülék révén, amelyet éjszaka kivittek a bástya fokára, vetítette oda Gortz Rudolf az énekesnő alakját, amikor a kastélyba akarta csalogatni Teleki Ferencet; ugyanezen készülék segítségével láthatta viszont az ifjú gróf Stillát az őrtorony termében, miközben lelkes csodálója mámorosan hallgatta énekét.

Ez volt tehát - röviden összefoglalva - mindaz a tájékoztatás, melyet Orfanik kihallgatásakor adott, persze részletesebben. És hozzá kell tenni, a tudós határtalan büszkeséggel vallotta magát e lángeszű találmányok szerzőjének, amelyeket ő a tökéletesség legmagasabb fokára emelt.

Bár Orfanik kézzelfogható magyarázattal szolgált ezekre a különféle tünetekre, vagy inkább „trükkökre” - hogy e közhasznú szót alkalmazzuk -, azt nem tudta megmagyarázni, miért nem volt ideje Gortz bárónak a robbanás előtt elmenekülni a Vulkán-szoroshoz vezető alagúton keresztül. De amikor értesült róla, hogy egy golyó szétzúzta a báró kezében vitt ládikát, mindent megértett. Ez a holmi a fonográf volt, amely Stilla utolsó énekét rejtette magában, ezt akarta Gortz Rudolf még egyszer hallani az őrtorony termében, a vár pusztulása előtt. Mivel pedig ez a készülék megsemmisült, Gortz báró élete is elveszítette értelmét, s ő, a kétségbeesés tébolyában, várának romjai alá temette önmagát.

Gortz Rudolf bárót a veresdi temetőben helyezték örök nyugalomra, a vele kihalt ősi családot megillető tisztelettel. Ami az ifjú Teleki grófot illeti, őt Rockó a craiovai kastélyba vitette, és ott teljesen gazdája ápolásának szentelte magát. Orfanik szívesen átengedte neki a Stilla többi számát megörökítő fonográfokat, s amikor Ferenc gróf a nagy művésznő hangját hallgatja, többé-kevésbé odafigyelő elméje megvilágosodik, és úgy tűnik, lelke már-már újjáéled a feledhetetlen múlt emlékeitől.

Néhány hónappal később a fiatal gróf valóban visszanyerte értelmét, és maga mesélte el a kárpáti várkastélyban töltött utolsó éjszaka minden részletét.

Mondjuk még el azt is, hogy a katasztrófa után egy héttel megtartották a bájos Miriota és Deck Miklós esküvőjét. Miután Vulkán faluban a pápa megáldotta frigyüket, a fiatal házaspár visszatért Veresdre, és Kolc bíró házában legszebb szobáját engedte át nekik.

Bár a különféle csodás tünetek természetes magyarázatot kaptak, mégsem szabad azt képzelni, hogy a fiatalasszony többé nem hisz a várbeli fantasztikus kísértetekben. Deck Miklós hiába próbálja meggyőzni - akárcsak Jónás fogadás, aki vissza akarja szerezni a Mátyás Király vendégeit -, Miriota nem hajlik a józan érvekre, akárcsak egyébként Kolc bíró, Frik, a pásztor, Hermod iskolamester és Veresd többi lakosa sem. Valószínűleg jó néhány esztendőbe telik, amíg ezek a derék emberek megszabadulnak babonás hiedelmeiktől.

Patak doktor pedig, aki visszatért megszokott régi szájhösködéséhez, szüntelenül ismétli boldog-boldogtalannak:

- Nos, nem megmondtam?... Még hogy szellemek volnának a várban... Hát léteznek egyáltalán szellemek?

De senki sem figyel rá, sőt, amikor csúfolódása már túlságosan elfajul, arra kéri, hogy hallgasson.

Hermod iskolamester óráin továbbra is az erdélyi legendákat magyarázza tanítványainak. A veresdi ifjú nemzedék még sokáig hisz majd abban, hogy a kárpáti várkastély romjai között túlvilági szellemek kísértenek.

-oOo-